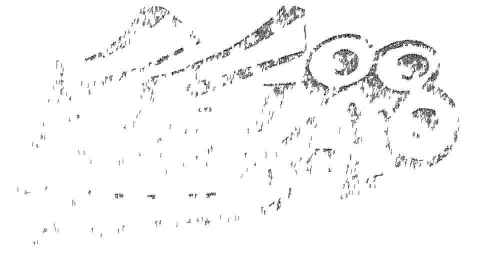

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల పవిత్ర మాసపత్రిక

విశ్వరూప మిదివో విష్ణురూప మిదివో
శాశ్వతులమైతి మింక జయము మా జన్మము

కొండవంటి హరిరూపు గురుతైన తిరుమల
పండిన వృక్షములే కల్పతరువులు
నిండిన మృగాదులెల్ల నిత్యముక్త జనములు
మెండుగఁ బ్రత్యక్షమాయ మేలువో నా జన్మము

మేడవంటి హరిరూపు మించైన పైఁడి గోపుర-
మాడనే వాలినపక్షు లమరులు
వాడలఁ గోనేటి చుట్ల వైకుంఠనగరము
యీడ మాకుఁ బొడచూపె ఇహమేపో పరము.

కోటిమదనులవంటి గుడిలో చక్కనిమూర్తి
యీటులేని శ్రీ వేంకటేశుఁ డితడు
వాఁటపు సొమ్ములు ముద్రవక్షపుటల మేల్మంగ
కూటువై నన్నేలితి యెక్కువవో నా తపము.

--అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తన : 409,
రాగం : భైరవి, సంపుటం : 3 (1986)

ఇహ పరాలను రెండిటినీ ప్రసాదించే తిరుమలక్షేత్ర మహిమనూ, దేవాదిదేవుడైన శ్రీవేంకటేశుని దివ్యమంగళమూర్తిని వర్ణిస్తున్న ఈ పాట 94 అక్టోబరు బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంగా

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

శ్రీ వేంకటేశ్వర కేంద్ర గ్రంథాలయం మరియు పరిశోధనా కేంద్రం

ఒక విజ్ఞప్తి

విద్యే సౌందర్యం | విద్యే దైవం

1993లో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల వజ్రోత్సవ సందర్భంగా తిరుపతిలో శ్రీ వేంకటేశ్వర కేంద్ర గ్రంథాలయం మరియు పరిశోధనా కేంద్రం నెలకొల్పబడింది. భాగవతాంకితంగా ఈ పవిత్ర పరిశోధనా కేంద్రానికి శ్రీకారం చుట్టబడింది. ప్రాచీన ఆధునిక వాస్తు శిల్ప ప్రమాణాల రీత్యా అతి విశాలమైన భవనం ఈ గ్రంథాలయం మరియు పరిశోధనా కేంద్రంకై నిర్మింపబడింది. ఇదో గ్రంథ రత్నాకరం. ప్రాచీనుల ఉత్తమ ఆలోచనా విధానాలను ఆవిష్కరించేందుకు, అందరికీ పంచేందుకు అలభ్యమైన ఎన్నో గ్రంథాలు, వేదాలు, ఉపనిషత్తులు, పురాణాలు, శాస్త్రాలు, భగవద్గీత ఇలా ఎన్నో గ్రంథాలు ఈ గ్రంథాలయంలో పదిలపరచబడ్డాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వర కేంద్ర గ్రంథాలయం మరియు పరిశోధనా కేంద్రం సనాతనధర్మం, తత్త్వశాస్త్రం, సంగీతం, భారతీయ సంస్కృతి మొదలైన విషయాలమీద పరిశోధన చేయటానికి చక్కని అవకాశం కలిగిస్తుంది. అంతేకాక అలభ్యంగాను, అముద్రితంగాను వున్న భారతీయ తత్త్వశాస్త్ర గ్రంథాలను, సంస్కృత మూల గ్రంథాలను వాటి అనువాదాలను ప్రచురించాలని ఆశయం. ముద్రణా విభాగం కూడ ఏర్పాటు చేసుకోవటానికి ప్రయత్నం జరుగుతోంది. ఈ గ్రంథాలయాన్ని భారతీయ సంస్కృతీ ఆలయంగా, ప్రముఖ పరిశోధనా కేంద్రంగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా ఆశయం. ఈ భారీ పథకం పూర్తవటానికి అందరి సహాయ సహకారాలు ఎంతో అవసరం.

ఈ బృహత్తర కార్యానికి ప్రజలు, సంస్థలు, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, దాతలు ఇతోధికంగా పుస్తకాల రూపంలో కాని, ధనరూపంలో గాని సహాయం అంద చేయవలసిందిగా విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాం. వ్యక్తులు, సంస్థలు తమ వద్దవున్న విలువైన భారతీయ తత్త్వశాస్త్ర గ్రంథాలను ఈ గ్రంథాలయానికి బహుమతిగా ఇవ్వవచ్చు.

దయతో మీ విరాళాలను పుస్తకాల రూపంలో గాని, ధనరూపంలో/డిమాండుడ్రాఫ్టుద్వారా గాని *"ఆఫీసరు ఆన్ స్పెషల్ డ్యూటి, శ్రీ వేంకటేశ్వర కేంద్ర గ్రంథాలయం మరియు పరిశోధనా కేంద్రం, తిరుపతి-517 502 ఆంధ్రప్రదేశ్."* వారికి పంపండి.

విద్య సౌందర్యాన్ని ఇస్తుంది! అది ఎవ్వరూ దోచుకోలేని అపార ధనాగారం! విద్యవల్ల కీర్తి, సంపద, ఆనందం లభిస్తాయి! విద్య గురువులకు గురువు! అన్య ప్రదేశాల్లో విద్య బంధువులా సహాయం చేస్తుంది! పాలకుల వద్ద గౌరవం లభించేలా చేస్తుంది! విద్యలేని వాడు వింత పశువు!!

--భర్తృహరి

విషయ సూచిక...అక్టోబరు, 1994

సంపుటి 25 సంచిక 5

గౌరవ సంపాదకులు
శ్రీ డి.వి.యల్.యస్. మూర్తి, ఐ.ఏ.ఎస్.,
కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.
ఫోను. 22591.
ప్రచురణకర్త-ఇన్‌చార్జి సంపాదకులు
ఎస్.ఎస్. రామమూర్తి, ఎమ్.ఎ.
ఫోను. 22294
ఉపసంపాదకులు
పి. శైలకుమార్, ఎమ్.ఎ.,
జూలకంటి బాలసుబ్రహ్మణ్యం, ఎమ్.ఎ.,
ముద్రాపకులు
ఎం. విజయకుమార్‌రెడ్డి,
ఫోను. 22340
విడిప్రతి - రు. 2-00
సం॥ చందా - రు. 24-00
అన్నివివరాలకు:
సంపాదకులు,
సప్తగిరి, తి.తి. దేవస్థానం,
తిరుపతి. ఫోను. 22294.

ఈ సంచికలోని రచయితల అభిప్రాయములు వ్యక్తిగతమైనవి. సంపాదకులుగాని, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంగాని వాటికి బాధ్యత వహించజాలరు. సం॥.

ముఖచిత్రం :	శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి	చిత్రం--పి. నారాయణగిరిదత్తు
2 వ కవరుపేజీ :	కృష్ణరూపంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు	
3 వ కవరుపేజీ :	కల్పవృక్షవాహనంపై శ్రీవేంకటేశ్వరుడు	
4 వ కవరుపేజీ :	శ్రీపద్మావతి అమ్మవారు	చిత్రం--పి. నారాయణగిరిదత్తు
సెంటర్ స్ప్రెడ్ :	శ్రీవారి బ్రహ్మోత్సవ దృశ్యాలు	

సంపాదకీయం

వేంకటాద్రి సమం స్థానం
బ్రహ్మాండే నాస్తి కించన

తిరుమల వెంకన్న వేడుకలు మళ్లీ వచ్చాయి! అందరికీ ఆత్మానందాన్ని పంచిపెట్టే ఆనందనిలయుని ఉత్సవాలు మళ్లీవచ్చాయి! పండితులనుంచి పామరులదాకా అందరినీ అలరించే పరంధాముని పదినాళ్ల పరవడి దినాలు మళ్లీవచ్చాయి! నిత్యం కొత్తదనంతో నయన మనోహరంగా దర్శనమిస్తూ సర్వత్రా దివ్యమైన ఆధ్యాత్మిక తేజస్సును వెలార్చే శ్రీవేంకటేశుని ఉత్సవాలు మళ్లీ వచ్చాయి!

అనాదిగా శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారికి బ్రహ్మదేవుడు ఈ ఉత్సవాలను చేసినందువల్ల వీటిని "బ్రహ్మోత్సవాలు" అని పండితులు పరమానందంతో పేర్కొంటే, పామరులు "బెమ్మతిరునాళ్లం"టా అని చిందులేస్తూ సంబరపడిపోతారు.

నిజమే మరి! బ్రహ్మాండనాయకుని బ్రహ్మోత్సవాలు అంటేనే ఒక బ్రహ్మానందం! తిరుమలప్పని తిరునాళ్లు అంటేనే ఒక తన్మయత్వం! వేంకటేశుని ఉత్సవాలు అంటేనే ఒక కొత్త ఉత్సాహం!.... ఒక మైమరపూ .. ఒక ఆత్మతృప్తీ..!

పూర్వం, ఏలోకంలో ఎవరికి ఏకష్టం వచ్చినా, ఏ నష్టం వాటిల్లినా, బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది దేవతలు, సనక సనందనాది యోగులు... మునులు... అందరూ వైకుంఠానికి వెళ్లి శ్రీ మహావిష్ణువునకు మొరపెట్టుకొనేవారట! కాని భూలోకవాసుల అదృష్టం, మహద్భాగ్యం ఎంతటిదో మరి! అందులోను ఈ కలియుగంలోని మానవులకోసం సాక్షాత్తు ఆ వైకుంఠనాథుడు భూలోకానికి ఏతెంచాడు. ఇదెంతటి ఆశ్చర్యమో! అంతేకాదు ఆ మానవులందరి వేం = పాపాలను, కటః = నశింపజేసే 'వేంకటపతి'ని తానంటూ సాక్షాత్తు ఆ మహావిష్ణువు చాటుకున్నాడు. ఇదెంతటి పరమాద్భుతం! అలా చాటుకొనడమే కాదు. "కలౌ వేంకటనాయకః" అంటూ ఈ కలియుగంలో ఏకైక నాయకుడుగా ఆ శ్రీనివాసుడు ప్రసిద్ధిపొంది, భక్తులపాలిటి కొంగుబంగారమై, కోరినవారి కల్ప తరువై, సేవచేసినవారి చేతిమాణిక్యమై, భావించువారి పరబ్రహ్మమై, కావలెనన్నవారికి మనోరథసిద్ధినిచ్చే గురుతైన దైవమై, పూజించేవారిని రక్షించే వజ్రకవచమై, భక్తిసేసినవారి భవరోగ వైద్యుడై, తన్మయించి నుతించిన వారి ఆనందరూపుడై ప్రకాశిస్తూ దివ్యదర్శనం ప్రసాదిస్తూ వున్నాడు. ఆ భక్తులనుంచి తృణమో పణమో స్వీకరించి వారిని పాపవిముక్తుల్ని చేస్తూ వున్నాడు!

భక్తులనుండి స్వీకరించిన ఆ ధనాన్ని, ఒకవైపు తన భక్తుల సౌకర్యాలకే వినియోగిస్తూ, మరోవైపు నిత్యాన్న దానాలు, వేదపాఠశాలలు, కళాశాలలు, శరణాలయాలు వైద్యశాలలు, అడవుల పెంపకం, కల్యాణ మండపాలనిర్మాణం, ఆలయాల పునరుద్ధరణ, జీర్ణోద్ధరణ ఇలా ఎన్నో విధాలుగా లోక కల్యాణకారకాలైన పనులు నిర్వహిస్తూ నిరంతరం "మానవుల్ని ఉద్ధరిస్తున్న మాధవుడు"గా ప్రసిద్ధిపొందిన జగత్కల్యాణచక్రవర్తి తిరుమల శ్రీవేంకటేశ్వరుడు.

కనుకనే ఆస్వామికి జరుగుతున్న ఈ పదినాళ్ల పండుగలు అందరికీ పండుగలు! ఆనందనిలయుని ఆనందోత్సవాలు అందరికీ పరమానందదాయకాలు! అందుకే సప్తగిరీశుని ఉత్సవ సంరంభ సౌరభాలు దశ దిశలా వ్యాపిస్తూ ఎందరినో ఆకర్షిస్తూవున్నాయి. ఒక్క మానవులే కాదు. బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది దేవతలు, దిక్పాలకులు, సూర్య చంద్రాది దేవుళ్లు, అనంత గరుడ హనుమంతాది విష్ణుభక్తాగ్రేసరులు... ఇలా ఎందరో కల్యాణ పరంపరలను వర్షించే ఈ కొండలరాయని కోలాహలంలో పాల్గొని భక్తితో తమ వంతు సేవలందిస్తారు.

ఈ ఏడాది మరొక్క విశేషం! ఈ బ్రహ్మోత్సవం చివరిరోజునుంచి 15 రోజులపాటు తిరుమల శ్రీనివాసుని సన్నిధిలో శ్రీశ్రీశ్రీ శ్రీమన్నారాయణ చిన జీయరుస్వామివారి పర్యవేక్షణంలో "శ్రీ విశ్వశాంతి సహస్రకుండాత్మక శ్రీవిష్ణుమహాయాగం" లోకశాంతికై నిర్వహింప బడుతూంది.

మమూరు ఈ నెలరోజులపాటు తిరుమలక్షేత్రంలో నిర్వహింపబడే లోక కల్యాణదాయకములైన తిరుమల శ్రీనివాసుని మహత్త్వపూర్ణమైన "బ్రహ్మయజ్ఞం"లోను, ఆ శ్రీవారి సన్నిధిలో నిర్వహింపబడుతున్న "శ్రీమహావిష్ణుయాగం"లోను మనందరం భక్తిప్రపత్తులతో పవిత్రంగా పాల్గొందాం. పాలు పంచుకుందాం. మనందరి పరమ కర్తవ్యంగా తిరుమలలో ఆక్షేత్రనియమాల్ని విధిగా పాటిద్దాం! ఆ క్షేత్ర పవిత్రతను రక్షిద్దాం.

తద్వారా నిత్యకల్యాణచక్రవర్తియైన ఆ సప్తగిరీశుని సంపూర్ణ అనుగ్రహానికి పాత్రులమవుదాం!

వేంకటేశ సమో దేవో
న భూతో న భవిష్యతి

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః

విజయదశమి

శ్రీ డి. నాగసిద్దారెడ్డి

ఆరోగ్యమూ, ఆర్థికమూ, వివాహమూ, ఉద్యోగమూ, చదువూ వగైరా ఏదో ఒక సమస్యలో సతమతం కాని వ్యక్తి సమాజంలో లేదు. ఆ సమస్యల వల్ల సంభవించే అలజడినీ, ఆందోళననీ ఒక రోజైనా దూరంచేసికొని బంధుమిత్రులతో, కుటుంబంతో సంతోషంగా గడపటానికీ, జాతి సమైక్యతకూ పండుగలు మనకు ఎంతగానో ఉపయోగపడుతున్నాయి. పండుగ అనగానే అప్పచేసైనా పప్పుకూడు తినాలనే ఆకాంక్ష లేని మనిషి అరుదుగా కనపడవచ్చునేమో!

ఉత్సవమూ, ఆనందమూ అనే అర్థాలు కలిగిన ఈ పండుగలు ప్రాచీన కాలంనుంచీ కూడ జాతి జీవితంతో పెనవేసుకుపోయాయి. ప్రపంచంలోని ప్రతి జాతిలోనూ, ప్రతి మతంలోనూ కూడ పండుగలున్నాయి. మనదేశంలోని వివిధ రకాల పండుగల్ని గూర్చి స్మృతిగ్రంథాల్లోనూ పురాణాల్లోనూ చర్చించడం జరిగింది. ఏ పండుగ ఎప్పుడు వస్తుందో, దాన్ని ఏ విధంగా జరుపుకొనాలో నిర్దేశిస్తూ అనేక గ్రంథాలు సైతం వెలువడ్డాయి. పండుగ దినాల్లో పార ప్రవచనం తగదని కూడ హారీతస్మృతి ఇలా పేర్కొంటూవుంది.

"మహానవమ్యాం, ద్వాదశ్యాం,
భరణ్యామపి పర్వసు,
తథాక్షయ తృతీయాం
శిష్యాన్నాధ్యాపమేద్విజః."

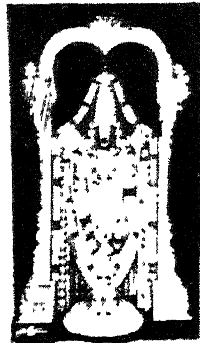
"మాఘమాసేతు సప్తమ్యాం
రథ్యాఖ్యా యాంతు వర్జయేత్,
అధ్యాపనం సమభ్యంజన్
స్నానకాలేచ వర్జయేత్."

ఈ పండుగల్ని ప్రధానంగా జన్మదినోత్సవాలు-- (శ్రీరామనవమి, శ్రీకృష్ణాష్టమి, గాంధీజయంతి మొ॥నవి.) ప్రకృతి సంబంధమైన ఉత్సవాలు-- (ఉగాది, సంక్రాంతి, రథసప్తమి మొ॥నవి.) వైష్ణవ మతానికి చెందినవి-- (అనంత పద్మనాభవ్రతం, వైకుంఠ ఏకాదశి మొ॥నవి.) శైవమతానికి సంబంధించినవి-- (వినాయకచతుర్థి, శివరాత్రి, దేవీ నవరాత్రులు మొ॥నవి.) స్త్రీలకు మాత్రమే పరిమితమైనవి-- (వరలక్ష్మీవ్రతం, తులసీ వ్రతం మొదలగునవి) అని వింగడించవచ్చు. కాలక్రమంలో ఈ పండుగల్ని వర్ణ వర్గ విభేదంలేకుండా సర్వులూ జరుపుకొంటున్నారు. ఏ పండుగ ఏ పరమార్థ సాధనకోసం ఉద్దేశించినా దాని అంతిమలక్ష్యం ప్రజానీకానికి ఆనందాన్ని ప్రసాదించడమే.

ఈ పండుగలలో ఆసేతు హిమాచలం ఆనందంగా అందరూ జరుపుకొనే పండుగ విజయదశమి. ఆశ్వయుజమాసం శుద్ధ

ఆనంద నిలయా!

శతకోటి భాను తేజ - హృదయ నివాసా
పరిపూర్ణ కరుణా కటాక్షా శ్రీ వెంకటేశ ॥

అతిలోక కరుణార్ద్ర అంతరంగమ్ముతో
భువనముల వెలిగించు శ్రీ చరణ కాంతులతో
హిమ శైలము కన్న చల్లని ప్రేమతో హిమ॥
జగములను పాలించు జగదేక రక్షా శత॥

అక్షయ రూపా - ఆదిత్య వర్ణ
జ్ఞాన సుగంధా - ఆత్మానందా అక్షయ॥

ఆది మధ్యాంత - ఆనంద నిలయా
ఆత్మనిధి పతే - ఆత్మారామా శత॥

—— శ్రీశ్రీశ్రీ భగవతి విజయేశ్వరీ దేవి

'చంద్రశేఖర'

పాడ్యమి నుంచీ నవమిదాకా జరుపబడే దేవీ నవరాత్రులు లేదా శరన్నవరాత్రులు కూడ దీనికి అనుబంధంగానే వస్తాయి. ఈ రెండు పండుగలూ విభిన్నాలే అయినా వరుసగా ఒక దాని వెంబడి మరొకటి రావటంమూలాన ఈ రెంటినీ కలిపి విజయదశమి, దసరా, దశరా అని వ్యవహరిస్తున్నారు. పాడ్యమినుంచీ దశమిదాకా ఈ పండుగను దేశమంతటా ముఖ్యంగా బెంగాలు రాష్ట్రంలో మహావైభవంగా జరుపుకొంటారు. ఒకరకంగా చెప్పాలంటే ఇది ఆంధ్రదేశంలో ఆడపడుచులకు అత్యంత ఉల్లాసాన్ని ప్రసాదించేదని చెప్పవచ్చు. రకరకాల బొమ్మలు పెట్టి బొమ్మలకొలువు చేయడం, ఇరుగుపొరుగుల్నీ బంధుమిత్రుల్నీ పిలిచి తాంబూలా లివ్వడం వగైరా కార్యక్రమాలతో వారు చాలా హడావిడిగా వుంటారు.

దశరా పండుగ దేవీ నవరాత్రులతో ప్రారంభమవుతుందని చెప్పానుకదా! ఆది శక్తి పాడ్యమినుండి నవమిదాకా 9 దినాలూ 9 అవతారాలెత్తి దుష్టసంహారం చేసిందట! సృష్టి స్థితిలయకారకులైన బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు సైతం ఈ మహాశక్తికి లోబడినవారేనని మార్కండేయాది పురాణాలు పేర్కొంటున్నాయి. విష్ణుదేవుని యోగనిద్రామూర్తి అయిన ఈ పరాశక్తికి మహామాయ అని పేరు. ఈ దేవి 9 దినాలూ వరుసగా ఎత్తిన అవతారాలివి.

1. మహాకాళి;
2. మహిషాసురమర్దని;
3. చాముండేశ్వరి;
4. మహామాయ;
5. రక్తదంతి;
6. శాకంభరి;
7. దుర్గ;
8. మాతంగి;
9. భ్రమరి.

విష్ణుదేవుడు మధుకైటభులనే రాక్షసుల్ని సంహరించే సందర్భంలో--

నీవ సావిత్రివి నీవ సంధ్యవు దేవి
నీవె తల్లివి సుమ్ము నిఖిలమునకు,

(41 వ పేజీలో)

ధర్మ ప్రచార కార్యక్రమాలు

పాదయాత్ర

94 ఆగష్టు 17న తమిళనాడు పెరంబూరునుండి 1100 మంది భక్తులు తిరుమలక్షేత్రానికి పాదయాత్ర చేశారు. కాలినడకనే యాత్రచేసిన వీరికి శ్రీ టి. పార్థసారధి రామానుజదాసుగారు ఆధ్వర్యం వహించారు. వీరు గత ఇరవై ఏళ్ళుగా తిరుమల పాదయాత్రలు చేస్తూ, రామానుజదాసుగా, సంకీర్తన కళానిధిగా భక్తశిఖామణులుగా ప్రసిద్ధిపొందారు. పాదయాత్రతో తిరుమలచేరి ఈ భక్తబృందానికి దేవస్థానం ఛైర్మన్ శ్రీ ఎ. చెంగల్ రెడ్డి, సెంట్రల్ లైబ్రరి సలహాదారులు డా॥ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి, రికార్డింగు ప్రాజెక్టు అధికారి శ్రీ కామిశెట్టి శ్రీనివాసులు తదితరులు స్వాగతం పలికారు. ఈ భక్తబృంద నిర్వాహకులైన శ్రీ టి. పార్థసారధి రామానుజదాసు గారిని శ్రీ చెంగల్ రెడ్డి శేషవస్త్రంతో సత్కరించారు.

కర్నూలుజిల్లా ఆలమూరు గ్రామంలో డి.పి.పి. ఆధ్వర్యంలో ఇటీవల జరిగిన కుంకుమార్చన దృశ్యం

మచిలీపట్నం ఎస్.వి. భక్తసంఘంవారి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన హయగ్రీవ జయంతిలో ప్రసంగిస్తున్న శ్రీ వి. అనంత పద్మనాభాచార్యులు.

గోపూజ

94 ఆగస్టు 29న తి.తి. దేవస్థానంవారి డైరీఫారంలో గోపూజ, గోపాలకృష్ణుని పూజ వైభవంగా జరిగాయి. వేదమంత్రాల పారాయణలు సాగుతుండగా, బాజభజంత్రీలు మోగుతుండగా, తొలిగా గోపూజ జరిగింది. తర్వాత గోవులనుండి పాలను పితికి, వాటిని శ్రీకృష్ణస్వామికి నివేదించి పూజించారు. ఈ గోపూజ కార్యక్రమంలో, శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ చినజీయరుస్వామి, దేవస్థానం ఛైర్మన్ శ్రీ ఎ. చెంగల్ రెడ్డి, దేవస్థానం కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ డి.వి.ఎల్.ఎన్. మూర్తి, దేవస్థానం డైరీఫారం సూపరింటెండెంటు డా॥ కొండారెడ్డి ఇంకా ఇతర దేవస్థానం అధికారులు, వందలాదిమంది భక్తులు పాల్గొన్నారు.

ఈ సందర్భంలో జరిగిన సమావేశంలో శ్రీ చినజీయరుస్వామి శ్రీకృష్ణస్వామిని గూర్చి ప్రసంగించారు.

మంతాడ శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంగా శ్రీమతి వి. భాగేశ్వరి బృందంవారి భక్తిరంజని కార్యక్రమం.

శ్రీ కృష్ణసూరి జయంతి

94 సెప్టెంబరు 4న తిరుపతి అన్నమాచార్య కళామందిరంలో ఆళ్వారు దివ్య ప్రబంధ ప్రాజెక్టు ఆధ్వర్యంలో శ్రీ కృష్ణసూరి జయంతి ఉత్సవం జరిగింది. ఈ సందర్భంగా శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ చినజీయరుస్వామి సందేశమిస్తూ ఆళ్వారుల పాశురాలకు విపుల వ్యాఖ్యానాన్ని సంతరించిన మహనీయుడు శ్రీకృష్ణసూరి అనీ, వీరినే 'పెరియ వాచ్చాన్ పిళ్లై' అని అంటారనీ, ఈయన వ్యాఖ్యానాలను చదివితేనే పాశురాలు సరిగ్గా అర్థం అవుతాయని తెలియజేస్తూ, ఈ పాశురాలను, వ్యాఖ్యానాలను ఆళ్వారు ప్రాజెక్టువారు తెనిగించి, అందివ్వాలని కోరారు.

అంతకుముందు ప్రాజెక్టు ఆఫీసరు శ్రీ శౌరిరాజన్ ప్రాజెక్టు నివేదికను తెలియజేస్తూ స్వాగతం పలికారు. ఆ తర్వాత తి.తి. దేవస్థానం ధర్మకర్తలమండలి అధ్యక్షులు శ్రీ ఎ. చెంగల్ రెడ్డి ప్రసంగిస్తూ, శ్రీ జీయరుస్వామివారే పాశురాలను, వాటి వ్యాఖ్యానాలను తెనిగింపజేసే బాధ్యత స్వీకరించి, మాకు అందచేసినట్లయితే, వారికి అన్నివిధాల సంపూర్ణ సహకారం అందివ్వగలమనీ, వాటిని ప్రచురించగలమని తెలియజేశారు.

శ్రీ విష్ణుసహస్రనామ స్తోత్ర వైభవము

శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ చినజీయరుస్వామి:

భారతీయ సంస్కృతికి ఇతిహాసాలు రెండు. శ్రీ వాల్మీకి మహర్షి ప్రణీతమైన శ్రీమద్రామాయణము, శ్రీవేదవ్యాస భగవానుడు అనుగ్రహించిన శ్రీమద్భారతం. శ్రీమద్భారతానికి రెండింటివల్లనే గౌరవం అని పెద్దలయొక్క శ్రీసూక్తి. అందు మొదటిది శ్రీకృష్ణ భగవానుడు అనుగ్రహించిన శ్రీమద్భగవద్గీత, రెండవది శ్రీ భీష్మ పితామహుడు లోకానికి ప్రసాదించిన శ్రీవిష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రము. ఈ రెండింటిలో మొదటి దానిని శ్రీకృష్ణుడు అర్జునునకు ఉపదేశం చేసి సంజయుని ద్వారా లోకానికి అందించాడు. రెండవదానిని భారత సంగ్రామానంతరం అంపశయ్యపై పడియుండిన భీష్మ పితామహునిద్వారా శ్రీకృష్ణపరమాత్మ పాండవులకు ఉపదేశం చేయిస్తూ లోకాన్ని తరింపచేశాడు. ఈ రెండింటిలో భగవద్గీత కంటే శ్రీవిష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రం వల్లనే సులభంగ తరింపవచ్చని శ్రీకృష్ణుని అభిమతం.

ఈ భావాన్ని శ్రీకృష్ణుడే స్వయంగా వ్యక్తం చేసాడు భీష్మ పితామహుని దగ్గర. శ్రీకృష్ణుడు పాండవులనందరినీ తీసుకొని భారత సంగ్రామానంతరం అంపశయ్యపైనున్న భీష్మ పితామహుని దగ్గరకు వస్తాడు. ధర్మరాజుకు కల్గిన ధర్మ సంశయములను తీర్చుమని శ్రీకృష్ణుడు భీష్ముని కోరుతాడు. తనకు అవేవీ జ్ఞాపకంలేవు, చెప్పేశక్తి లేదు అంటాడు భీష్ముడు. అతనికి తెలిసినవన్నీ జ్ఞాపకం వచ్చేటట్లు పూర్వపు శక్తి కలుగునట్లు, నోటనీరూరునట్లు, దేహబాధ తెలియనట్లుగ శ్రీకృష్ణుడు వరాలిస్తాడు. ఆశ్చర్య- ఆనందాలతో భీష్ముడు "అన్ని వరాలు నాకిచ్చి నాచే చెప్పించడమెందుకు కృష్ణా! నీవే చెప్పవచ్చు కదా!" అని ప్రశ్నిస్తాడు. భారత సంగ్రామములో ఇరుసేనలను ఆపి మరీ చెప్పాను "భగవద్గీత" నంతాను. విన్న అర్జునునికి అది ఏ మాత్రం పట్టలేదు. అప్పుడు నాకు ఆచార్య లక్షణాలు లేవు. అతనికి శిష్య లక్షణాలు పూర్తిగ లేకపోవడమే దానికి కారణం. పైగా పరమాత్మను నేనే కనుక తనను గూర్చి తనే చెప్పుకొంటే అందరికీ అసూయ కల్గిస్తుంది. ఒక తత్త్వాన్ని గురించి తత్త్వ దర్శనం చేసినవారు చెప్పాలేకాని తనను గూర్చి తానే చెప్పుకోరాదు కద, భగవద్గీతలో తత్త్వమైన నా ప్రభావాన్ని నేనే కీర్తించుకోవడంచేత అర్జునునికి ఏమాత్రం ఎక్కలేదు. భీష్మ పితామహా! నీవు తత్త్వ దర్శనం చేసిన ఆచార్యుడవు. నీ నుంచి తెలుసు కోవాలని పాండవులు కోరుతున్నారు. వారికి తత్త్వమును, హితమును ఉపదేశము చేయుము అంటాడు శ్రీకృష్ణుడు.

> 94 సెప్టెంబరు, తిరుపతిలో చాతుర్మాస్య దీక్ష పాటిస్తున్న సందర్భంలో శ్రీ శ్రీ శ్రీమన్నారాయణ చిన జీయరుస్వామి అనుగ్రహించిన ఉపదేశ వ్యాసాన్ని 94 అక్టోబరు 14 విజయదశమి సందర్భంగా ప్రచురిస్తున్నాం.
>
> సం॥

దాహం కల్గిన వానికి సముద్రం తనలో నీరు నిండా ఉన్నా ఇవ్వటానికి వీలులేదు.

ఇచ్చిన త్రాగడానికి పనికిరావు. ఆ నీటినే మేఘము గ్రహించి వర్షంగ కురిపిస్తేనే త్రాగ వీలవుతుంది. నేను సముద్రము లాంటి వాడిని. నాలో గుణప్రవాహాన్ని గ్రహించిన నీవు మేఘము లాంటివాడవు కనుక పితామహా! నీవే వీరికి ఉపదేశించి ఆర్తిని తీర్చుము అని భీష్మని ప్రోత్సహిస్తాడు. భీష్ముడు పాండవులకు ఉపదేశం చేస్తుంటే తాను కూడా చేతులు కట్టుకొని విని, అది అట్లే అని ఆమోదిస్తాడు కూడ. అందుచేత దీనికి ప్రభావ మధికము.

ముందుగ సామాన్య ధర్మాలను గురించి ధర్మరాజు అనేక సమాధానములు పొందెను. ఆపై "జన్మనెత్తిన ఏ జీవి అయినా ఈ సంసార చక్రమునుండి బయట పడాలంటే తెలియవలసిన తత్త్వమేది? ఈ జీవులపుడు ఎక్కడ చేరుతారు? ఆ చేరడానికేమి చేయాలి? ఎవరిని స్తుతిస్తే అర్చిస్తే మానవులు కోరిన సుఖాలన్నీ పొందుతారని తాతా! నీవు భావిస్తున్నావో దానిని అనుగ్రహించు" అని ధర్మరాజు ప్రశ్నిస్తాడు. సర్వజగత్కారణమైన సర్వలోకేశ్వరుడయిన శ్రీమన్నారాయణుని 'స్తువన్' స్తోత్రము చేయుచు' 'తమేవ చ అర్చయన్' అతనినే ప్రేమతో పూజిస్తే 'సర్వదుఃఖాతిగో భవేత్' అన్ని దుఃఖములను దాటి పోవచ్చునయ్యా. ఆ పుండరీకాక్షుని అర్చించడమే 'ధర్మః అధికతమో మతః' అన్ని ధర్మాలలోకి శ్రేష్ఠమైన ధర్మమని నా అభిప్రాయం. అంతేకాదు అతని నామములను కీర్తిస్తే సకల పాపాలు పోతాయి. పవిత్రులౌతారు. ఏ కోరిక కోరినా అవన్నీ లభిస్తాయి. దీనిని మించిన గొప్ప మంత్రము మరొకటి లేదు. వేయి నామాలు కల మూలమంత్ర మీ స్తోత్రము. ఈ వేయిమంత్రాలు ఎక్కడివో తెలుసా? నేను కల్పించలేదు. "గౌణాని విఖ్యాతాని ఋషిభిః పరిగీతాని"=శ్రీమన్నారాయణుని గుణముల ననుభవించిన ఋషులు, ఆ అనుభవసారంగా ఒక్కొక్క నామాన్ని దర్శించి ఆనందించగా అక్కడక్కడగల ఆ ఋషుల వాగమృతం కలిసి పరీవాహమై లోకములో మనం కూడా పాడగలిగేటట్లు శ్రీవ్యాసభగవానుడు సేకరించి కృపచేయగా నేను దర్శించాను.

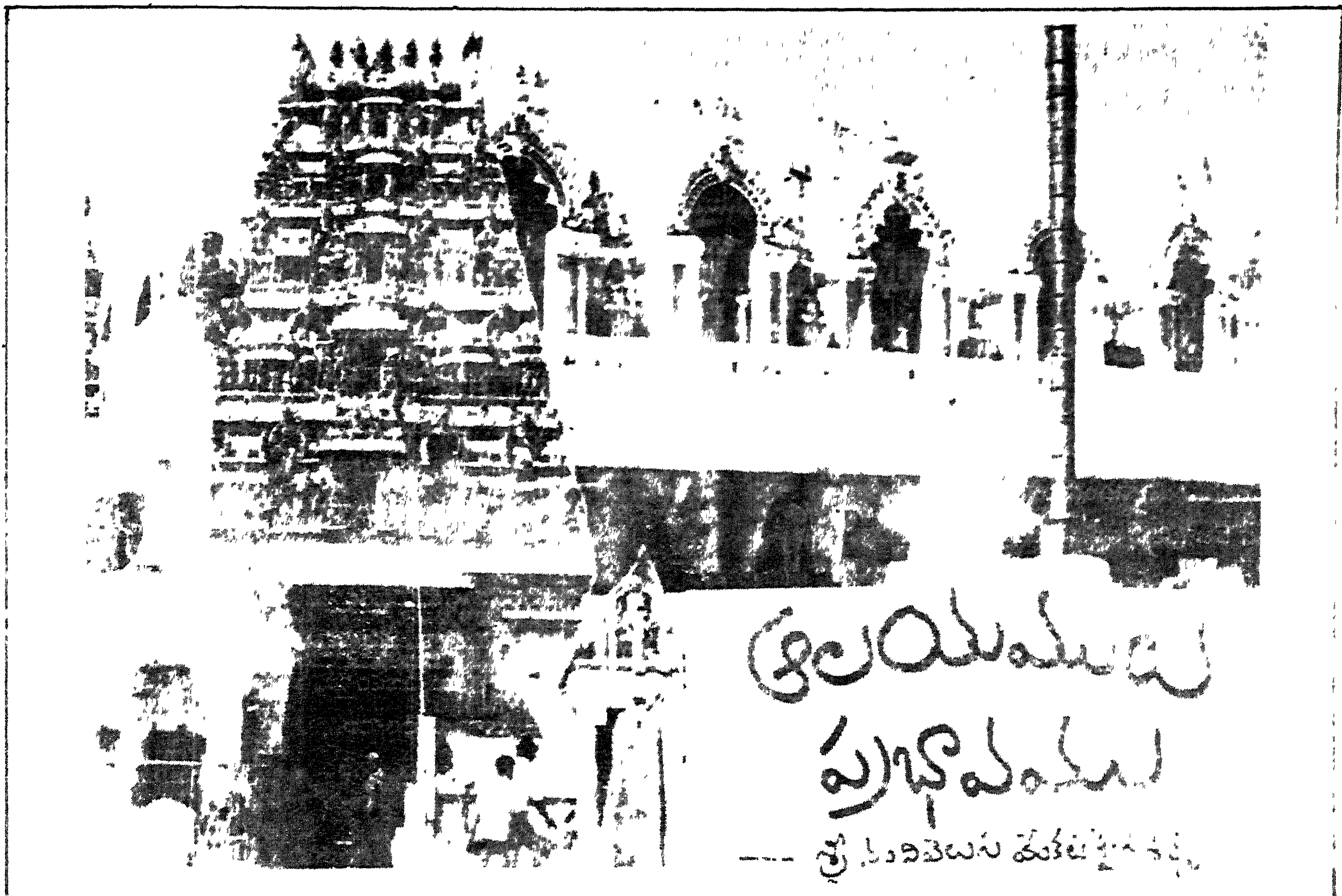
నీవడిగావు గనుక సర్వజీవులు ఉజ్జీవించడానికని చెప్పుచున్నాను వినుము అని భీష్ముడు ఉపదేశిస్తాడు. అట్టి మహాభారతసారము, పరమఋషులచే దర్శితము, శ్రీ భీష్మ పితామహునికి అభిమతము, శ్రీ వేదవ్యాస ఉపదేశలబ్ధము, భగవద్గీత కంటే శ్రేష్ఠము. ఎందరో ఆధునికులు గూడ ఇదే సకల శ్రేయస్సంధాయకమని స్వీకరించిన ఈ శ్రీవిష్ణు సహస్ర నామస్తోత్రాన్ని మనమూ నిత్యం పాడి కోరినవన్నీ పొందుదాము.

మహాభారతసారత్వాత్
ఋషిభిః పరిగానతః,

వేదాచార్య సమాహారాత్
భీష్మోత్కృష్ట మతత్వతః
పరిగ్రహాతి శయతో
గీతాద్యైకార్థ తశ్చ సః
సహస్రనామ్నా మధ్యాయః
ఉపాదేయతమో మతః॥

1. మహాభారత సారమగుట వలనను,
2. ఋషిపుంగవులచే ప్రీతితో వాడబడిన నామములగుట వలనను,
3. వాటినుండి తీసి వ్యాసమహర్షిచే స్తోత్ర రూపముగా కూర్చబడుట వలనను,
4. భీష్మ పితామహునిచే దీని పరనము తన కత్యంతాభిమత ధర్మముగా పరిగణింపబడుటవల్లను,
5. సమస్త ప్రామాణికులచేతను సకల గ్రంథములచేతను, శ్రద్ధా భక్తి పురస్సరముగా పరిగ్రహింపబడుట వల్లను,
6. భగవద్గీతాది బహు గ్రంథార్థములతో నేకీభవించు అర్థములు బోధించుట వలనను, మనకు ఈ సహస్ర నామ స్తోత్ర పరనము అత్యావశ్యకమని నిర్ణయింపబడెను.

ఈశాన స్సర్వ విద్యానా
మీశ్వరస్సర్వ భూతానాం
బ్రహ్మాధి పతిర్బ్రహ్మణోధిపతి
ర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదాశివామ్॥

పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతం ఉండే ఆత్మ ఒక్కటైనను సృష్టిలో విభిన్నమగు జీవరాసు లేర్పడి వాటి కర్మానుభవమును బట్టి సుఖ దుఃఖములతోకూడి ఉపాధులేర్పడినవి. ఈ ప్రపంచమందు పంచభూతములు విజృంభించి అరిష్టములు రాకుండుటకున్ను, ఆధ్యాత్మిక అధి భౌతిక అధిదైవికములైన దుఃఖముల నుండి వైదొలగి శాంతి సౌఖ్యములు కలుగుటకున్ను, బ్రహ్మాది స్థావరాంతం పశవః పశూనాం అధిపతిఃరుద్రః అనుటచే మానవులకు పశుత్వవిమోచనములగుట ఐహికాముష్మిక ఫలప్రాప్తికిన్ని, ధనకనకవస్తు వాహనాద్యష్టైశ్వర్యములకు, స్వర్గాదిపుణ్యలోకప్రాప్తికి, సాలోక్య సామీప్య సారూప్య సాయుజ్యాది చతుర్విధ మోక్షప్రాప్తికొఱకు భగవదారాధన ముఖ్యము. ఈశ్వరానుగ్రహాదేవ పుంసామ ద్వైతవాసనా అని చెప్ప బడినది. దేవతారాధనకొఱకు దేవాలయ నిర్మాణము దేవతామూర్తులస్థాపన వాటికి నిత్య నైమిత్తిక యజనములుసల్పుట కొఱకు వేదములు - ఆగమములు ఉత్పన్నమైనవి. వీటివలన ఆలయసంబంధమగు కర్షణాది ప్రతిష్ఠాంతము - ఉత్సవాదిప్రాయశ్చిత్తాంతములు క్రియకలాపములు జరుగవలసి ఉన్నవి. ఆగమశాస్త్రానుసారంగా ఆలయములు దృఢముగాను ప్రశస్తముగాను, మనోహరముగాను, విశాలముగాను నిర్మించవలయును. సృష్టిస్థితి సంహార తిరోధానానుగ్రహ కారకుడైన పరమేశ్వరుని జగన్మాత పార్వతితో సహా ప్రతిష్ఠించి అపురూప శిల్పకళాప్రాభవంగా షట్చక్ర యోగ సౌందర్యముగా పూజింపవలయును. అట్లు చేయుటచే దేశపూర్వేషాం దశా పరేషాం తద్వంశానాం అన్నట్లు పదితరముల పూర్వులును పది తరముల తర్వాతివారును తరింతురు-

ఆలయస్య తు నిర్మాణం
పూజా చవిధిర్మ పునః
ఆగమోక్తవిధానేన
కారయేద్ధర్మపాలకః.

ఆలయ నిర్మాణమునకు ముందు గర్భ న్యాసము కర్షణ లగాయితు ఆద్యేష్టకోపదానము అత్యేష్ట కోపదానం వఱకు ఆగమ సంప్రదాయం అనుసరించియే చేయవలయును. రాగములేక విగ్రహమందున్న కళ జీవునిగాను, ఉపాధి సూక్ష్మజీవంగాను ఆలయం స్థూలశరీరంగాను వర్ణింపబడినది. త్రిఘంటవేదిక పంచఘంట వేదిక నవఘంటవేదిక కపోతవేదిక ద్రవిడం నాగరం వేసరం వేదీ భద్రము, సుభద్రము పుష్పకం స్వస్తికం ఈ మొదలుగాగల విధులతో ఆలయనిర్మాణం జరుగుచున్నది- ఆలయం శిఖరము గర్భాలయ - అంతరాళములు, మంటపాదులు ప్రాకారములు - రాజగోపురము ధ్వజము - బలిపీఠములు ఇత్యాద్యంగములతోకూడిన ఆలయం ప్రతిష్ఠకు ముఖ్యము. ఆలయంలేని గ్రామంలో ఉండరాదని శాస్త్ర ప్రమాణము లున్నవి--

దేవస్థానం వినా యత్ర
ఏకకాలం న వాసయేత్,
నిత్యపూజావిహీనేతు క్రుద్ధాః
పీడాం కరోతి హి.

గ్రామనిర్మాణమునకు ముందుగానే ఆలయ నిర్మాణం జరగాలి--

శిలామృద్దారుచిత్రేషు
దేవతా యత్రకల్ప్యతే,
ఆకల్పిత స్వయంజ్యోతి
రాత్మానో దేవతా హి సా.

అగ్ని ఇమిడియున్నను మథనముచే అగ్ని ఉత్పన్నమైనట్లు, కుండయందు అగ్నియున్నను వాయువుచే ప్రజ్వలింప బడినట్లు, విశ్వబ్రహ్మచే చెక్కబడిన శిలామూర్తుల యందు ఆచార్యుడు పుణ్యాహవాచన, పంచగవ్యమార్జవల చేతను ఉపనిషత్తులతోడను జలాధివాస క్షీరాధివాస, పుష్పాధివాస ధాన్యాధివాసము పంచశయ్యాధివాసములొనర్చి శాంతి దిశాతత్వాను సంధాన హోమములు చేసి సాంగయుక్తమగు నవరత్నములను యన్త్రిమును మూర్తిని ఉంచి కళాన్యాసం చేసి షణ్ణవతి (96) ఓషధులతో మంత్రయుతముగా భావవమైన నదీజలములతో కుంభాభిషేకంచేసి ఆ పరమేశ్వరుని--

యావశ్చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ
యావత్తిష్ఠతి మేదినీ,
తావ దేత్ర త్వయాదేవ
స్థాతవ్య మిహమందిరే.

అని ప్రార్థనచేసి మంత్రరూపమున ఆ మూర్తియందు ఆచార్యుడు ఆత్మశక్తిని ప్రతిష్ఠించి ప్రకాశింప చేయుటయే ప్రతిష్ఠ యందురు. అప్పుడు దేవత్వము స్థిరీకరింపబడును. సర్వులకు పూజలు ప్రార్థనలు చేయుట యోగ్యత కల్గును. ఈప్రతిష్ఠ పంచదిన, నవదిన, దీక్షావిధులతో చేయవలయును - ఆచార్య సంకరం పనికిరాదు -

దేవపూజాంవిధిం కుర్యాత్
బ్రాహ్మణాశ్చ విశేషతః,
సర్వాఘ నాశనం కుర్యాత్
పుత్ర పౌత్రాభి వృద్ధయే.
చరంఛ స్థిరంచ కర్తవ్యం
ద్వివిధం పరికీర్తితమ్,
చరం గృహేషు కర్తవ్యం
స్థిరం శైవాలయేషు చ.
గృహేశ్చత గుణాధిక్యం
స్థావరేషు చ పూజయేత్,
ఆత్మార్థ చ పరార్థం
యజనం హి విశేషతః.

ఆలయపూజలు ఆగమవిధి ననుసరించి శైవ వైఖానస పాంచరాత్ర బ్రాహ్మణుల చేతనే చేయించవలయును. అట్లొనర్చినచో సర్వపాపములు తొలగి పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధి కలుగును - ఆత్మార్థ పూజలు (చరం) గృహమునందు చేయుటవలన కుటుంబవృద్ధి కలుగును. పరార్థ పూజలు (స్థిరం) ఆలయములో చేయుటవలన గ్రామాభివృద్ధికి తోడ్పడును -

అంతర్యాగం చేసి బహిర్యాగం చేయరాదు.

1. అంతర్యాగమన మానసికపూజ తన హృత్పద్మమందు పరమశివుని ఆహ్వానం చేసి తాను ఆరాధన దైవము ఒకటిగా మనస్సుచే ఉపచారములు కల్పనచేసి సమర్పణ చేయునది -
2. బహిర్యాగము:- కరచరణాద్యవయవములచే చేయునది-

శ్రీ బోధాయనులవారు చెప్పినట్లు, న్యాసమందు బాహ్యపూజకుముందు మానసిక పూజను చెప్పుచు నారుద్రోరుద్రమర్చయేత్. అనిన్నీ అధాతః పంచాంగ రుద్రాణాం న్యాసపూర్వకం జపహోమార్చనాభిషేక విధిం వ్యాఖ్యాస్యామః అని బాహ్య పూజను గురించి చెప్పిరి - ఇంక శివపూజాఫలం -

ధన్యం యశస్కరం
చాయుర్వర్ధనం పుత్రసిద్ధిదమ్
భుక్తిముక్తిప్రదం
సర్వయజ్ఞదాన ఫలప్రదమ్.

శివపూజాఫలముచేతనే ఇంద్రునకు స్వర్గాధిపత్యం విష్ణువునకు రాక్షస సంహారశక్తి బ్రహ్మకు సృష్ట్యాధిపత్యం సిద్ధించినట్లు చెప్పబడినది- శ్రీరాముడు రావణ సంహార పాప విమోచనార్థం శివ ప్రతిష్ఠలు చేసినట్లు మార్కండేయులు శివానుగ్రహంచేతనే చిరంజీవి అయినట్లు శాస్త్రప్రమాణములు చెప్పుచున్నవి. శివునకు నమస్కరింపక పూజింపక భుజింపరాదని ప్రమాణములున్నవి. పూజాచ ఏవిధ పునః- ఉపచార వేదములు పెక్కులు కలవు - ఉత్సవములలోకూడ బేధములున్నవి. ఈఉత్సవములను వాహనాదుల పై దేవతామూర్తుల ననుసరించి యథా వైభవముగా గ్రామోత్సవము చేసినచో గ్రామమునకు క్షేమము. నిత్యార్చనాది కైంకర్యములు . శాంతి కుంభాభిషేకాదులు ఆగమములలో చెప్పినట్లు చేసినచో అర్చకులకు ఆచార్యులకు యజమానులకు గ్రామమునకు శుభము చేకూరును. శివానుగ్రహప్రాప్తికి పాత్రులయ్యెదరు--

వాసుదేవ మాహాత్మ్యము

డా॥ విష్ణుభట్ల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

శౌనకాది మహర్షులిట్లనిరి:

ఓ బ్రహ్మదేవా? భగవంతుని కథను ఎంత విన్నను మాకు తృప్తి కలుగుటలేదు. వాసుదేవుని మహిమను తాము వర్ణించి యుంటిరి. కాని అందలి రహస్యమును విస్తరించి చెప్పుడు అన బ్రహ్మదేవుడిట్లనెను.

ఓ ముని శ్రేష్ఠులారా? పరమసారమయిన అనంతవాసుదేవుని మహిమ భూలోకవాసుల కందనిది. ఆదికల్పమందు అవ్యక్తజన్ముడ నగునేను విశ్వకర్మను పిలిచి ఇట్లంటిని అతడు దేవశిల్పిశ్రేష్ఠుడు విశ్వకర్మలందరికి అగ్రేసరుడు. ఓ విశ్వకర్మా నీవు వాసుదేవుని ప్రతిమను శిలామయమయిన దానిని చేయుము. దానిని దర్శించి ఇంద్రాది దేవతలు మనుష్యాది భూలోకవాసులు దానవుల వలన రాక్షసులవలన కలుగు భయము తొలిగి స్వర్గమునుపొంది సుమేరుశిఖరమున ఎల్లకాలము ఆవాసుదేవుని ఆరాధించి ఏ అడ్డును లేక నివసించగలరు.

బ్రహ్మ ఆజ్ఞను శిరసావహించి విశ్వకర్మ వెంటనే ఒక వాసుదేవ ప్రతిమను తయారుచేసెను. ఆ ప్రతిమ శంఖచక్ర గదలతోను శ్రీవత్స చిహ్నము వనమాలయుందాల్చి తెల్లతామర పూవులవంటి నేత్రములు కల్గి కిరీటము భుజకీర్తులు ధరించి పీతాంబరములోను మణికుండలములతోను మెరయుచున్నది. అట్టి సుందరాతి సుందరమగు వాసుదేవ విగ్రహమును బ్రహ్మదేవుడనగు నేను రహస్యమంత్రములచే ఒక లగ్నమందు ప్రతిష్ఠచేసితిని. ఆసుముహూర్తమునకు దేవేంద్రుడు ఐరావతమెక్కి బ్రహ్మస్థానమునకేగి స్నానదాన తర్పణాదులనాచరించి ఆ వాసుదేవ విగ్రహమును గొప్పగా పూజించి తన నగరమునకు తిరిగివచ్చెను. ఆచటకు ఒకానొకప్పుడు వృత్రాసుడు వచ్చి త్రికరణ శుద్ధి కలవాడైన ముచిమున్నగు రాక్షసులను చంపి ముల్లోకములను పరిపాలించెను.

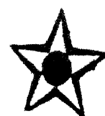
త్రేతాయుగము రాగా మహా బలసంపన్నుడగు రావణాసురుడు పుట్టెను. పదివేల సంవత్సరములు నిరాహారముగ జితేంద్రియుడై ఉగ్రతపస్సును ఆచరించెను దానికి సంతుష్టుడనయిన నేను (బ్రహ్మదేవుడు) రావణుని కోరిక మేరకు, దేవతలకు దైత్యులకు నాగులకు రాక్షసులకు నీవు అవధ్యుడవగుదువని వరమిచ్చితిని యమకింకరులకు గూడ అవధ్యుడాయెను. వాని కుమారుడు ఇంద్రజిత్తు ఇంద్రుని గెల్చి స్వర్గ రాజ్యమును పొందెను. రావణుడు అమరావతిని స్వాధీనం చేసుకుని ఇంద్రభవన మందున్న వాసుదేవ విగ్రహమును దర్శించి రావణాసురుడు తాను అంతకముందు గెల్చితెచ్చిన వజ్రవైదూర్య రత్న మాణిక్యాదుల చేత పూజించి ఆ వాసు దేవ విగ్రహమును విమానముమీద లంకకు తెచ్చుకొనెను.

అపుడు మంత్రియు నగరాధ్యక్షుడునయియున్న ధర్మమూర్తి యగువిభీషణుడు నారాయణ పరాయణుడగుటచే ఇంద్రభవనమునుండి తెచ్చిన ఆవిష్ణుమూర్తి విగ్రహమును చూచి ఆశ్చర్యపడి తలవంచి నమస్కరించి సంతుష్టాంతరంగుడై ఇపుడు నాజన్మ ధన్యమయ్యె ఇపుడు నాతపస్సు ఫలించినది అని మరిమరి మ్రొక్కి పెద్దన్నయగు రావణుని దర్శించి దోసిలొగ్గి ప్రభూ? ఈవిగ్రహమును నాకు ప్రసాదించుము దీనినారాధించి సంసార సముద్రమును దాటెదను అని ప్రార్థించగ రావణాసురుడు తీసుకోమని ఇచ్చెను ఇష్టా ఈవిగ్రహముతో నేనేమి చేయుదును సమస్తసృష్టికర్తయగు బ్రహ్మనారాధించి ముల్లోక విజయమును పొందితిననెను. విభీషణుడు ఆ వాసుదేవమూర్తిని, గ్రహించి నూట ఎనిమిది సంవత్సరములు పూజించి జరామరణములులేని స్థితిని (చిరంజీవత్వమును అణిమాది విభూతులను పొందెను. రావణ సంహారానంతరము శ్రీరామచంద్ర ప్రభువు విష్ణుభక్తుడగు విభీషణునకు లంకారాజ్యాధిపత్యము నొసగెను. అంత విభీషణుడు సకల భోగభాగ్యములను అనుభవించెను. ఇదంతయు వాసుదేవారాధనా ఫలము.

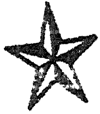
మరియు శ్రీరామచంద్రమూర్తి రావణ సంహారానంతరము ఆవాసుదేవమూర్తిని తీసుకొని పుష్పక విమానముపై తెచ్చి అయోధ్యలో తన సోదరులతో కలసి అత్యంత భక్తితో ఆ వాసుదేవ మూర్తినారాధించి పదకొండువేల సంవత్సరములు అయోధ్యను పరిపాలించి ఆవాసుదేవ విగ్రహమును సముద్రున కిచ్చెను. ఇచ్చి ఇట్లనెను ఓ వారిధీ నీవు ధన్యుడవు ఈ మూర్తి రక్షణ నీపని నీవు సర్వరత్ననిధివి అని శ్రీరామచంద్రుడు అనుగ్రహించెను.

ద్వాపరయుగమురాగా భూదేవి ప్రార్థనానుసారము ఆమెకు కల్గిన దుఃఖమును పోగొట్టదలచి జగన్నాథుడు వసుదేవ కులమందు వాసుదేవుడుగ అవతరించి రాముడు సముద్రమందుంచిన వాసుదేవ విగ్రహమును సర్వలోకక్షేమముకొరకు సముద్రునివే నీళ్ళనుండి పైకి లేవనెత్తించెను. ఆస్థలము అప్పటనుండి పురుషోత్తమ క్షేత్రమని ముక్తి క్షేత్రమని ప్రఖ్యాతిచెందినది. అట్టి వాసుదేవ మూర్తిని భక్తితో త్రికరణ శుద్ధితో ఆరాధించిన భక్తులు దశాశ్వమేధ రాజసూయమహాయాగ ఫలమునొందుదురు. ఆమీద కామగ విమానమెక్కి విష్ణులోక మేగుదురు.

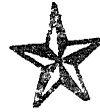
కలియుగమురాగా "కలౌ వేంకటనాయకః" అని ఆవాసుదేవమూర్తి తిరుమలలో మనలందరకు ప్రత్యక్షముగ ఆరాధ్యమగుట మహాభాగ్యము. ఆమూర్తినారాధించి మానవాళి తరించుగాక!

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి మేలుకొలుపు (ద్విపద)

కృతికర్త : తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
పరిష్కరణ : ఆచార్య కె.జె. కృష్ణమూర్తి

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిని గూర్చి తెలుగులో వెలువడిన స్తుతి రచనల్లో ఈ "మేలుకొలుపు ద్విపద"-- అగ్రగణ్యమైనది. ఇది శ్రీస్వామివారి సుప్రభాతసేవాకాలాల్లో గానం చేయటానికి ఉద్దిష్టమైన రచనగా తోస్తున్నది.

ఈ స్తోత్రంలో శ్రీకృష్ణావతారానికి సంబంధించిన ప్రముఖ గాథలు, అందులోనూ ఆ లీలామానుష విగ్రహుని పరాక్రమ హేలలు, అనుగ్రహ మహిమలు, శృంగారలీలలు-- మహా భాగవతపురాణ దశమ స్కంధంలో గల కథాక్రమాన్ని అనుసరించి-- సమ పాళంగా, సొంపుమీర ప్రశంసింపబడినాయి. ఈ స్తుతిలో సంగ్రహంగా చిత్రితమైన "స్వామి కొలువు" వర్ణనలో తిరుమల దేవాలయంలో ప్రతి ఉదయం కొనసాగే "శ్రీవారి ఆస్థానం (కొలువు)" యొక్క విశేషాలు చూచాయగా ప్రతిఫలించి వున్నాయి. ఇది ఈ కృతియందలి మరో విశేషం!

సుగృహీత నామధేయులు, పండిత ప్రభాకరులు కీ.శే. వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి గారు, తాళ్ళపాక పెద తిరుమలాచార్యులు రచించిన ఈ లఘుకృతిన్ని ఈ మహాకవి (తాళ్ల పాక పెదతిరుమలాచార్యులు) రచించిన "శ్రీ వేంకటేశ్వర వచనములు"-- అనే గ్రంథం చివర అనుబంధంగా "శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రభాత స్తవము" అనే పేర 56 ద్విపదలతో 1945లో ప్రకటించారు. ఈ స్తోత్రానికి సంబంధించిన వ్రాతప్రతులు రెండిటిలో ఇటీవల అదనంగా ఎనిమిది ద్విపదలు లభించాయి; అంతేగాక మరికొన్ని చక్కని పాఠాంతరాలు సైతం వాటిలో గోచరించాయి. ప్రకృతం ఆ రెండు వ్రాతప్రతుల ఆధారంతో ఈ "మధుర కవితాకృతి" ఈ రీతిని పరిష్కృతమై ప్రమరితమైంది. ఇందులో మొత్తం 64 ద్విపద లున్నాయి.

"మేలు కొనుము!"-- అనే మనోహరమైన మకుటంతో, అడుగడుగున భక్తి పారవశ్యాన్ని ప్రసాదించే సుశ్రావ్య సంబోధనలతో, ప్రతి పంక్తి "వరకవిత్వవాణీవీణా నినాదం"గా విలసిల్లుతూవున్న ఈ మనోజ్ఞద్విపదకృతి ప్రతి దినమూ ప్రాతర్వేళలో పారాయణం చేయదగిన సుందరస్తుతి!

శ్రీగురుం డర్థితో శేషాద్రియందు
యోగనిద్రా కేళి నున్న యత్తఱిని

వనజాసనాది దేవత లేఁగు దెంచి
వినుతించి రప్పు డవ్విధమెట్టిదనిన--

బ్రహ్మాది దేవతల వినుతి

శ్రీకర! వేంకటక్షితిధరావాస!
నాకేశనుత! రమానాథ! మేల్కొనుము!

వసుదేవ దేవకీ వరగర్భజాత!
కిసలయాధర! రామకృష్ణ! మేల్కొనుము!

తపము పెంపున యశోదానందులకును
కృపతోడ శిశువైన కృష్ణ! మేల్కొనుము!

పూతనా కైతవ స్ఫురిత దుర్వార
చైతన్యహరణ ప్రశస్త! మేల్కొనుము!

అజిముజి శకటాసురాంగంబులెల్ల
విఱుఁగఁదన్నిన యదువీర! మేల్కొనుము!

సుడిగాలి రక్కసు (సుక్కంగఁ బట్టి
కెడపిన యదుబాలకృష్ణ! మేల్కొనుము!

ఆననంబునఁ దల్లి కఖిల లోకములు
పూని చూపిన యాది పురుష! మేల్కొనుము!

మద్దులఁ గూల్చి యున్మదవృత్తి మెఱయు
ముద్దుల గోపాలమూర్తి! మేల్కొనుము!

వరగర్వఘనబకవైరి! మేల్కొనుము!
ఖరధేనుకాసుర(క్రకచ! మేల్కొనుము!

అద్రిరూపంబైన యఘుదైత్యుఁ జంపి
రౌద్రంబు మెఱయు భూరమణ! మేల్కొనుము!

చతురాననుఁడు వత్సనమితి దాఁచినను
(ప్రతి యొనర్చిన పర(బహ్మ! మేల్కొనుము!

కాళియఫణి ఫణాంగణ నృత్యరంగ
లాలిత చరణవిలాస! మేల్కొనుము!

గురుతర గోపాల గోపికాయాస
తరణ! గోవర్ధనోద్ధరణ! మేల్కొనుము!

వనజాక్ష! అక్రూరవరద! మేల్కొనుము!
వినయ వాక్యోద్ధవ వినుత! మేల్కొనుము!

కోక లిమ్మన్నఁ, గైకోకున్నఁ బట్టి
చాకి వధించిన సరస! మేల్కొనుము!

చతుర మాలాకార శరణ! మేల్కొనుము!
అతుల కుబ్జామనోహరణ! మేల్కొనుము!

అరుదరుదనుచు నిం(ద్రాదులు పొగడ
ద్విరదంబుఁ గూల్చిన ధీర! మేల్కొనుము!

జెట్టి పోరునఁ గిట్టి చీరి చాణూరు
చట్టలు వాపిన శౌరి! మేల్కొనుము!

శాసించు జగదేక శరణుండ! కాల
కంసుని తలగుండుగండ! మేల్కొనుము!

మానిత స్వామ్రాజ్యమండలి నుగ్ర
సేను నిల్పిన ధర్మశీల! మేల్కొనుము!

పరలోక గతుఁడైన బాలునిఁ దెచ్చి
గురున కిచ్చిన జగద్గురుఁడ! మేల్కొనుము!

ముర నరకాసుర ముఖ్య దానవులఁ
బొరిగొన్న యదురాజపుత్ర! మేల్కొనుము!

జలభేది భేదించి పారిజాతంబు
నిలకుఁ దెచ్చిన జగదీశ! మేల్కొనుము!

బాణ బాణాసనోద్భట భీమబాణ
పాణి ఖండన! చక్రపాణి! మేల్కొనుము!

రాజసూయమున శూరతఁజైద్యుఁ దునిమి
పూజ లందిన జగత్పూజ్య! మేల్కొనుము!

ఇంపునఁ బృథుకంబు లిడిన కుచేలు
సంపన్నుఁజేసిన చతుర! మేల్కొనుము!

సదమలానంద! నిశ్చలమూలకంద!
విదురుని వింద! గోవింద! మేల్కొనుము!

వీరకౌరవ సభ విశ్వరూపంబు
ధీరతఁ జూపిన దేవ! మేల్కొనుము!

కురుసైన్య విదళనాకుంఠితోత్సాహ
భరిత! పాండవపక్షపాత! మేల్కొనుము!

చండభారతరణచాతుర్యధుర్య
గాండీవి సారథ్యకరణ! మేల్కొనుము!

దారుణ భూభార తరణావతార!
భూరి(ప్రతాపవిస్ఫురణ! మేల్కొనుము!

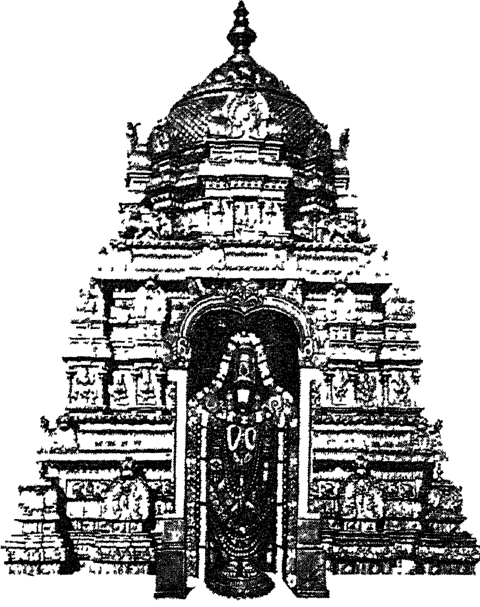
భోజ కన్యాముఖాంభోజ ద్విరేఫ!
రాజీవ నయనాభిరామ! మేల్కొనుము!

వరరూపవతి జాంబవతితోడి రతుల
నిరతిమై నోలాడు నిపుణ! మేల్కొనుము!

మంజుల సత్యభామా మనస్సంగ
రంజిత గాత్రసంరంభ! మేల్కొనుము!

లలిత కాళిందీ విలాస కల్లోల
కలిత కేళీలోల ఘనుఁడ! మేల్కొనుము!

తారుణ్య మిత్రవిందా కుచమధ్య
హార సంయోగవిహార! మేల్కొనుము!

చారు సుదంతా విశాలాక్షి కుముద
సార[ప్రభా పూర్ణచంద్ర! మేల్కొనుము!

భద్రా నఖాంకుర బాలచంద్రాంక
ముద్రిత కటితటీముకుర! మేల్కొనుము!

లక్షణా పరిరంభ లక్షితోదార
వక్షో విశాలకవాట! మేల్కొనుము!

శ్రీధర! గోపికాచిత్తాబ్జ భృంగ
రాధా మనోహర! రమణ! మేల్కొనుము!

వేడుకఁ బదియాఱువేల కామినులఁ
గూడి పాయని పెండ్లికొడుక! మేల్కొనుము

కలిత నక్రగ్రాహ గంభీర జలధి
వలయిత ద్వారకావాస! మేల్కొనుము!

అతుల గీతాసూక్తిహార! మేల్కొనుము!
ధృతమణి మకుట ప్రదీప్త! మేల్కొనుము!

జలదనీలశ్యామ! జగదభిరామ!
వెలయ మేల్కొను'మని విన్నవించినను.

నిత్య వైభవము -- స్వామికొలువు

వీనులఁ గదిసిన విరికన్నుఁ దమ్మి
కొనలను నమృతంబు గురియ మేల్కాంచి

సరసిజాక్షుఁడు దేవ సంఘంబుమీఁదఁ
గరుణా కటాక్ష వీక్షణము నిగుడ్చి,

శ్రీవేంకటాచల శిఖరమధ్యమున
సౌవర్ణమణిమయ సౌధంబు చెంతఁ

బూగ చంపక కుంద పున్నాగ వకుళ
నాగరంగ ప్రసూన విరాజమాన

తరులతా పరివేష్టితంబైన యట్టి
నిరుపమ కోనేటి నిర్మలాంబువుల

హరి మజ్జనంబాడి, హైమాంబరంబు
ధరియించి, దివ్యగంధము మేన నలఁది

నవరత్నమయ భూషణంబులు వెట్టి
వివిధ సౌరభముల విరులోలి ముడిచి

ధారుణీసురులకు దానముల్ చేసి
చేరి యక్షతలను శిరసునఁ దాల్చి

వినుతులు గావించు విబుధుల మునుల
మనవులు విని, వారి మన్నించి యునిచి

అగణిత రత్నసింహాసనాసీనుఁ
డగుచు మేరువుమీఁది యభ్రంబుఁ బోలి,

కరకంకణోజ్జ్వల క్వణనంబు లెసఁగ
సరసిజముఖులు వింజామర లిడఁగ

బంగారు గుదియలఁ బడవాళ్లు దొరల
భంగించి వడి బరాబరి సేయుచుండ

నారద వీణా నినాదముల్ చెలఁగ
జారణ సుర సిద్ధ సంఘముల్ గొలువ

నానాప్సరోమణీ నాట్యముల్ మెఱయ
మానవేంద్రులు మహామహులు సేవింప

ఘనతర నిత్య భోగంబులతోడ
నను దినంబును మహాహ్లాదంబు నిగుడఁ

గోరిన వారికిఁ గోర్కె లొసంగి
యీరీతి జగముల నేలుచునుందు.

కృతికర్త -- ఆశంస

అని భక్తిఁ దాళ్లపాకన్నమాచార్య
తనయ తిమ్మార్యుండు తగఁ బ్రస్తుతించె

నేఁచి యీ కృతి ధరణీశుల సభల
నాచంద్ర తారార్కమై యొప్పఁ గాత!!!

(గత సంచిక తరువాయి)

రామదూత దాటెను వార్ధి శ్రమము లేక
కపివరుడు మహేంద్రాద్రి డగ్గరిలు నపుడు
వేసె నొక మహానాద ముల్లాస మంది
ఉప్పరము గాంచ వనచరు లొక్క మొగిని.

మారుతి మహేంద్రగిరికి క్షేమముగ రాగ
వానరులు సముత్సాహసంపన్ను లగుచు
క్రందుగా "జే" యనంగ తా వందనాలు
హనుమ చెల్లించె వారల కమితభక్తి.

సంతసం బంది వచియించె అంతరాన
ఆంజనేయుడు వైదేహి కంజలించి
"వ్యోమపథమున చనుచుండ నొక్కచోట
అనుపమ నగంబు మైనాకు డడ్డువచ్చె.

అట్లు నా దారి కడ్డమై అడరు గిరిని
విఘ్నముగ నెంచి మార్కొన, ప్రియము మీర
మానుషాకృతి మైనాక మహీధరంబు
సాయ మొనరింప వచ్చిన జాడ దెలిపె.

రావుల రామాయణము

'చూచితిని సీత" నని వాయుసుతుడు పలుక
ఎగిరి గంతులు వేసిరి ఎల్ల కపులు
ఆంజనేయుని కొనియాడె నంగదుండు
సముడె లేడంచు నతనికి శౌర్యమందు.

అనియె జాంబవంతుం "డహో! అనిలతనయ!
అప్రమేయమహాశక్తి నలరు హనుమ!
సీత నే రీతి గంటివో చెప్పుమయ్య!
తలపవచ్చును భావికర్తవ్య మపుడు."

అంగదుని జాంబవంతుని అరసి హనుమ
లంక గాంచిన తీరు కూలంకషముగ
చెప్ప సమయాన విస్మయచిత్తు లగుచు
కపివరులు కూరుచుండిరి విపులశిలల.

అద్రి వీడ్కొని పయనించునట్టి వేళ
కామరూపిణి సురస నా కంట బడియె
నన్ను మ్రింగ దలంప ఆ నాగమాత
సూక్ష్మరూపాన నోటను జొచ్చినాడ.

వెలది తన నోటినుండి నే వెలువడంగ
చూచి ఆశీర్వదించెను శుభ మెసంగ;
అబ్ధిజలముల నుండి భయంకరముగ
మింటి కెగసి సింహిక నన్ను మ్రింగజూచె.

భీమరాక్షసి నొనరించి పిండి పిండి
అమరుల ప్రశంస ముదముతో ఆలకించి
వారిధి తరించి అవలీల చేరి లంక
అరసినాడ కుబేరు విఖ్యాతపురము.

డాక్టర్
రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి

రాక్షసేశ్వర పాలిత రమ్యనగరి
రక్ష సేయు లంకను గెల్చి రాత్రివేళ
వీరరావణు పురిలోన వెదకి తుదకు
శింశుపావృక్ష సన్నిధి సీతగంటి.

మలినసంవీత అతిదీన నెలత సీత
అతిశయంబగు శోకంబు నంది కుంద
కాంచితి అశోకవనిని రాక్షసవిభుండు
చంపుటకు గడువీయ మాసద్వయంబు.

రామభద్రుండు ధర్మసంరక్షకుండు
జయము గాంచు నటంచు త్రిజట వచించె;
అవనిజకు రాము నంగుళీయక మొసంగ
రామునకు సీత నిజ శిరోరత్న మిచ్చె.

సమరకాంక్షతో వనము నాశంబు చేయ
ఘోరరూపుల రాక్షసవీరవీరుల
పంప నాపైకి దైతేయవల్లభుండు
పరిఘతో చంపినాడను పనులు పెట్టి.

అంత బంధించె నన్ను బ్రహ్మాస్త్రమహిమ
బలయుతుం డింద్రజిత్తు రావణసుతుండు;
రామదూతగ తెలిసియు రావణుండు
అల్పబుద్ధితో నను జంప ఆజ్ఞచేసె.

తమ్ముడు విభీషణుండను ధార్మికుండు
నీతి కాదని వచియించె దూత జంప;
త్రిప్ప దైత్యులు తోకకు నిప్పుపెట్టి
కాల్చివేసితి పురమెల్ల కరుణవీడి.

అవనిజనె కాదు కాల్చ దయ్యగ్ని నన్ను
మరల జానకి గని అనుమతిని పొంది
తీవ్రవేగాన వారాశి తిరిగి దాటి
చేరితిని; కార్యసరణి యోచింప దగును.

ఒక్కడనె చాలుదు విరోధి నుక్కడంప
జాంబవంతు డైనను వాని జంపివేయు
అంగదకుమారు డేనియు హత మొనర్చు
కపు లిరువు రోపుదురు వైరి గండడంప.

అతులితబలుండు శ్రీరాము డలరుగాత!
అమితబలుడగు లక్ష్మణుం డలరుగాత!
అతిబలుండైన సుగ్రీవు డలరుగాత!
పవనపుత్రుడ రామసేవకుడ నేను.

దుఃఖములు దైత్యకాంతల దూషణములు
సైపగా సాధ్వి కేరీతి శక్య మగును?
బయలుపడుటకు రావణుబారినుండి
సీత ప్రాణాలు త్యజియింప సిద్ధపడియె.

శోకదేవతగా మారె సుదతి సీత;
మహిత రామసుగ్రీవుల మైత్రి దెలిపి
ఊరడించితి నెట్టెట్లొ మీర లింక
సిద్ధపడుడయ్య కార్యసంసిద్ధికొఱకు."

"సీతతో రాముదర్శింప శ్రేయ" మనుచు
వాలిసుతు డభిప్రాయము వ్యక్తపరచె
విషయ మెరిగించి రాము నభీష్టసరణి
నడువ దగునని జాంబవంతుడు వచించె.

ఆత డనినట్లు రఘురాము నరయ దలచి
సమధికోత్సాహభరితులై సాగుచున్న
వానరులు దారిలో మధువనము కనిరి
రాజమాతులుచే అభిరక్షితంబు.

తేనియలు గ్రోల వేడగ వానరాళి
ఆంజనేయుడు వారి కిట్లభయ మొసగె
"రామకార్యము సిద్ధించె క్షేమమయ్యె
తనివి తీరగ మధువును త్రావుడయ్య."

వనట దధిముఖు డుద్యానపాలకుండు
"ధ్వంస మొనరించిరి కపులు వని"నటంచు
విన్నవింప సుగ్రీవుడు వేడ్కనతని
పలుకులకు సంతసిల్లె కోపంబుగనక.

"దధిముఖా! కార్యసఫలత దలతు నేను
లేనిచో చేయ రట్టులు వానరాళి
హనుమ సాధింపలేని కార్యంబె లేదు
వారలను వేగిరమె చూడ గోరుచుంటి."

మధువనికి బోయి వచియించె దధిముఖుండు
అంగదుని గాంచి భక్తితో అంజలించి
"రాజు సుగ్రీవు డిపుడు మీ రాకకొరకు
వేచియున్నాడు శీఘ్రమే వెడలుడయ్య."

నమ్రుడై అంగదుండు వానరుల కనియె
"మీకు కృతకృత్యులకు చెప్ప నాకు దగునె?
ఇపుడు సుగ్రీవు సన్నిధి కేగదగును;"
అనిన వారెల్ల యువరాజు నాజ్ఞ చనిరి.

ప్రస్రవణగిరి జాయావిరహ నిమగ్ను
రాము గాంచి సుగ్రీవు డూరడిల జేసె
"కలికి జానకి ప్లవగులు కానకున్న
గడువు దాటిన పిదప నా కడకు రారు.
మనసు రంజిల్ల జేయు నా మధువనమ్ము
పాడొనర్ప సహింపడు వాలిసుతుడు
దనుజసంఘ విరామ! కోదండరామ!
కరువలిసుతుండు సీతను గాంచియుండు."

శుభఫలావాప్తికి ప్రకృష్ట సూచనముగ
కిలకిలార్భటి తొలుత సుగ్రీవు జేరె;
వచ్చి రచటికి కొంతసేపటికి వారు
అగ్రభాగాన నిలుచుండె అంగదుండు.

ఆంజనేయుడు రాముని కంజలించి
శిరము వాలిచి "కంటిని సీత నేను
కంటి దేవిని కనులార గంటి" ననగ
మారుతి గనె రాముడు బహుమానదృష్టి.

అడిగె శ్రీరామచంద్రుడు హనుమ జూచి
"ఎచట నున్నది వైదేహి? ఎట్టులుండె
ఆమె భావంబు నాపట్ల? ఆంజనేయ!
విపులముగ నీవు చెప్పుమా వినగ వలతు."

సీత దలచి శిరము వంచి చెప్పె హనుమ
"అబ్ధి శతయోజనాయత మ్మట్టె దాటి
చొచ్చి శోధించి రావణాసురుని పురము
అవనిజను గంటి నే నశోకాంతరమున.

నన్ను నమ్మె మీ కులమును సన్నుతింప;
దైత్యపీడ కదుంగడు దాపురింప
మరణ మొక్కటె తన కిక శరణ మంచు
నిర్ణయంబును గైకొన్న నెలత గంటి.

నీవు పెంపొందితి వని సుగ్రీవుమైత్రి
రామదూతగ చెప్పి సర్వంబు నేను
నీదు ముద్రిక నిచ్చితి నెమ్మితోడ
ముదమునందె కదుంగడు ముదిత సీత.

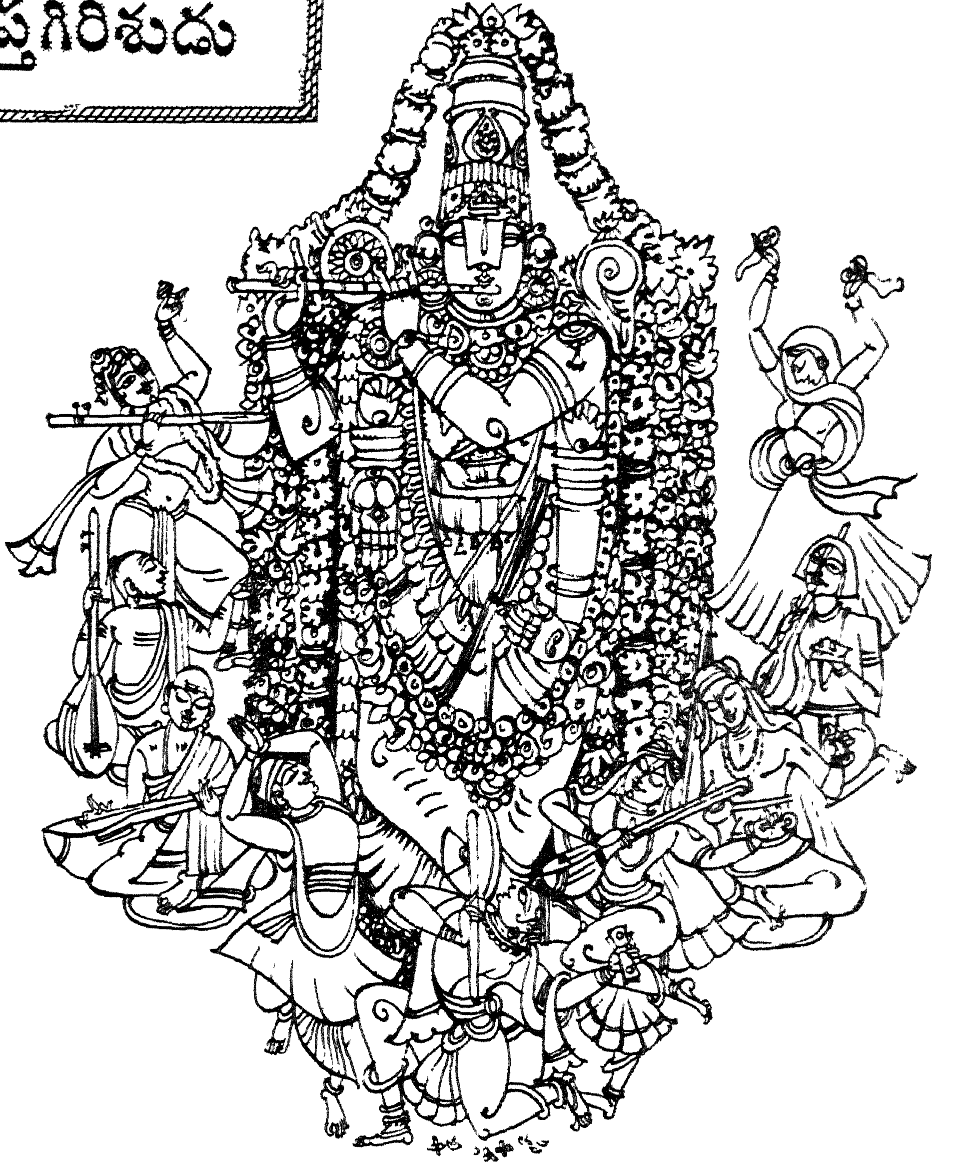
రమ్యమైన చూడామణి రమణి యిచ్చి
చిత్రకూట వాయసకథ చెప్పు మనియె;
కోరె మణిశిలాతిలకమ్ము గుర్తుచేయ
నెలకు మించి బ్రదుక నని తెలుపు మనియె."

శోకమంది చూడామణి చూచినంత
రామచంద్రు డనియె మణిరత్న మిద్ది
శక్రు డిచ్చె మా తండ్రికి సరసమైత్రి
తండ్రి సీతకు నిచ్చె ఉద్వాహవేళ.

(సశేషం)

సంకీర్తనల్లో సప్తగిరీశుడు

వివా వేంకటేశం నవాథో నవాథః
సదా వేంకటేశం స్మరామి స్మరామి
హరే వేంకటేశ ప్రసీద ప్రసీద
ప్రియం వేంకటేశ ప్రయచ్ఛ ప్రయచ్ఛ.

అంటూ కళ్యాణమూర్తిగా వెలసిన తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిని తలుచుకోనివారుండరు. వివిధమైన భక్తిమార్గాల ద్వారా అందులోను దైవదత్తమైన 'సంగీత మార్గాన్ని' ఎన్నుకొని ఆ బాటలో భగవంతుణ్ణి ధ్యానించి ఆయనను చేరిన పరమభక్తశిఖామణులైన సంగీతవాగ్గేయకారులెందరో ఉన్నారు.

శ్రీమతి ద్వారం వి.జె. లక్ష్మి

శ్రీస్వామివారిని తమ సంగీత (రచనా) మాలలతో అలంకరించిన వాగ్గేయకారులెందరో జన్మించారు. ఈ వాగ్గేయకారులు. వివిధరకాలైన కీర్తనలతో స్వామివారిని కీర్తించారు.

ఆళ్వారులు -- పాశురాలతో, అన్నమాచార్యుడు -- సంకీర్తనలతో, పురందరదాసు మొదలైన దాసకూటమికి చెందినవారు దేవరనామాలతో సంగీత త్రిమూర్తులు త్యాగరాజస్వామి ముత్తుస్వామి దీక్షితర్ శ్యామాశాస్త్రి -- కృతులతో, కీర్తనలతో కీర్తించారు.

రామస్వామి దీక్షితర్, స్వాతి రామస్వామి దీక్షితర్, సుబ్బరాయశాస్త్రి, మానాంబుచావడి వేంకటసుబ్బయ్యర్, రామ్నాడ్ శ్రీనివాసయ్యంగార్, పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్, వీణ కుప్పయ్యర్, తిరువొత్తియూర్ త్యాగయ్యర్, ముత్తయ్య భాగవతార్, పాపనాశం శివన్, మైసూరు వాసుదేవాచార్, మైసూరు సదాశివరావు, ధర్మపురిసుబ్బరాయర్, వీణ శేషన్న, పల్లవి గోపాలయ్యర్, తిరుపతి నారాయణస్వామి, మొదలైనవారు వర్ణం, కృతి, పదం,

సప్తగిరీశుడు సంగీతప్రియుడు. "కౌసల్యా సుప్రజారామా!....." అంటూ ప్రతిరోజు మేల్కొల్పులు పాడించు కోవటమేకాక "జో అచ్యుతానంద జోజో......" అంటూ జోల పాడించుకుంటూ ప్రతిరాత్రీ యోగనిద్ర-కుపక్రమిస్తూ వున్నాడు తిరుమల గోవిందుడు. ఇలా గాన ప్రియుడైన శ్రీనివాస పరంధాముని గురించి ఆళ్వారుల దగ్గర నుంచి ఎందరో గానం చేశారు. మరెందరో కీర్తించారు... సంకీర్తనల్లో, పదకవితల్లో కీర్తింపబడిన సప్తగిరీశుని గూర్చి సంగ్రహంగా తెలియజేసే ఈ వ్యాసం అక్టోబరు 5 నుంచి జరుగుతున్న బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంగా ప్రచురిస్తున్నాం.

సం॥

జావళీ, తిల్లానాలనే వివిధ సంగీత రచనాసుమాలతో స్వామిని ఆరాధించారు.

వాగ్గేయకారుల జీవితాల్లో స్వామిని సందర్శించిన సంఘటనలు, కష్ట సమయాల్లో స్వామి వారందరినీ ఆదుకొన్న సంఘటనలు ఎంతో హృద్యంగా నిలిచాయి.

పదకవితా పితామహుడు, సంకీర్తనాచార్యుడు అన్నమాచార్యులు చిన్ననాటనే ఇల్లువదిలి స్వామిని దర్శించాలనే కాంక్షతో స్వామి వారికొండనెక్కుతూ దారిలో సొమ్మ సిల్లగా, అలమేలుమంగమ్మ తానే స్వయంగా వచ్చి భోజన సదుపాయం చేసి, ఆ బాలుడు అలసిపోకుండా కాపాడారట! అన్నమయ్య స్వామివారి సేవలోనే తన జీవితాన్ని గడుపుకున్న భాగ్యశాలి. ఆయన నాడు స్వయంగా ప్రతిదినమూ చేయించిన 'కళ్యాణోత్సవాల సేవ' ఈనాటికీ, ఎప్పటికీ చిరస్థాయిగా నిలిచివుండి వుంటుంది. నేడు కూడా అన్నమాచార్యుల వారి తరువాతి తరాలవారు సంప్రదాయంగా వంశపారంపర్యంగా ఆ సేవలో పాల్గొంటున్నారు. ఇది అన్నమయ్య చేసుకున్న పుణ్యం, ఆ వంశం వారి భాగ్యఫలం. శ్రీ స్వామివారి, శ్రీఅమ్మ వారి దేవాలయాల్లో 'ఊంజల్ సేవ' సమయాల్లో అన్నమయ్య కీర్తనలు గానం చేసే సంప్రదాయం నేటికీ ఉన్నది. 32,000 సంకీర్తనలతో స్వామిని కొలిచిన అన్నమయ్య వాగ్గేయకారముద్ర 'వేంకటేశ', 'వేంకటాద్రి', 'వేంకటాచల' వంటి 'వేంకట' ముద్రలతో కన్పట్టుతుంది.

జన బాహుళ్యంలో సుపరిచితాలైన అన్నమయ్య కీర్తనలు కోకొల్లలు.

'కొండలలో నెలకొన్న కోనేటిరాయుడు వాడు', 'అదివో అల్లదివో శ్రీహరివాసము', 'నారాయణతేనమోనమో', 'ఎంతమాత్రమున నెవ్వరు తలచిన', 'ఇతనికంటె ఘనులిక లేరు'--ఇలా వందలాది కీర్తనలు సుప్రసిద్ధాలు.

ప్రత్యేకంగా బ్రహ్మోత్సవాలు వర్ణింపబడిన ఈ అన్నమయ్య కీర్తన ఎంత హృద్యంగా --వుందో గమనించండి!

తిరువీధుల మెరసీ దేవదేవుడు
గరిమల మించిన సింగారములతోడను॥

తిరు [illegible]పై వేగి దేవుడిదే తొలినాడు
సరుల రెండవనాడు శేషుని మీద
మురిపేనామూడోనాడుముత్యాలపందిరి క్రింద
తొలి నాలుగోనాడు పూవు కోవెలలోనూ॥

గ్రక్కున ఐదవనాడు గరుడునిమీద
ఎక్కెను ఆరవనాడు ఏనుగుమీద
చొక్కమై ఏడోవాడు సూర్యప్రభలోనను
ఎక్కెను తేరును గుఱ్ఱమెనిమిదోనాడు॥

కనకపుటందలము కదిసి తొమ్మిదోనాడు
పెనచి పదోనాడు పెండ్లిపీట
ఎనసి శ్రీవేంకటేశుడింతి అలమేల్మంగతో
వనితల నడుమనూ వాహనాల మీదనూ॥

అన్నమయ్యనోట - ప్రతికీర్తన ఒక ఆణిముత్యంగా వెలువడింది. శ్రీవారి, అమ్మవారి కృపాకటాక్షాలవల్ల శృంగార, అధ్యాత్మ, తత్త్వాలతో ఈ కీర్తనలు భాసిల్లాయి.

'కర్ణాటక సంగీత పితామహుడిగా', 'ఆది గురువు'గా సంగీత ప్రపంచంలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయిన పురందరదాసు 4,75,000 కీర్తనలతో భగవంతుణ్ణి కొలిచిన దాస చక్రవర్తి. ఈయన రచనలను 'దేవరనామాల'నీ, 'పదగళు' లనీ అంటారు.

దురితవ్రాత లెల్లను బరిమార్చెడి
హరిగుణములబాడుచు నెపుడువ్
బరవశుడై వెలయు పురం
దరదాసుని మహిమములను దలచెద
మహిలోన్.

పురందరదాసు గొప్పతనాన్ని గూర్చి 'ప్రహ్లాద భక్తివిజయం' అనే రచనలో త్యాగరాజస్వామి చెప్పిన మాటలివి.

వేంకటేశ్వరుని సేవించి, వరప్రసాదంగా కల్గినందువల్ల పురందరదాసుకు తల్లిదండ్రులు 'వరదప్ప శ్రీనివాస' అని నామకరణం చేశారట. 'తిమ్మప్ప', 'శీనప్ప', 'తిరుమలయ్యప్ప' అని కూడా పిలుస్తుండేవారు.

యుక్తవయస్సులో శీనప్ప కోట్లాది ధనాన్ని ఆర్జించి మిక్కిలి పిసినారిగా ఉండేవాడు. ఈయన భార్య సరస్వతీబాయి గొప్పనలు కలిగిన వ్యక్తిత్వాలు ఆధ్యాత్మిక చింత భగవంతుడు మెచ్చి శీనప్పకు కనువిప్పు కల్గిస్తాడు. అప్పటినుండి భగవద్దాసుడై 'పురందరదాసు'గా 'భక్తితత్త్వాన్ని' తన రచనల ద్వారా ప్రజానీకానికి అర్థమయ్యేటట్టు ప్రచారం చేశాడు. ఈయనను నారదాంశ సంభూతుడిగా భావిస్తారు. వీరి దేవరనామాలలో ఒకటి.

వేంకటాచల నిలయం వైకుంఠ పురవాసం
పంకజనేత్రం పరమపవిత్రం శంఖచక్ర ధర
చిన్మయరూపం॥

అంబుజోద్భవ వినుతం అగణితగుణధామం
తుంబురు నారద గాన విలోలం॥

ఇటువంటిదే----

పన్నగాద్రిపతి నమగె నీ గతి
ఎంబువ మతి యరితు ఈ స్థితి॥

వైకుంఠవాస వరమందహాస భక్తరుల్లాస
లక్ష్మీవిలాస మానవ వేష మంజుళ భాష
వినుత విశేష కౌస్తుభ భూష।

శంకిసుతిరలు సాకువభావ
సంఖ్యెయు బల్ల పురందర విఠల॥

'పన్నగాద్రివాస! నీవేగతియని మదిలో నమ్మినాను. లక్ష్మీరమణ! భక్తవరద! మందహాస! వైకుంఠవాస! మానవవేష! తేనెవలె పలుకు కౌస్తుభాభరణుడగు నిన్ను స్మరించుచుండగా పురందర విఠలుడవగు నీకే నన్ను కాపాడుట తెలియును'.

సంగీత త్రిమూర్తులలో మొదటివాడైన త్యాగరాజస్వామి కూడా శ్రీవేంకటేశ్వరుని గూర్చి గానంచేసిన మధుర సంఘటన ఉన్నది.

తన శిష్యులతోకూడి త్యాగరాజస్వామి తిరుపతివచ్చి, ఏడుకొండలూ ఎక్కి, స్వామి వారి దర్శనానికి వచ్చిన సమయానికి తిరువారాధనకో, ఆరగింపువేళయౌట వల్లనో, తెర వేయబడినదట! త్యాగరాజస్వామి బాధతో, శ్రీవారిని చూడాలనే తపనతో, ఆలస్యమే మాత్రమూ భరించలేక, 'ఓస్వామీ! తిరుపతి వేంకటరమణా! నాలో మత్సరమనే తెరను

(29వ పేజీలో)

సందేహాలు? సమాధానాలు!

నిర్వహణ: ఎల్లోరా

ప్రశ్న :

పూర్వకాలంనుంచీ మన ఇళ్లలో జరిగే వివాహాలలో కొన్ని సంస్కృత మంత్రాలు చదువుతూ - 'నాతిచరామి', 'నాతి చరితవ్య' అనే కొన్ని సంస్కృత సూక్తుల్లాంటివి చెబుతుంటారుకదా! ఏమిటి వీటి అర్థం? ఆ సూక్తులూ, వాటి అర్థాలూ చెబుతారా?

సమాధానం

సంప్రదాయబద్ధంగా పూర్వం జరిపే వివాహాలలో పెళ్లినాటి ప్రమాణాలవంటివి దాంపత్యంలో అనుమానాలూ, ఆటంకాలూ లేకుండా ఆ జంట మధ్య ప్రేమపారిజాతాలు విరిసి విప్పారడంకోసం కొన్ని సూత్రాలను నిబద్ధీకరించారు. ఇవి హృదయమంత్రాలు! ధర్మసూత్రాలు!

ధర్మేత్వయా

ఏషా నాతిచరితవ్యా

అంటే ధర్మాన్ని అనుసరించేటప్పుడు నీవు ఈమెను అతిక్రమించి చరింపరాదు దానికి బదులుగా - 'నాతి చరామి' అంటే అతిక్రమించడం గాని, ధర్మాన్ని తప్పడంగాని చేయను.

అర్థేత్వయా ఏషా

నాతి చరితవ్యా

అర్థాచరణమున నువ్వు భార్యను అతిక్రమించి నడవరాదు.

నాతి చరామి - అతిక్రమించను

కామేత్వయా ఏషా

నాతి చరితవ్యా

ఆమెతో నీవు కామాచరణ సమయంలో అతిక్రమించరాదు.

నాతి చరామి

అటువంటి సమయంలో అతిక్రమించి చరించను.

ప్రశ్న :

రాముడు దేముడైతే మాంసభక్షణ నేరం కాదా?

--జి. పెద్దిబొట్లు, మాచవరం.

సమాధానం

మీరు వాల్మీకి రామాయణాన్ని ఆధారం చేసుకొని ప్రశ్నిస్తున్నారు. సీతారామ లక్ష్మణులు అరణ్యవాస సమయంలో వేటాడి మాంసభక్షణ చేసినట్లు చెప్పడం గురించికదా మీప్రశ్నలోని అంతరార్థం.

మీ ఆలోచనలో దేముళ్లు, మాంసభక్షణ చేయరాదని అనుకుంటాను.

దేవుడు ఒక మతానికీ, జాతికీ లేదా ఆచారానికీ సంబంధించినట్లుగా భావించరాదు.

దేవుని అంశ ఏ వర్గంలోవున్నా మానవ శరీరరూపంలో దిగి రావచ్చు-- అలాటి క్రమాన్నే అవతారం అంటున్నాం. దేవుళ్లు అవసరాన్నిబట్టి జంతువుల రూపం ధరించింది దైవాంశచేతనే కదా?

రాముడు క్షత్రియవంశంలో జన్మించాడు. క్షత్రియులకు వేట, మాంసభక్షణము వారి ఆచార సంప్రదాయాలు. అందుకే రాముని ఆహార విహారాలు అలా జరిగాయి. ఇందు వలన రాముని దైవత్వానికి, శక్తులకు ఏం అడ్డు రాలేదు కదా?

ఇంతకీ అవతారపురుషుడైన రాముడు ఏం తిన్నాడన్నది కాదు ముఖ్యం-- ఏం చేశాడు? ఏం సాధించాడన్నదే ప్రధానం

ప్రశ్న :

సప్త ఋషుల పేర్లు, వారి భార్యలపేర్లూ తెలుపగలరా?

డి. సర్వేశ్వరరెడ్డి, దండేకొండ.

సమాధానం

మనువులు 14 మంది-- చతుర్దశ మనువులు. సప్త ఋషులు ఒక్కొక్క మనువు కాలంలో మారుతూ వుంటారు. ప్రస్తుతం జరుగుతూ వున్నది వైవస్వత మన్వంతరం!

దీని ననుసరించి ఇప్పటి సప్త ఋషులు వీరు.

1. కశ్యపుడు -- భార్యలు అదితి, దితి మొదలైన 13 గురు.
2. అత్రి -- భార్య అనసూయ.
3. భరద్వాజుడు -- భార్య వీర.
4. విశ్వామిత్రుడు -- భార్య పేరు ఎచ్చటా కనపడ్డం లేదుకాని మేనకతో సంబంధం సుప్రసిద్ధం.
5. గౌతముడు -- భార్య అహల్య.
6. జమదగ్ని -- భార్య రేణుక.
7. వశిష్ఠుడు -- భార్య అరుంధతి.

ప్రశ్న :

దేవతలు ఉన్నారని పురాణాల్లోనూ, వేదాల్లోనూ వివరించారుకదా! దేవతలంటూ వుంటే ఎవరికైనా, ఎక్కడైనా, ఎప్పుడైనా కనిపించారా? ఇంతకీ ఈ దేవతలనేవారు ఎక్కడున్నట్లు?

సమాధానం

చూడండి! మనిషి వినిపించడు -- మనసు కనిపించదు.

చూడడం, వినడం, అనుభవించడం-- ఒకటికాదు సరికదా-- ఒకటే అనుకోడం పొరపాటు.

ఈ 'కనబడటం' అనే దానిని రెండుగా విభజిద్దాం! ఒకటి కంటికి వస్తు రూప రంగు, విస్తీర్ణ రూపాలలో మాత్రమే తెలుస్తుంది. అలాగే రెండవది-- కనబడ్డదానిని బట్టి అంచనా వేయడం-- గ్రహించడం అన్న మాట. అంటే దీనిని బట్టి మిగిలిన విషయాలన్నీ కనబడతాయి.

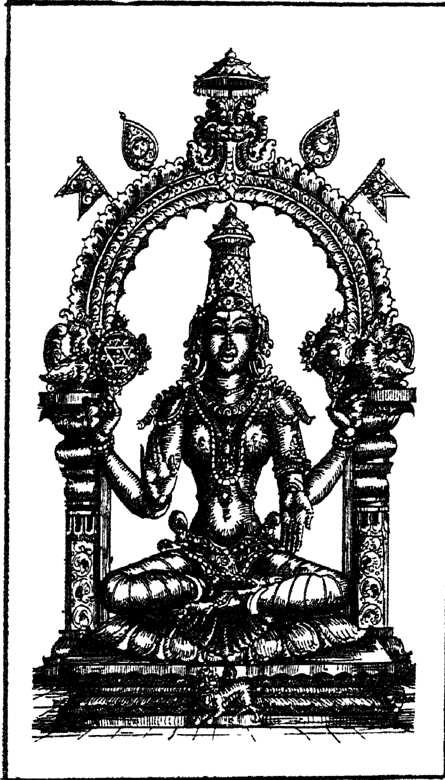
దేవతలు కూడా ఇంతే. ఉదాహరణకు : ఇద్దరు వ్యక్తులు మాట్లాడుకుంటూన్నారనుకొందాం. వారికి కనిపించేది ఏమిటి ఒకరి శరీరాలు ఒకరికి కనిపిస్తాయి. మనుష్యులు కనబడరు-- శరీరమంతా వ్యాపించి వుంటారు ఇక్కడ మనం గమనించవలసింది మనం మాట్లాడేది మనుష్యులతోనే గాని శరీరాలతో కాదని.

మనుష్యులు శరీరాల్లో ఎలా కనబడకుండా వుంటారో దేవతలుకూడా అన్ని వస్తు గుణ విషయాలలోనూ కనపడకుండానే వారి పనులను వాళ్లు నిర్వర్తిస్తూ - కర్తవ్యతా నిర్వహణను కొనసాగిస్తూంటారు.

మనలోని శక్తులను నడిపేవాడుండాలి కదా? అంటే ప్రజ్ఞ కావాలి.

ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే-- మనలోవి ప్రజ్ఞలను నడిపించేవాడు-- అతడే దేవత!

శ్రీ కొల్లూరు మూకాంబికాలయం

శ్రీ చక్రాంకిత బిందు మధ్యనిలయాం
పీతాంబరాలంకృతం
శంఖం చక్రవరాభయం చ దధతీం
బాలేందు మౌళీం శుభాం
సింహస్యోపరి సంస్థితాం త్రినయనాం
మూకాసురచ్ఛేదినీం
శ్రీకోలాపుర వాసినీం భగవతీం ధ్యాయామి
మూకాంబికామ్॥

అంటూ శంకర భగవత్పాదులచే ప్రస్తుతింపబడిన ఆదిశక్తి వెలసిన దివ్యక్షేత్రం కొల్లూరు మూకాంబికా క్షేత్రం.

కర్ణాటక రాష్ట్రంలోని దక్షిణ కన్నడజిల్లాలోని కొల్లూరు అత్యంత రమణీయ ప్రాంతం. ప్రశాంతవాతావరణముగల ఈ క్షేత్రం ఆధ్యాత్మిక ఉపాసనకు, శ్రీవిద్యోపాసకులకు కేంద్రముగా ప్రసిద్ధమైనది.

ఈ క్షేత్ర ప్రశస్తిని గురించిన గాధలెన్నో వున్నాయి. ప్రాచీన కాలంలో కోల మహర్షి ఈ క్షేత్రమున తపస్సు చేశాడట! సంతుష్టుడైన పరమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై, భక్తుని అభీష్టమేమో తెలుపమన్నాడట. 'పరమేశ్వరా, లోకకళ్యాణార్థమై నీవు సదా ఇక్కడే వుండవలసినదని అర్థించాడట. అందుకు సమ్మతించిన భగవానుడు, 'ఓ భక్తాగ్రణీ, నీకోరికమేరకు, ఈ క్షేత్రము పరమపవిత్రమై సిద్ధిదాయక మగునన్నాడట. అయినా కోల మహర్షికొక పార్థివలింగమును ప్రసాదించాడట. ఆ లింగమును పూజించుటవల్ల, ఆదిమహాలక్ష్మి ప్రత్యక్షమై ఈ క్షేత్రములో నివాసమేర్పరచు కొనునని ప్రకటించాడట. అప్పటినుండి ఈ క్షేత్రమునకు కోలాపురి అనుపేరు ప్రాచుర్యమైనదంటారు.

అసురగురువైన శుక్రాచార్యులచే మంత్రోపదేశమందుకున్న, కంహాసురుడు అను రాక్షసుదు మహాభైరవిని ఆరాధించి, పురుషు

శ్రీ జానమద్ది హనుమచ్ఛాస్త్రి

లచే మృత్యువుకు గురికాకుందునట్లు వరము పొందాడట. కంహారుడు తన గురువైన శుక్రాచార్యులకు కోలాపురిలో ఒక ఆశ్రమము నిర్మింపచేశాడట. ఆదైత్యరాజు విజృంభించి ఇంద్రాది దేవతలను జయించి, ఆ క్షేత్రములో ఎవ్వరూ ప్రవేశింపకూడదని ఆదేశించాడు.

కోలమహర్షి, కంహాసురుని బాధలకు తాళలేకపోయాడు. సమీపంలోని కోటద్రాద్రిలో తపస్సు చేయసాగాడట దేవతలు త్రిమూర్తులను శరణువేడగా త్రిమూర్తులు, తమశక్తులను ఏకంచేసి భైరవిని సృష్టించి కంహాసురుని వధించునట్లు ఆదేశించారట. దేవి యుద్ధసన్నద్ధమై, కంహాసురుని ఎదుట నిలిచి 'రాక్షసా, పురుషులచే చావులేకుండా వరము పొందినందున, పరాశక్తిరూపిణిగా, నీవద్దకు వచ్చాను. నీతో యుద్ధము చేయను. నీ కోరికమేరకు అమరత్వం కొరకు తపస్సు చేయుము' అని అంతర్థితురాలైనదట.

కంహాసురుని సోదరి అయిన మయ అను దైత్య స్త్రీ కుమారుడే మహిషాసురుడు. దేవి చాముండేశ్వరియై, భక్తుల అభీష్టం మేరకు మహిషాసురి వధించిన స్థలము కొల్లూరుకు చేరువగా వున్నది.

కంహాసురుడు ఘోర తపస్సు తర్వాత పరమేశ్వరుణ్ణి సాక్షాత్కరింప చేసుకున్నాడు. రాక్షసు డే వరమును కోరునో అని దేవత లందరూ భయపడ్డారు. శ్రీదేవి వాగ్దేవియై కంహాసురునికి మాటలు లేకుండా చేసినదట. పరమేశ్వరుడు కంహాసురుణ్ణి వరము కోరుకోమన్నాడట. మాటలు రానందున కంహారుడు మూకాసురుడైనాడట. చివరకు మహాశక్తిచే మరణం చెందినాడట. చివరికా రాక్షసుడు దేవిని ప్రార్థిస్తూ ఆమెను ఆశ్రయించాడట. ఆమె అనుగ్రహంతో మరల మాటలాడ సాగాడట. తన పేర, శ్రీమాతను మూకాంబికాదేవిగా, ఆ క్షేత్రంలోనే వుండమని అర్థించాడట. దేవి అనుగ్రహించింది. శ్రీదేవి మూకాంబికాదేవిగా విఖ్యాతిగాంచినదట.

పరమశివుడే అచ్చట శ్రీ చక్రమును చెక్కినాడట. ఆదిశక్తి భక్తాభీష్ట ప్రదాయినియై వెలసింది.

ఆది శంకరులు మూకాంబికా దేవిని స్తుతిస్తూ శ్లోకములు రచించారు.

కొల్లూరు క్షేత్రములో అయిదు నదులున్నాయి. వాటిలో ప్రధానమైనది, సౌపర్ణికా నది. సమీపంలోనే శుక్ల తీర్థం గోవిందతీర్థం అను పుణ్య తీర్థములున్నవి.

కొల్లూరు మూకాంబికాలయ ప్రాంగణములో సుబ్రహ్మణ్యస్వామి, ప్రాణ లింగేశ్వర,

పంచముఖ గణపతి, క్షేత్ర పాలకుడైన వీరభద్రస్వామి ఆలయాలున్నాయి.

ప్రతిదినము మూడువేళలా సంప్రదాయ పద్ధతిలో అర్చనలు జరుగును. లలితకళోపాసకులు తమ కళాభిజ్ఞతను దేవి సముఖమున ప్రదర్శించటం పరిపాటి. ప్రసిద్ధ చిత్రకారుడు రాజారవివర్మ, సంగీత కళానిధి చెంబై వైద్యనాథ భాగవతార్, నాట్య కళాకోవిదుడు గురుగోపనాథ్ దేవి అనుగ్రహమును పొందినవారే.

ఈ క్షేత్రము పడమటి కనుమలలో అరణ్యము మధ్యనున్నప్పటికీ, రాకపోకలకు సౌకర్యములున్నవి. మంగళూరులో షిమోగా, సాగర పట్టణములనుండి బస్సులలో ప్రయాణం చేయవచ్చు. యాత్రికులకు దేవాలయ సత్రములలో వసతి లభిస్తుంది. దేవతార్చనకు నియుక్తులైన 16 మంది అర్చకుల ఇళ్ళలోకూడా యాత్రికులు విశ్రమించి భోజన సౌకర్యములు పొందవచ్చును.

కొల్లూరుకు 10 కిలోమీటర్ల దూరంలో దేవి మూకాసురుని సంహరించిన ప్రదేశమున్నది. దీనిని మారణస్థల (కట్టె) అంటారు. ఇక్కడ మూకాంబికా రథోత్సవం మార్చి నెల చివర వైభవంగా జరుగును.

పరశురామ క్షేత్రంగా ప్రశస్తిగాంచిన పడమటి కనుమల ప్రదేశం దక్షిణ కన్నడ జిల్లాలోని సప్తమహాక్షేత్రములుగా క్రిందిస్థలములు ప్రసిద్ధమైనది.

1) ఉడుపి 2) శంకరనారాయణ 3) కోటేశ్వర 4) కుంభాసి ఉద్భవ గణపతి 5) గోకర్ణము ఆత్మలింగదర్శనం 6) కుక్కె సుబ్రహ్మణ్యం 7) కొల్లూరు మూకాంబికా క్షేత్రం.

భారతదేశమందలి 18 శక్తిపీఠములలో ఒకటిగా ప్రశస్తి నార్జించిన దీ క్షేత్రం.

'శ్రీ కోలాపుర వాసినీం భగవతీం ధ్యాయామి మూకాంబికాం'

సరస్వతీ నమస్తుభ్యమ్ వరదే కామరూపిణీ
విద్యారంభం కరిష్యామి సిద్ధిర్భవతిమేసదా!
(అక్టోబరు 11 సరస్వతీపూజ సందర్భంగా)

బ్రహ్మాండ నాయకుని బ్రహ్మోత్సవాలు

భక్తానుకంపీ గరుడధ్వజస్తత్-
స్కంధం సమారుహ్యా కిరీటకుండలీ
పీతాంబరశ్చారు సుమందహాసః
శ్రీ కౌస్తుభశ్చక్ర వరాఽభయాంకితః

ఆ దేవుడు భక్తులందరి మీదా ఎల్లప్పుడూ చాల దయ కలిగి వుంటాడు! ఆ దేవదేవుడు భక్తసంరక్షణలో తనకు సాటి ఎవరూ లేరంటూ గరుడకేతనాన్ని ఎగుర వేస్తాడు! సర్వజగన్నియామకుడైన దేవాది దేవుడు ఆశ్రితరక్షణలో అహరహం అప్రమత్తంగా వుంటూ. గరుడనిపై విహరిస్తూ వుంటాడు! ఇంకా ఆ పరంధాముడు తేజో విరాజమానములైన పట్టు పీతాంబరాల్ని రత్న కిరీటకుండలాల్ని, కౌస్తుభమణిని శంఖ చక్రాలను ధరించి, కటి వరద హస్తాలతో నిలిచివుండి భక్తుల కోసం ఎదురు చూస్తూ చెరగని చిరుమందహాసంతో ఆహ్వానిస్తూ వుంటాడు! సర్వ సంపత్ప్రదాత అయిన ఆ పరమాత్మ ఎప్పుడూ తన దగ్గరే, తనహృదయం మీదే మహాలక్ష్మిని నిలుపుకొని తన భక్తులను సకల సంపన్నులనుగా చేస్తూవుంటాడు!!

మరి! ఇలాంటి దేవుడూ, మొక్కిన వెంటనే కొండలంత వరాలను గుప్పించెడి దేవుడూ, ఆశ్రితరక్షకుడూ ఆపద్బంధువూ అయిన దేవుడు ఎక్కడైనా వున్నాడా! అంటే ఎక్కడా లేదు! లేదు! లేనే లేదు!-- అనే మాట ఘంటాపథంగా అంతటా వినవస్తున్నది! ఈమాట నిజమే! నిజమే!

కాదు కాదు! అది పొరపాటు మాట! అలాంటి దేవుడు వున్నాడయ్యా వున్నాడు! నిండుగా వున్నాడు! దండిగా వున్నాడు! అలాంటి భక్తవత్సలుడు, పరమదయానిధి అయిన దేవదేవుడు ఒక్కడే ఒక్కడు! ఒకే ఒక్కచోట మాత్రమే ఉన్నాడు! ఎక్కడో కాదు! కనపడని ఏ లోకంలోనో కాదు. ఇక్కడే! ఆధ్యాత్మిక సుక్షేత్రమయిన ఈ భారతావని లోనే! అందులోను సుసంపన్నమయిన సుందరాంధ్ర భూమిలోనే వెలసివున్నాడు! - అనేమాట కూడా ఢంకామ్రోగినట్లు సర్వత్రా వినపడుతున్నది! - మరి! ఈ మాట కూడా ముమ్మాటికీ నిజం! నిజం!

ఆర్తులు, అర్థార్తులు, జిజ్ఞాసులు, జ్ఞానులు ఇలా అందరూ, అదిగో! అటు వేంకటాద్రి శిఖరాలవైపు దృష్టి సారించండి! ఆ పర్వతసానువులకు పరుగులు పెట్టండి! అక్కడ సప్తగిరులు కోట గోడలవలె చుట్టూ దర్శనమిస్తాయి! ఆ గిరి శిఖరాల మధ్య, కోటి దివ్యకాంతులతో వింత వింతలుగా ప్రకాశిస్తూవున్న "ఆనందనిలయం" అనే

శ్రీ జ్వాలకంటి బాలసుబ్రహ్మణ్యం

బంగారు మేడ కన్నులు మిరుమిట్లుగొలిపేలా గోచరం అవుతుంది! సూర్యకోటి తేజంతో అద్భుతంగా వెలిగిపోతూవున్న ఆ బంగారు భవనంలో భక్త సంరక్షణా శీలుడైన అఖిలాండ కోటి బ్రహ్మాండ నాయకుడు కొలువుదీరి నిలిచివున్నాడు! ఆ పురుషోత్తముని దివ్యమంగళమూర్తి యొక్క జగన్మోహన సౌందర్యాన్ని ఆపాదమస్తకం నిలువెల్ల కన్నులు చేసికొని ఆ కన్నుల కరవెల్ల తీరునట్లుగా దర్శించండి! పునీతులు కండి! ఇష్టార్థ సిద్ధిని పొందండి!!

> *94 అక్టోబరు 5 నుండి 14వ తేదీవరకు పదిరోజులపాటు తిరుమలలో జరుగుతున్న శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామివారి బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంగా ఈ వ్యాసం ప్రచురితం.*
>
> సం॥

మూకారబ్ధం కమపి బధిరా శ్లోకమాకర్ణయంతి
శ్రద్ధాళుస్తం విలిఖతి కుణీ శ్లాఘయా
వీక్షతేంఽధః
అధ్యారోహత్యహహ! సహసా పంగు
రప్యద్రిశృంగం
సాంద్రాలస్యా శిశుభరణతో మంద
మాయాతి వంధ్యా

శ్రీనివాసుని కరుణవల్ల మూగవాడు శ్లోకాన్ని స్ఫుటంగా చదువుతూ వున్నాడు! ఆ శ్లోకాన్ని చెవిటివాడు బాగా వింటూవున్నాడు! ఇక మొండి చేతులవాడు ముత్యాలల్లే రాస్తూవున్నాడు! ఆ రాస్తూన్న శ్లోకాన్ని గుడ్డివాడు చూస్తూ 'అద్భుతం పరమాద్భుతం' అంటున్నాడు! ఇక కుంటివాడు శేషాచల పర్వతాన్ని అవలీలగా ఎక్కుతూవున్నాడు! అంతమాత్రమేనా! కాదుకాదు! పుట్టుగొడ్రాలు తనబిడ్డను ఎత్తుకొని మురిపెంగా గోముగా ముద్దాడుతూ తిరుమల గోవిందుణ్ణి దర్శించడానికి కొండ నెక్కుతూ మెల్లగా నడచి వస్తున్నదట!!

ఇలాంటి పరమాద్భుత వరప్రదాతయైన ఈ దేవుణ్ణి భక్తకోటి సప్తగిరీశుడనీ, శ్రీనివాస ప్రభువనీ, వేంకటరమణుడనీ, సంకట హరణుడనీ, గోవిందుడనీ, తిరుమలేశుడనీ, వేంకటాచలపతి అని, శేషాచలపతి అనీ, బాలాజీ అనీ . . . ఇలా తమకు నచ్చిన, తాముమెచ్చిన ఎన్నో పేర్లతో. . . ఎన్నెన్నో పేర్లతో. . . మరెన్నో పేర్లతో ఆర్తిగా గొంతెత్తి పిలుస్తూ, ఆర్ద్రంగా మనసారా స్మరిస్తూ మైమరచి పోతూ వుంటారు. ఇలా ఎన్నెన్నో పేర్లతో పిలువబడుతున్న ఓ తిరుమల స్వామీ! "యోఽసి సోఽసి" - నీవు ఎవడిగా అయివున్నావో! వాడివిగానే అయివున్నావు - అంటే నీకు సాటి నీవే! కాని మరొకరు లేరంటూ వేంకటేశ్వరుని పొగడుతూ పులకించి పొంగి పోతూ వుంటారు భక్తలోకం!

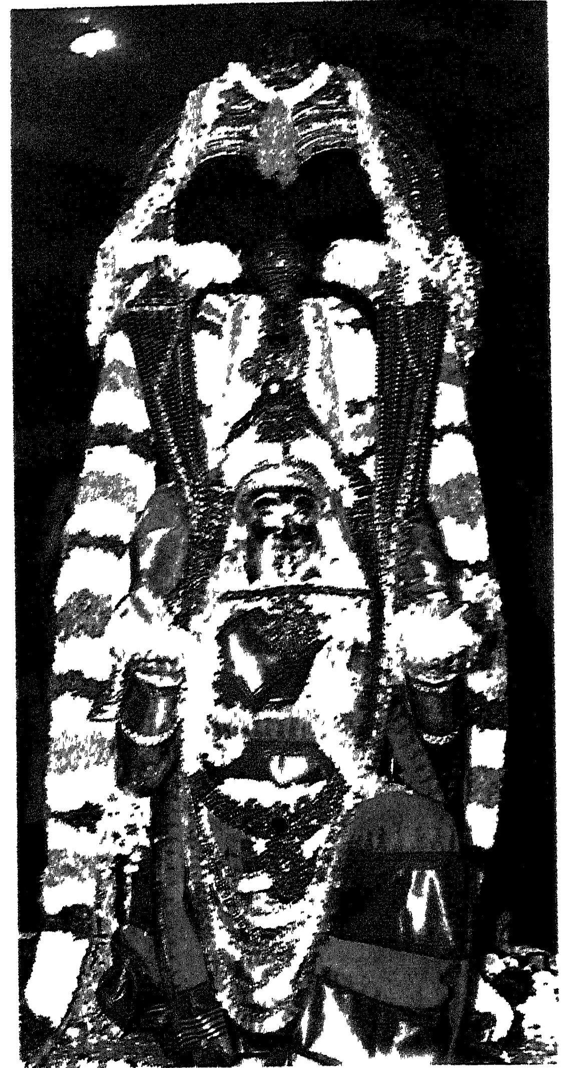
BRAHMOTSAVAM OF LORD VENKATESWARA

AT TIRUMALA

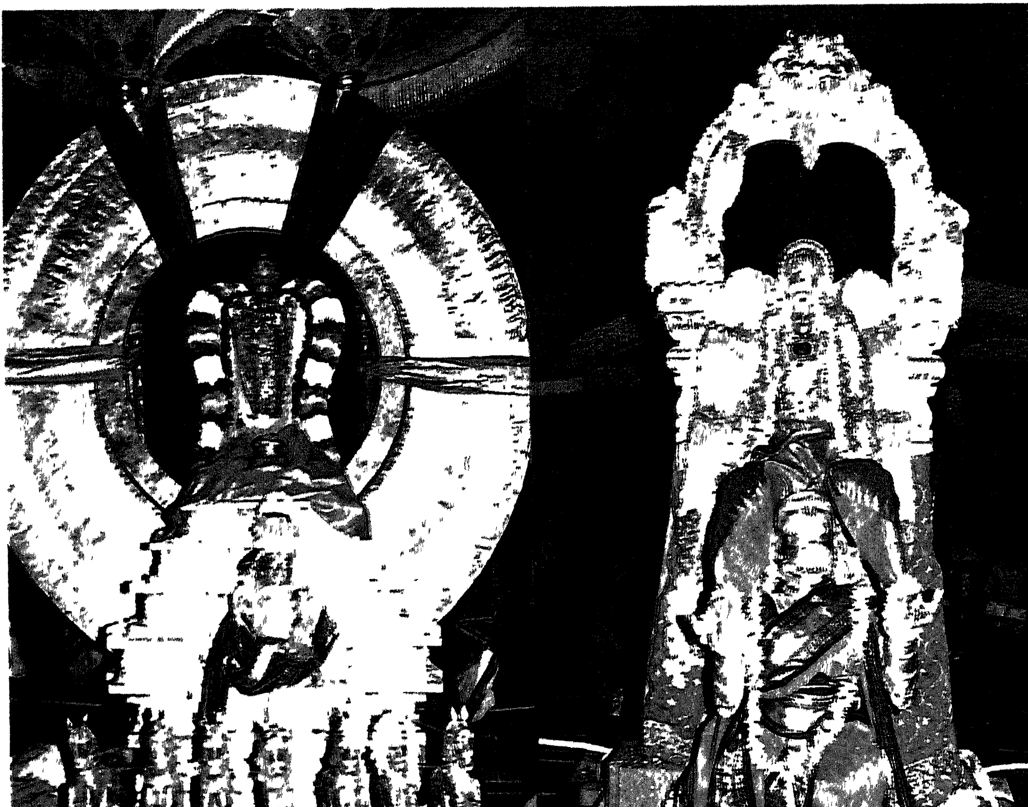

FROM OCTOBER 5 TO 14, 1994

2

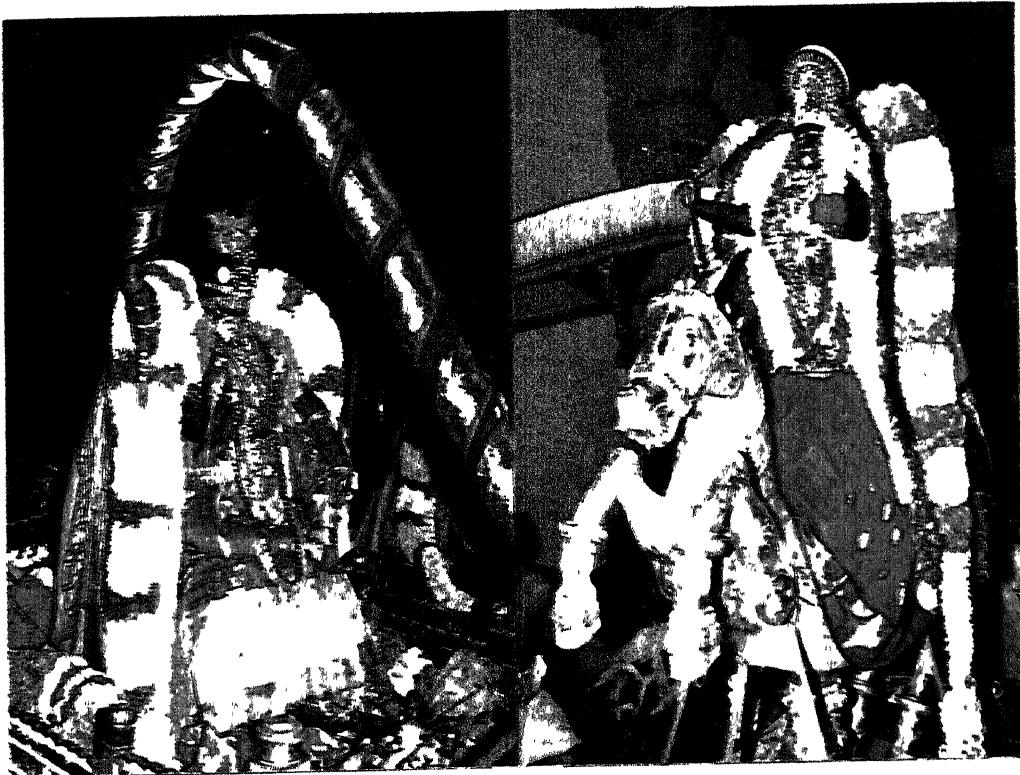

3

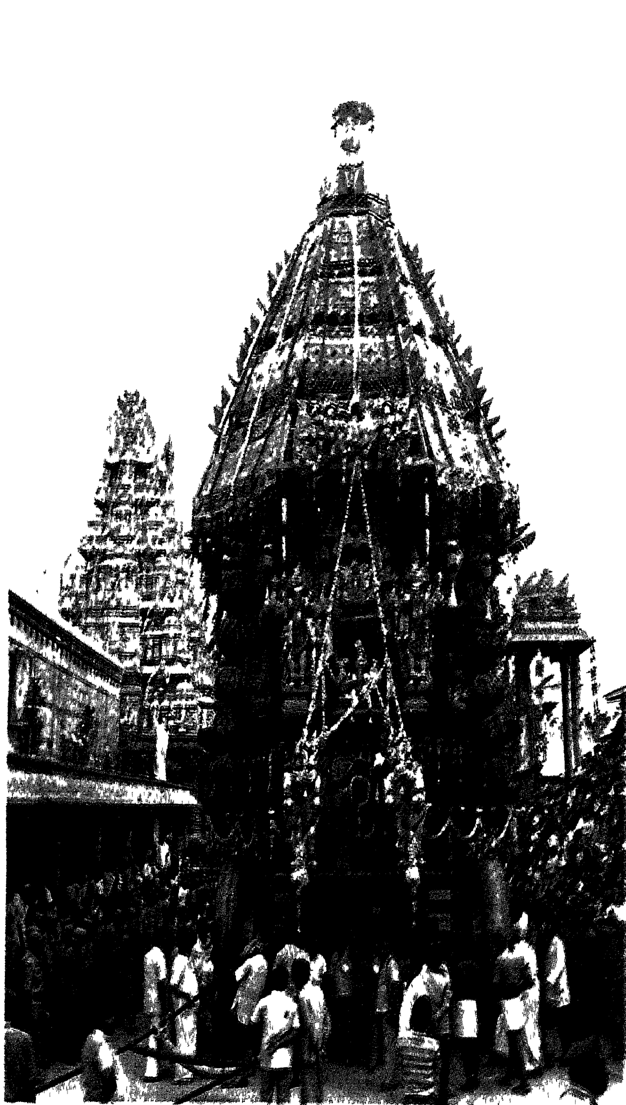
4

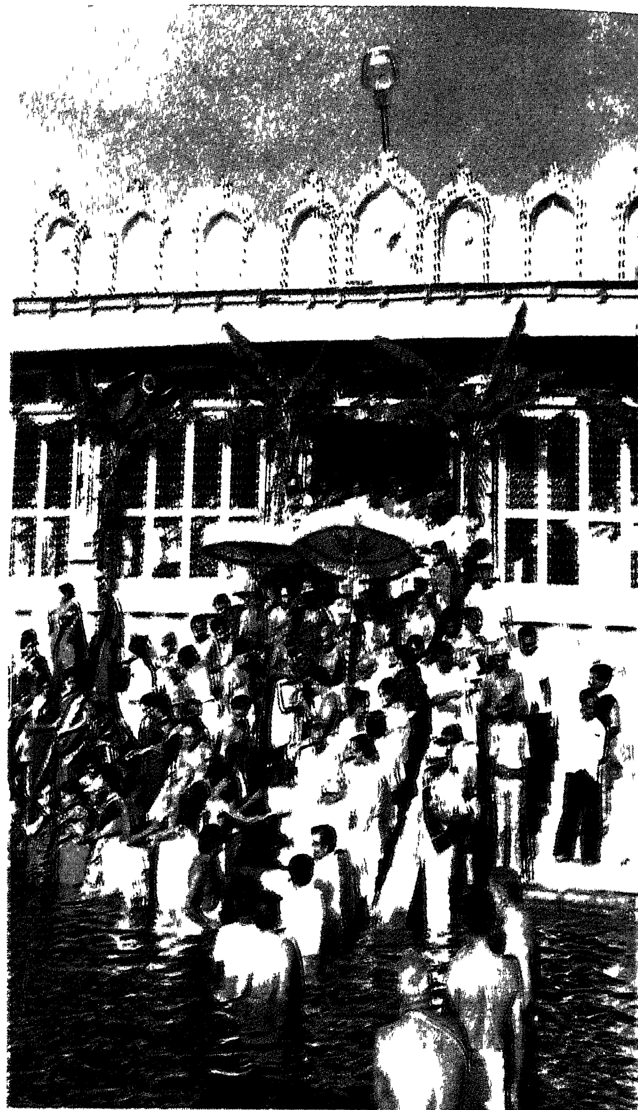

5

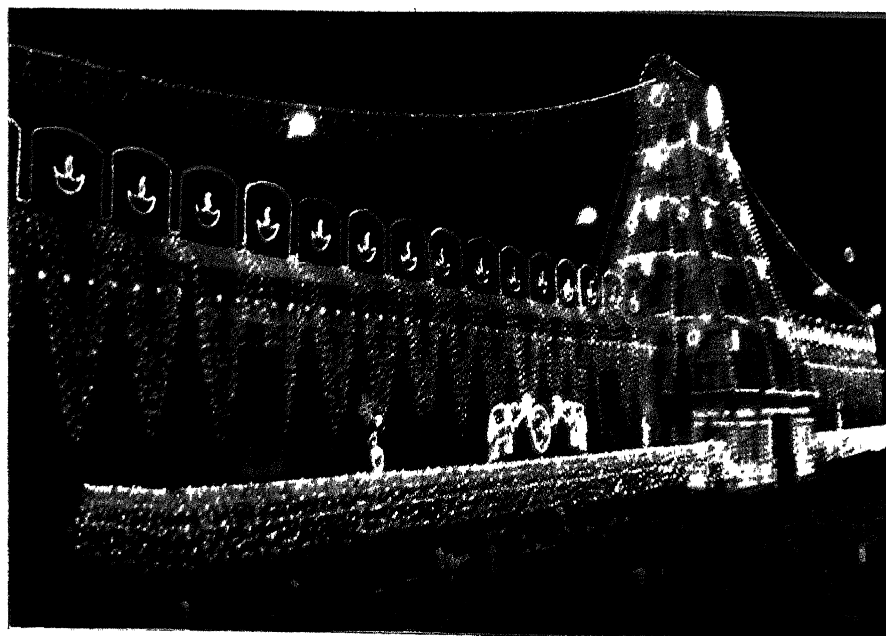

6

7

8

ఇలా మానవమాత్రులేకాక, బ్రహ్మాది దేవతలు సయితం, కోరినవారి కల్పతరువు, పట్టిన చేతివారి చింతామణి భక్తులపాలిటి కొంగు బంగారం అయిన తిరుమలేశుణ్ణి గూర్చి

వృష శైలాధిప ఏవ దైవతం నః
వృషభాద్రీశ్వర ఏవ దైవతం నః
ఫణిశైలాధిప ఏవ దైవతం నః
భగవాన్ వేంకట ఏవ దైవతం నః

అని అహరహం కీర్తిస్తూ, బంగారువాకిలి వద్ద పడిగాపులు కాస్తూ, ఆ ఘన వేంకటేశుని దర్శనం కోసం వేచి వుంటారని ప్రతీతి!

ఉత్తమోత్తమమైన శ్రీమహావైకుంఠాన్ని వదలి భక్తులను, ఆశ్రితులను అనుగ్రహించ డానికి భూలోకం వచ్చిన సాక్షాత్ శ్రీమహావిష్ణువే ఈ వేంకటేశ్వరుడు. ఈస్వామి భక్తుల చేత తృణమో పణమో దానం పుచ్చుకొని వారిని పాపాలనుండి విముక్తుల్ని చేస్తాడు. వారినుంచి ఒకటి తీసుకొని దానికి వేయి రెట్లుగ అనుగ్రహిస్తాడు! భక్తులకు కల్యాణ ప్రదములైన శుభపరంపరలు కల్గించటానికే వారిచేత ఉత్సవాలు చేయించుకుంటాడట! ఊరేగింపులు చేయించుకుంటాడట! కల్యాణోత్సవాలు జరిపించుకొంటాడట! ఆ జగత్కల్యాణచక్రవర్తి అయిన శ్రీనివాసపరమాత్మ చేయించడమేకాక, తన ఉత్సవాలను చూచిన వారి పాపాలు కూడా పటాపంచలవుతాయని భరోసా ఇచ్చాడు!

అందువల్లేనేమో! సృష్టికర్త మొదలుకొని సామాన్య మానవులదాకా తిరుమల వేంకటేశ్వరస్వామివారికి ఉత్సవాలు, ఊరేగింపులు, ఆరాధనలు, నివేదనలు... ఇలా తమ తమ ఇష్టానుసారం చేయిస్తారు. మొక్కులు సమర్పించుకొంటారు.ఇక్కడ అందువల్లే ఎప్పుడూ ఏదో ఒక వేడుక సాగుతూనే వుంటుంది.

ఈ వేంకటాద్రి పుణ్యక్షేత్రంలో ఏడాది పొడవునా ప్రతిరోజూ పచ్చతోరణాలే! ప్రతి రోజూ పండుగనే! ప్రతిపూటా పిండి వంటలే! పరమాన్నాలే! పాయసాలే! ఆహాహా! అలంకారప్రియుడూ, నైవేద్య ప్రియుడూ, మీదుమిక్కిలి అత్యంత భక్తప్రియుడూ అయిన శ్రీ తిరుపతి వేంకటరమణునిది ఎంతటి భోగం! ఎంతెంతటి వైభోగం!! కనుకనే సర్వదేవతలకూ, సిద్ధులకూ, పరమ యోగులకూ సాధకులకూ, ఆలవాలమై నిరంతరం నిరంతరాయంగాభక్త జన సందోహంతో కిటకిట లాడుతూ ఈ దివ్యక్షేత్రం "నిత్య(చ్చ)ల కల్యాణం పచ్చలతోరణం"గా భాసిల్లుతూ ఉంది!

ఏడుకొండలవానికి ఏడాది పొడవునా ఎన్నో ఉత్సవాలు జరిగినా, ఊరేగింపులు నిర్వహింపబడినా, వాటి అన్నింటిలోను, సంవత్సరానికొకసారి వరుసగా పదినాళ్లపాటు జరిగే "బ్రహ్మోత్సవాలు" తిరుమలక్షేత్ర చరిత్రలోనే అత్యంత ప్రాముఖ్యాన్ని, ప్రాచుర్యాన్ని సంతరించుకున్నాయి!

సాక్షాత్తు శ్రీవేంకటాచలపతి బ్రహ్మదేవుణ్ణి పిలిచి లోకకల్యాణం కొరకు తనకు ఉత్సవాలు నిర్వహించి ఘనంగా నివేదనాదులు చేయవలసిందని ఆజ్ఞాపించాడట! శ్రీనివాసుని ఆనతి ప్రకారమే ఆస్వామి తిరుమల దివ్యస్థలంలో ఆవిర్భవించిన కన్యామాసం (ఆశ్వయుజం) లోని శ్రవణ నక్షత్రం నాటికి ముగిసేట్లుగా తొమ్మిది రోజుల ముందునుంచి బ్రహ్మదేవుడు ఉత్సవాలను ఘనంగా నిర్వహించాడట. అందువల్లే ఇవి "బ్రహ్మోత్సవాలు"గా ప్రసిద్ధి నంది నాటినుండి నిరాఘాటంగా నిరాటంకంగా కొనసాగుతూనే వున్నాయి. అంతే గాక సాక్షాత్తు "పరబ్రహ్మ స్వరూపుడైన" శ్రీనివాసదేవునికి జరుపబడుతున్న ఉత్సవాలు కనుకే బ్రహ్మోత్సవాలని పేరు కలిగిందని కూడా ప్రచారం.

అధికమాసం వచ్చిన సంవత్సరంలో ఈ బ్రహ్మోత్సాలు రెండుమార్లు జరుపబడుతాయి. ఒకటి యథాప్రకారంగా కన్యామాసం లోను, రెండవది దసరా నవరాత్రులలోను, ఇలా రెండు బ్రహ్మోత్సవాలు జరుగుతాయి. మొదటి బ్రహ్మోత్సవాన్ని వార్షిక బ్రహ్మోత్సవమనీ, రెండవది నవరాత్రి బ్రహ్మోత్సవమని అంటారు. కాని నవరాత్రి బ్రహ్మోత్సవంలో మాత్రం ధ్వజారోహణం వుండదు. ఇక మిగిలిన ఉత్సవాలూ, ఊరేగింపులు అన్నీ సమానమే.

బ్రహ్మదేవుడు ప్రారంభించిన ఈ పది నాళ్ల ఉత్సవాలను కాలక్రమేణ ఎందరో రాజులు, రారాజులు, తమ విజయపరంపరలకు గుర్తుగా తిరుమల స్వామివారికి బ్రహ్మోత్సవాల పేరిట చేయించారు. ఇలా ఏర్పాటు చేయబడిన బ్రహ్మోత్సవాలు, నెలకొకటి వంతున ప్రతిఏటా పది లేదా పన్రెండు బ్రహ్మోత్సవాలు జరిగేవట! ఆ రాజ్యాలూ ఆ రాజులూ అర్థాంతరంగా ముగిసినట్లే, వారు ఏర్పాటు చేసిన ఆ ఉత్సవాలు అర్థాంతరంగానే నిలిచి పోయాయి!

కాని సుమారు ఐదువేల ఏండ్లనాడు శ్రీనివాస ప్రభువు ఆనతిమేరకు, సృష్టికర్తయైన బ్రహ్మదేవుడు జగత్కల్యాణంకోసం నిర్వహించిన ఉత్సవాలు మాత్రం అఖండంగా అంగరంగ వైభవంగా, వైభోగంగా నేటికీ కొనసాగుతూ కొండలరాయుని కొండంత వైభవాన్ని దశ దిశలా చాటుతున్నాయి. అందుకే బ్రహ్మోత్సవం జరిగే పదిరోజుల్లో ఉదయం, సాయంత్రం ఉత్సవానికి ముందుగా బ్రహ్మదేవుడిరథం వెళుతూవుంటుంది. ఖాళీగావున్న ఈ రథంలో నిరాకార నిర్గుణ రూపంతో బ్రహ్మ వేంచేసి ఈ ఉత్సవాలకు ఆధ్వర్యం వహిస్తాడు. కాని ఒక్క రథోత్సవనాడు మాత్రం బ్రహ్మదేవుడు తనరథాన్ని దిగి స్వయంగా శ్రీస్వామివారి రథాన్ని లాగుతాడని ప్రసిద్ధి. అందువల్ల శ్రీస్వామివారి రథోత్సవానికి ముందుగా బ్రహ్మదేవుడి రథం వుండదు. ఈ ఉత్సవాల్లో బ్రహ్మదేవుడే కాక ఆదిశేషుడు, గరుడుడు, హనుమంతుడు, సూర్యుడు, చంద్రుడు మున్నగు దేవతలు, మృగేంద్రుడు, గజేంద్రుడు, దేవతావృక్షమైన కల్పతరువు ఉచ్ఛైశ్రవము ఇత్యాది దేవతాంశ గలిగినవి శ్రీస్వామివారికి స్వయంగా వాహనాలుగా పాల్గొని సేవలందిస్తున్నందువల్లనూ, సకలదేవతలు, దిక్పాలురు ఆహ్వానింపబడి, ఇలా ఈ ఉత్సవాల్లో సర్వదేవతాసాన్నిధ్యం విశేషంగా ఉండటం వల్లనూ తిరుమల శ్రీవేంకటేశ్వర స్వామివారి బ్రహ్మోత్సవాలు అత్యంత విశిష్టతనూ దివ్యత్వాన్ని పొందాయని చెప్పటంలో అతిశయోక్తి ఏమాత్రం లేదు.

ఆలయశుద్ధి - అలంకరణ

బ్రహ్మోత్సవాలు ధ్వజారోహణం నుంచి ప్రారంభమై ధ్వజావరోహణంతో ముగిసే పది నాళ్ల వేడుకలు. ఈ వేడుకలు ప్రారంభించ టానికి ముందే శ్రీ స్వామివారి ఆలయాన్ని పూర్తిగా, విధిగా శుద్ధి చేస్తారు. 'కోయిల్ ఆళ్వారు తిరుమంజనం' అనే పేరుతో పెద్ద ఎత్తున బ్రహ్మోత్సవాలకు ముందు వచ్చే మంగళవారం రోజున సుగంధ ద్రవ్యా లతో తిరుమల ఆలయ శుద్ధి అత్యంత ఉత్సాహంగా నిర్వహించబడుతున్నది. ఆ తర్వాత శ్రీస్వామివారి ఆలయాన్ని నయ నాభిరామంగా సుమనోహరంగా విద్యుద్దీపా లతోనూ, పూలపందిళ్లతోను, మామిడాకు తోరణాలతోను అలంకరిస్తారు.

అంకురార్పణ

ఆ తర్వాతి కార్యక్రమం అంకురా ర్పణ. ధ్వజారోహణకు ముందురోజు సాయం కాల సమయంలో శ్రీస్వామివారి సేనాపతు లైన విష్వక్సేనులవారు ఆలయానికి నైరుతి మూలలో వున్న వసంతమండపానికి ఛత్ర చామర మంగళవాద్య పురస్సరంగా తరలి వెళ్లి, అక్కడ భూమి పూజ వగైరాదులు చేసి మృత్సంగ్రహణం చేసి ప్రదక్షిణంగా వచ్చి ఆలయంలో ప్రవేశిస్తారు. ఇక ఆరాత్రే బ్రహ్మోత్సవాలకు నవధాన్యాలతో అంకురా ర్పణం (బీజావాపం) చేస్తారు.

ధ్వజారోహణం

ఇక ఆ మరునాటి ప్రధాన కార్య క్రమమే ధ్వజారోహణం. వైఖానసాగమం ప్రకారం గరుడ కేతన ప్రతిష్ఠ, కంకణధారణ, ఆలయ ఆవరణలోను, బయటచుట్టూ అష్ట దిక్కుల్లోను బలిని వేస్తూ, శ్రీస్వామివారు ఉభయదేవేరులతోనూ, ఆలయ పరివార దేవ తలతో ఊరేగుతూండగా దిక్పాలురు, ఆహ్వా నింప బడతారు. పిదప ఆలయంలోని బంగారు ధ్వజ స్తంభం వద్ద సర్వదేవతలను ఆహ్వానించిన అనంతరం, అర్చకస్వాములు గరుడకేతనాన్ని (గరుత్మంతుని బొమ్మ చిత్రిం పబడిన జెండా) వేదగానాల మధ్య మంగళ వాయిద్యాలు మోగుతుండగా ధ్వజస్తంభంపై శ్రీదేవి భూదేవి సమేత శ్రీ శ్రీనివాస ప్రభు వులవారి సమక్షంలో అత్యంత వైభవంగా ఎగుర వేస్తారు. ఈ సందర్భంలో ముద్గ లాన్నం (పెసర పులగం) నివేదింపబడుతుంది. ఈప్రసాదాన్ని స్వీకరిస్తే సంతానభాగ్యానికి నోచుకోని స్త్రీలు సంతానవతులవుతారని ప్రతీతి! ఇలా ధ్వజారోహణం అయిన వెంటనే ఆరాత్రే శ్రీస్వామివారికి బంగారు పెదశేష వాహనంపై ఊరేగింపు జరుగుతుంది.

పెదశేష వాహనం
చినశేష వాహనం

సర్వజగన్నియామకుడైన శ్రీవేంకట ప్రభువునకు దేవేరులతో కూడ ఏడుపడిగెల బంగారు శేషునిపై గ్రామోత్సవం జరు గుతుంది. ఆమరునాటి ఉదయం చిన్న శేషునిపై శ్రీస్వామివారికి మాత్రమే ఊరే గింపు జరుపబడుతుంది.

ఓ భక్తులారా శ్రీమహావైకుంఠంలో పాలసముద్రంలో శేషపాన్పుపై పవ్వళించి వుండగా, నన్ను శ్రీదేవి భూదేవులు సేవిస్తూ వుంటారు. ఆ నా రూపాన్ని మహాత పస్సంపన్నులైన సనకసనందనాది మహర్షులు మాత్రమే దర్శిస్తారు. అయితే మీకోసమే ఆశే షునితోకూడ ఇక్కడికి తరలివచ్చాను. ఆశే షుడే ఈశేషాచలం. ప్రత్యేకంగా ఈ బ్రహ్మో త్సవ సమయంలో ఉభయదేవేరులతోకూడి శేషునిపై దర్శన మిస్తున్న నన్ను కన్నులారా తిలకించి కామితార్థములను పొందవలసినదని శ్రీస్వామివారు భక్తులకు వరప్రదానం చేస్తూ శేషునిపై ఊరేగుతారు.

హంసవాహనం

రెండవరోజు రాత్రి బంగారు హంసవాహ నంపై శ్రీస్వామివారు ఒక్కడే వీణాపాణియై, విజ్ఞానవల్లియైన చదువుల రాణికి ప్రతిరూ పంగా భక్తజన సందోహానికి దర్శనమిస్తూ ఆనంద సందోహంలో ముంచెత్తుతారు.

'భక్తులారా! మీ మానసహంసల్ని నా పరం చెయ్యండి మిమ్మల్ని పరమ హంసలుగా మార్చి ఆనందమయ కోశంలో ప్రవేశింపచేసి పునరావృత్తిరహిత కైవల్యాన్ని ప్రసాదిస్తానని శ్రీ ఆనంద నిలయుడు దివ్యదర్శనం ప్రసా దిస్తారు.

సింహ వాహనం

మూడవనాటి ఉదయం సింహవాహ నంపై శ్రీనివాసుడొక్కడే ఊరేగింప బడ తాడు. ' మృగాణాంచ మృగేంద్రోహం' అని మృగరాజైన సింహం నా అంశే తన శ్రీకృష్ణుని వచనం. మృగరాజైన సింహం గాంభీర్యానికి శౌర్యానికి ప్రతీక! కాని హింసే ప్రధానం కాబట్టి అది సింహమయింది. అలాంటి సింహం పై దర్శనమిస్తున్న స్వామివారు "భక్తులారా! మీకు ఎవరిచేతనైనా హింసలు బాధలు కలిగినట్లైతే నన్ను శరణు వేడండి, వారిపాలిటి సింహస్వప్నమై మిమ్మల్ని రక్షి స్తాను" అని అభయమిస్తారు.

కల్పవృక్షం

నాల్గవనాటి ఉదయం కల్పవృక్ష వాహ నంపై శ్రీదేవి భూదేవులతో కూడిన శ్రీ మలయప్పస్వామి పురవీధుల్లో సంచరిస్తారు.

"అదేదో కల్పవృక్షమట! దేవలోకంలో వుంటూ దేవతల కోరికలన్నీ తీరుస్తుందట! మరి ఆ దేవలోకం ఎక్కడో తెలియదు. అందలి కల్పవృక్షం సంగతి అసలే తెలియదు అని చింతించవలసిన పనేలేదు. నేను మీ పాలిటి కల్పవృక్షాన్నై ఈ వేంకటా చల క్షేత్రంలో దర్శనమిస్తున్నాను. మీమీ కోరికలన్నీ తీరుస్తానని" శ్రీవేంకటేశ్వరుడు భక్తులకు భరోసా ఇస్తున్నట్లు వుంటుంది.

సర్వ భూపాల వాహనం

నాల్గవ నాటిరాత్రే సర్వ భూపాల వాహనం. ఇది ఒక బంగారు మండపం. సర్వశోభాయమానంగా అలంకరింప బడ్డ స్వర్ణ మండపం మధ్యలో ఉభయదేవేరులతో కూడి వున్న శ్రీనివాస పరాత్పరుడు కొలువై ఊరే గుతూ దివ్యదర్శనమిస్తాడు. ఈసర్వభూపాల వాహనంలో సర్వజగత్ప్రభువైన శ్రీవేంకటపతి మహాదర్పంగా ఉంటారు! ఆసమయంలో ఎవరు ఏది అడిగినా, వెంటనే ప్రసాది

స్తారు."ఓ భక్తులారా! మీ హృదయం కూడ స్వచ్ఛమైన స్వర్ణమండపమే. అందులోనన్ను ప్రతిష్ఠించుకోండి! అప్పుడు మీకు అన్నీ సిద్ధి స్తాయని" స్వామి దివ్య ప్రబోధం చేస్తూ ఊరేగుతారు.

మోహినీ అవతారం

ఐదవనాటి ఉదయం శ్రీస్వామివారు మోహినీ రూపం దాల్చి దంతపు పల్లకి నెక్కి దర్శనమిస్తాడు. ఆసమయంలో ఎవరీ సౌంద ర్యరాశి! ఈ మెరుపుతీగ!అని శ్రీదేవి భూదే వులు ఆ అందాలరాశిని చూచి అసూయ పడతారు. ఆ తళకు బెళకులు, నడకల హొయలు మైమరచి చూస్తూ అంతలోనే తేరుకొని "ఓహో జగన్నాటక సూత్రధారు డైన మనస్వామే ఈజగన్మోహిని కదా అని ముసి ముసి నవ్వులతో సంతృప్తి పడతారట శ్రీనివాసుని దేవేరులు.

శ్రీవేంకటేశ్వరుడు మోహిని అవతా రంతో దంతపు పల్లకిలో ఆసీనులై అమృత కలశాన్ని చేతబూని "మానవులారా దాన వులవలె బాహ్య సౌందర్యానికి భ్రమపడి భ్రష్టు చెందవద్దు. సర్వాంతర్యామిగా వున్న నన్ను గుర్తించి కొలువండి! అమృతత్వాన్ని సులభంగా పొందండి! అన్న దివ్యసందేశాన్ని ఇస్తాడు స్వామి.

గరుడోత్సవం

బ్రహ్మోత్సవాలలో ఐదవనాటి రాత్రి జరిగే బంగారు గరుడోత్సవ ప్రాధాన్యం ఇంతింతని వర్ణింపలేనిది! వర్ణింప రానిది! ఆరోజు ఆనందనిలయంలోని మూలవిరాట్టు నకు అలంకరించే మకర కంఠి లక్ష్మీహా రది విశిష్ట ఆభరణాలు శ్రీ స్వామివారి ఉత్సవమూర్తికి అలంకరిస్తారు. ఆనాడే తమిళనాడు లోని శ్రీవిల్లిపుత్తూరు నుంచి అక్కడి గోదాదేవికి అలంకరించిన పూల మాలను గరుడోత్సవం నాటికి తిరుమలకు తెచ్చి శ్రీస్వామివారలకు అలంకరిస్తారు. ఆ రోజే ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తరపున ముఖ్యమంత్రి సమర్పించిన నూతన పట్టు వస్త్రాలను కూడ స్వామివారికి అలంకరిస్తారు. మద్రాసునుంచి మిరాశిదారులు కాలినడకల పదిరోజులు ముందుగానే బయలుదేరి కొత్త గొడుగులను దారిలో ఊరూరా పూజలం దుకొంటూ, సరిగ్గా గరుడోత్సవం నాటికి తిరుమలకు తెస్తారు. ఆ కొత్త గొడుగు లను ధరించి, బంగారు గరుడునిపై వేంచేసి తిరుమల పురవీధుల్లో అశేష భక్తజనం మధ్య శ్రీవారు చిరునవ్వు చిందిస్తూ ఊరేగుతారు.

సాక్షాత్తు వేదమయుడూ, అప్రతిహత శౌర్యవంతుడు, బలవంతుడు అయిన గరుడ నిపై శ్రీనివాసదేవుడు విహరించడం బ్రహ్మో త్సవాలలో వాహనసేవలలో కెల్ల పరాకాష్ఠ!

'ఓ భక్తులారా! సర్వకాల సర్వావస్థల యందు మీరక్షణకై శంఖచక్రాది ఆయుధా లతో గరుడున్ని అధిరోహించి అప్రమత్తుడనై వుంటాను. నన్ను శరణువేడండి! మీ రక్షణ భారమంతా నాకు వదిలివేయండి' అంటూ ప్రబోధిస్తున్న శ్రీస్వామివారి బంగారు గరు డోత్సవ దర్శనం సర్వపాపహరం! సర్వసంప త్కరం! సర్వశ్రేయోదాయకం!

హనుమద్వాహనం

ఆరవనాటి ఉదయం శ్రీనివాసుడు హనుమంతునిపై ఊరేగుతూ భక్తులకు దర్శ నమిస్తాడు. "త్రేతాయాం రఘునందనః! - అని ప్రసిద్ధినందిన ఆ రాముణ్ణి నేనే. అందుకే ప్రతినిత్యం కౌసల్యా సుప్రజారామా... అని ఆ రాముని పేరుతో మేలుకొలుపులు పాడించు కుంటూనే వున్నాను. నేడు మీ భాగ్యవశంచేత 'కలౌ వేంకటనాయకః' అన్న ప్రశస్తినంది ఈ అంజనాద్రిపై దర్శనమిస్తున్నాను. ఆనాటి హనుమంతునిపై వున్న నన్ను దర్శించి తరిం చండి" అన్న దివ్యసందేశం ప్రసాదిస్తారు స్వామి.

గజవాహనం

ఆరవనాటి రాత్రి గజేంద్రునిపై శ్రీ తిరుమలస్వామి ఊరేగుతూ దర్శనమిస్తారు.

"ఈగజేంద్రుడు మహాబలవంతుడు. కాని ఆహంకారంతో బలగర్వంతో ఉన్మత్తుడై తిరి గాడు. శత్రువులబారిపడి, తనశక్తియుక్తుల మీద ఆధారపడి పోరాడి చివరికి నన్ను శరణు పొందినాడు. వాచేత రక్షింపబడ్డాడు. అందువల్ల భక్తులారా! మీరక్షణకై నిలిచి వున్న నన్ను శరణువేడుడి. ఏమరక నన్ను కొలువుడు" అని భక్తులకు దివ్యదర్శనం అనుగ్రహిస్తాడు.

సూర్యప్రభ - చంద్రప్రభ

ఏడవనాటి ఉదయం సూర్యప్రభవాహనం పైనా, ఆరాత్రి చంద్రప్రభ వాహనంపైనా వెలుగులన్నిటికి వెలుగైన శ్రీ వేంకటపతి తిరుమల వీధుల్లో వింత వింత కాంతులతో దర్శనమిస్తారు.

"జ్యోతిస్స్వరూపాల్లో సూర్యుణ్ణి నేనే, నక్ష త్రాల్లో చంద్రుణ్ణి నేనే. సకలప్రాణికోటికి ఆత్మను నేనే సకల చరాచర ప్రపంచాలు నా ప్రకాశంతోనే వెలుగుతున్నాయి" అని చెప్పుతూ శ్రీ స్వామి దివ్యదర్శనమిస్తాడు.

రథోత్సవం

బ్రహ్మోత్సవాల్లో ఎనిమిదవరోజు ఉదయం జరిగే విశేష ఉత్సవం రథోత్సవం. తిరుమల రాయనికి జరిగే ఉత్సవాల్లో అన్నింటికంటే రథోత్సవం విశిష్టంగా, అత్యంత వైభవంగా ఆనందదాయకంగా వుంటుంది.

రథస్థం కేశవం దృష్ట్వా
పునర్జన్మ న విద్యతే

అన్నట్లుగా తిరుమల శ్రీనివాసుని దర్శ నంతో తమ జన్మపరంపర నశించందన్న భక్తి విశ్వాసాలతో శ్రీ స్వామివారి రథంయొక్క పగ్గాలను లాగుతూ "గోవిందా! గోవిందా!" అంటూ గోవిందనామస్మరణచేస్తూ రథోత్స వంలో స్వయంగా పాలు పంచుకునే భక్త జనుల ఆనందం వర్ణనాతీతం!

ఓ మానవులారా! మీ శరీరమే ఒక దివ్యరథం అందున్న ఆత్మే నేనై వున్నాను. ఇక గుర్రాలు మీ ఇంద్రియాలు. మీ బుద్ధే సారధి. మీ మనస్సే పగ్గాలు. మీ శరీరం లోని ఆత్మ స్వరూపంగావున్న నన్ను గుర్తించి

మనోనిగ్రహంగా జీవితయాత్ర సాగించండి. గమ్యం చేరుకొని ముక్తి బొందగలరని స్వామి రథోత్సవం ద్వారా దివ్య జ్ఞానాన్ని ప్రసాదిస్తున్నాడు!

అశ్వ వాహనం

ఎనిమిదవనాటి రాత్రి శ్రీస్వామివారు శిరస్త్రాణాన్ని దాల్చి, చేతఖడ్గం బూని అశ్వంపై పంచరిస్తాడు! రాష్ట్రంవై అశ్వః! అన్నట్లుగా జగమే ఒక గుర్రం. సర్వజగన్నియామకుడను నేనే అని శ్రీనివాసప్రభువు భక్తులకు తెలియజేస్తూ అశ్వవీరుడుగా దివ్యదర్శనమిస్తాడు. దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ చేస్తూ రాబోయే కల్కిని కూడ నేనే అని భవిష్యత్సూచన చేస్తాడు శ్రీస్వామి.

చక్రస్నానం

ఆ మరునాడు అంటే తొమ్మిదవ రోజు ఉదయం శ్రీ వరాహస్వామి ఆలయ ప్రాంగణంలో శ్రీదేవి భూదేవీసహిత శ్రీమలయప్ప స్వామివారిని, శ్రీ చక్రత్తాళ్వారుతో కూడ వేంచేపు చేయించి, పంచామృత స్నపన తిరుమంజనం జరుపబడుతుంది. ఆతర్వాత శ్రీసుదర్శనచక్రత్తాళ్వారులను శ్రీస్వామిపుష్కరిణిలో ముంచి పవిత్రస్నానం చేయిస్తారు. ఆదేసమయంలో వేలాదిమంది భక్తులు పవిత్రపుష్కరిణిలో మునకలిడి పునీతులవుతారు.

ధ్వజావరోహణం - వీడుకోలు

ఇక తొమ్మిదో రోజు రాత్రే ధ్వజావరోహణ కార్యక్రమం! ఆరాత్రి పదినాళ్ల బ్రహ్మోత్సవాలకు వచ్చిన దేవతలకు, దిక్పాలురకు వీడ్కోలు ఇవ్వబడుతుంది. బంగారు ధ్వజస్తంభంపై ఎగురవేసిన గరుడ కేతనాన్ని శాస్త్రోక్తంగా, మంగళ తూర్యరవాలు మోగుతుండగా, వేదగానాలమధ్య అవరోహణం చేస్తారు. ఈ కార్యక్రమంతో పదినాళ్లపాటు కొనసాగుతున్న బ్రహ్మాండనాయకుని బ్రహ్మోత్సవాలు వైభవోపేతంగా ఘనంగా మంగళప్రదంగా పరి సమాప్తమవుతాయి.

ఈ బ్రహ్మోత్సవ సమయంలో ఏడు కొండల్లో ఒకవైపు గోవిందలు పెడుతూ కొండలెక్కే భక్తజనం... మరోవైపు భక్తితో చిందులేస్తూ భజన చేసే భజన బృందాలు... ఇంకోవైపు కోలాట నృత్యాలు... చెక్కభజనలు... హరికథలు... బుర్ర కథలు... పగటి వేషాలు... పవిత్రపుష్కరిణిలో స్నానాలు... దర్శనాలు, నున్నటి గుండ్లతో ముఖం నిండా పట్టెనామాలతో సాక్షాత్తూ నామాలవాని నడుస్తున్న ప్రతిరూపాలుగా, కన్పట్టే భక్తాగ్రేసరులు... సాక్షాత్తు లక్ష్మీస్వరూపాలు కన్పడుతూ స్వామికి నీరాజనాలిస్తున్న పుణ్య స్త్రీలు, నిత్యాన్నదానాలు... ప్రసాద వితరణలు... యాత్రికులసేవలో అహరహం కృషి చేస్తున్న దేవస్థానం ఉద్యోగ బృందాలు.. రక్షక భటులు... స్కౌట్లు, గైడ్లు.. ఆరోగ్యాధికారులూ.. అర్చకస్వాములు, ధార్మిక ప్రసంగాలు.. ఇలా ఎందరో.. ఎందరెందరో.. మరెందరో.. ఎన్నోవిధాలుగా.. మరెన్నో విధాలుగా విధినిర్వహణలో మునిగిమున్నా.. వీరందరి దృష్టి, ధ్యేయం, గమ్యం ఒక్కటే అని తెలియజేస్తున్నట్లుగా ఆనంద నిలయం నుంచి శ్రుతి కింపుగా వినవచ్చే వేదాల నాదాలు.. ఇలా తిరుమల పర్వత సానువు లంతటా ఒక ఆధ్యాత్మిక తేజస్సు నిండి ప్రకాశిస్తూ వుంటుంది.

ఈ పదినాళ్ల పండుగల్లో తిరుమల పుణ్యక్షేత్రం అంతటా స్వాగతతోరణాలతో, ఆలయప్రాకారాలు, మండపాలు, పుష్కరిణి, సత్రాలు, ఆస్థానమండపం, వైకుంఠం క్యూ, అన్నదానం కాంప్లెక్సులు.. ఇలా సర్వే సర్వత్రా విద్యుద్దీపాలతో శోభాయమానంగా అలంకరింప బడుతుంది. కన్నులకు మిరుమిట్లు గొలిపే విద్యుత్ కాంతుల్లో తిరుమల కొండలు, ఆ కొండలమధ్య వింత తేజస్సులతో వెలిగిపోతున్న ఆనందనిలయ దృశ్యం కన్నులారా చూచి తీరవలసిందేకాని వర్ణింప సాధ్యం కానిది!

తిరుమల బ్రహ్మోత్సవంలో మరో ప్రత్యేకత పుష్పాలంకరణ! దేవస్థానం వారి పుష్పవనాలశాఖ, తిరుమల శ్రీస్వామివారి కైంకర్యాని కవసరమయ్యే పూలను పూయించి సరఫరా చేయడమేగాక, తిరుమల అంతటా, గీతోప దేశం గజేంద్ర మోక్షం, అన్నమయ్య, త్యాగయ్య, శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి... మున్నగు చిత్రాలు రంగు రంగుల పుష్పాలతో తీర్చి దిద్దిన తీరు... డోలోత్సవ మండపం, శ్రీవారి ఆలయం లోపలా, బయటా సుగంధ పరిమళాలు వెదజల్లుతున్న పుష్పజాతులతో చేసిన అలంకారాలు, కళా నైపుణ్యాలూ... చూపరుల నిట్లే ఆకర్షించి నిలిపి ఆనందజగత్తులో విహరింప జేస్తాయి.

ఇలా అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుని బ్రహ్మోత్సవాల్లో మనసారా, తృప్తిదీరా పాల్గొన్న భక్తజనం సప్తగిరీశుని స్వర్ణమందిరాన్ని మళ్లీ దర్శించే భాగ్యం ఎప్పుడా అని ఆర్తితో ఆనందంతో, ఆర్ద్ర నయనాలతో స్వగృహాలు చేరుకుంటారు. తమ జీవితంలో ఒక కొత్త అనుభూతినీ ఆత్మతృప్తినీ, ఆనందాన్నీ పొందుతూ, తిరుమల పుణ్యక్షేత్రంలో గడిపిన దివ్య క్షణాలను మహాభాగ్యంగా తలుస్తూ, మధురస్మృతులుగా పదిల పరచుకుంటూ ఇలా ప్రార్థిస్తారు.

జాంబూనదాభం గుణిభిర్వరేణ్యం
వక్షః స్థలే దక్షకుచోర్ధ్వభాగే
శ్రీవత్సలక్ష్మ్యంకిత దివ్యరూపం
శ్రీవేంకటాధీశమహం ప్రపద్యే

బంగారువంటి మనోహరమైన కాంతి కలవాడూ, బ్రహ్మాది దేవతలచే స్తుతింప బడువాడూ, తన వక్షఃస్థలంలో కుడిచనుపై భాగంలో శ్రీ లక్ష్మీ స్వరూపమైన 'శ్రీవత్సం' అను దివ్యమంగళ చిహ్నాన్ని కలిగివుంటూ, ఎక్కడా ఏలోకంలోనూ కానరాని విగ్రహ సౌందర్యంతో ప్రకాశిస్తూవున్న శ్రీవేంకటాచలపతిని శరణువేడెదను!!!

(20వ పేజీ తరువాయి)

త్తొల్లగించు తండ్రీ!' అని ప్రార్థించారట. భాగ్యమిచ్చారట! తొలగించి స్వామి దర్శన

త్యాగరాజస్వామి తనలోని చెడు లక్షణ లను పోగొట్టమని వెంకటేశ్వరుణ్ణి కోరడం, పరమ భాగవతోత్తముడిగా ఆయనను సాక్షా త్కారింపజేసింది ఈ కీర్తన.

గౌళీపంతురాగం - ఆదితాళం

తెర తీయగరాదా నా లోని
తిరుపతివేంకటరమణ మత్సరమను॥

పరమపురుష ధర్మాది మోక్షముల
పారద్రోలుచున్నది వాలోని ॥తెర॥

వాగురయని తెలియక మృగ మదగణములు
వచ్చి తగులు రీతి యున్నది
వేగమె నీమతమునననుసరించిన
త్యాగరాజనుత మదమత్సరమను ॥తెర॥

మత్స్యము ఆకలిగొని గాలముచే
మగ్నమైన రీతియున్నది
అచ్చమైన దీపసన్నిధిని మరు
గిడబడి చెఱచినట్లున్నది ॥తెర॥

ఇరవొందగ భుజియించు సమయమున
ఈగ తగులు రీతియున్నది
హరిధ్యానము సేయువేళ చిత్తము
అంత్యజువాడకు బోయినట్లున్నది ॥తెర॥

ఇంకొక కీర్తనలో యోగుల హృదయము లలో నివసించువాడును, శేషాచలమునందు నెలకొనియున్నవాడును ఐన శ్రీవేంకటేశ్వ రుని వైభవాన్ని పొగుడుతూ 'నిన్ను చూచు టకు పదివేల కన్నులు కావలెనయ్యా!స్వామీ! ఓ వేంకటేశా! అని భక్తితో అన్నారు త్యాగరాజస్వామి.

ఇంకొక కీర్తనలో 'నిన్ను చూడని బ్రతు కొక బ్రతుకా? సత్సంగతి లేని జీవనము ఇత రులను బాధించుటకు తప్ప వేరే ప్రయోజనం లేనిది. అటువంటి జన్మ నాకువద్దు, నన్ను కరుణించి దర్శనమివ్వు తండ్రీ!' అని విన తాసుత వాహనుడైన వేంకటేశ్వర స్వామిని త్యాగరాజస్వామి ప్రార్థించారు.

'సాధించెనే ఓ మనసా' అనే ఆరభిరాగ పంచరత్నంలో త్యాగయ్య--

'శ్రీవేంకటేశ స్వప్రకాశ సర్వోన్నత సజ్జన మానస నికేతన కనకాంబరధర లసన్మకుట కుండలవిరాజిత హరేయనుచు నే పొగ డగ తగు రామచంద్రుడు దేవేంద్రుడు మానవేంద్రుడ యిన ... తగు మాటలాడెనే!' -- అన్నారు.

సంగీత త్రిమూర్తులలో రెండవవాడైన శ్రీముత్తుస్వామి దీక్షితర్ అపరిమితమైన వేద శాస్త్ర పురాణాగమ, సంగీత, సాహిత్య, యంత్ర, మంత్ర, జ్యోతిషాది శాస్త్రాలలో దిట్ట.

వాగ్గేయ కారులందరిలో ఎక్కువగా క్షేత్ర పర్యాటనంచేసి, ఆయా క్షేత్రాల్లోని దైవాలం దరిమీద కృతులు రచించినవారు దీక్షితర్.

శ్రీవేంకటేశ్వరుని చల్లని చూపును ఎంతో మనోహరంగా, మృదుమధురంగా 'వేంకటేశ నయనం' అని చంద్రుడితో పోల్చారు తన 'చంద్రం భజ మానస' అనే నవగ్రహకృతిలో. చంద్రుడంతటి చల్లని కరు ణావీక్షణం కల్గినవాడని ఆ తండ్రిని కొని యాడారు.

సంస్కృతభాషలో రచించిన వీరి కృతులు ఎంతో ప్రచారంలో ఉన్నాయి.

'పద్మావతీ రమణుణ్ణి కీర్తించిన పాట
రాగం పూర్ణచంద్రిక - ఆది

శంఖచక్ర గదా పాణిమహం వందే శ్రీ
శార్ఙ్గనందక కౌస్తుభధారిణం ॥వందే॥

పంకేరుహచరణం! పద్మావతీ రమణం!
పంకటాపహరణం! పదాభక్తభరణం!
కుంకుమ పంకిల గాత్రం! పంకజ విశాలనేత్రం!
శంకర సన్నుతిపాత్రం! వేంకటవరదక్షేత్రం!

గజేంద్ర సంరక్షణం! గరుడవాహవిచక్షణం!
అజేంద్రాది విలక్షణం! అమృత సార భక్షణం!
అజామిళ ప్రభృత్యనేక దాసాళి సంతరణం!
భజే పూర్ణ చంద్రికాంగ గురుగుహాంతః కరణం!

కుజాద్రిగృహవిదితం!
విరజానదీతటస్థితం!
సజాతీయాదిరహితం
విజానందబోధ హితం॥

రెండు, మూడు భాషల్లోని పదాలతో అర్థవంతంగా సాగే రచనను 'మణిప్రవాళం' అని అంటారు. ఇట్టి మణిప్రవాళ రచనగా ఆర్తితో సాగిన ఈ రచనను చూడండి.

(...సిరాగం - ఆదితాళం)

వేంకటాచలపతే నిను ...
వేగమే నను రక్షింపుమయ్యా॥

పంకజాసన ప్రముఖాది వినుత
పదమునాశ్రయించిన వారికెల్ల!

సంకటములు దీర్చి సంపదలిచ్చి మంగళం
పొరుందియు పులివళత్తిర్పిళంగుం॥

శ్రీనివాస, శేషాచలమునుంచి,
శీఘ్రయ్ వందు, అంధుని కష్టంనాస
మొనగి, గోకర్ణ క్షేత్రములో నెలకొని, ముకుందు
మునీశు

మొదలాన భక్తావాం అభయవర ప్రదాన
పతః రంగపతే

దయావిధే ప్రత్యక్షముగా, నిందమావిలత్తి
విన్ మహిమై యనేకం॥

....

దైవాంశ సంభూతుడైన శ్యామశాస్త్రి సంగీతచరిత్రలో అద్భుతమైన రచనాపాట వంలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయారు.

తిరువాన్కూరు సంస్థానాన్ని పాలించిన స్వాతి తిరునాళ్ మహారాజు స్వయంగా గొప్ప విద్వాంసుడు సంగీత త్రిమూర్తులకు ఈయన సమకాలికుడు. అతిచిన్నవయసులోనే అమిత మైన పాండిత్యాన్ని సంపాదించిన ఈయన రచనలు ప్రత్యేకమైన బాణీలో ఉండడం గమనార్హం.

(ఆరభిరాగం - ఆది)

శ్రీరమణ! విభో! కలయామి భవన్తమయే
శ్రితపాలనలోలుప! మాధవ!
నక్రభీతిహర! నాగభోగశయ! ॥శ్రీరమణ॥

భూరి కరుణాకర! పూతనాశకట ధేనుకాదిహర!
వేణుగానపర! చారుపింఛధర! ॥శ్రీరమణ॥

సంగీతశిరోమణి రామస్వామిదీక్షితర్ కర్ణాటకసంగీత చరిత్రలో ప్రముఖులు. వాగ్గేయకారులైన ముత్తుస్వామిదీక్షితర్, చిన్నస్వామిదీక్షితర్, బాలస్వామిదీక్షితర్‌లను సుపుత్రులుగా పొందిన అదృష్టవంతులు. తన కుమారుడైన చిన్నస్వామి దీక్షితర్‌కు కంటిచూపుపోయిన సమయంలో వేంకటేశ్వరస్వామిని వేడుకొంటూ 'ఇంకా [illegible] న్నను' అనే [illegible] నం చేసినారట! ఆ స్వామి కరుణవల్ల చిన్నస్వామికి పోయిన కంటిచూపు తిరిగి వచ్చిందట!

శ్యామశాస్త్రులవారి కుమారుడైన సుబ్బరాయశాస్త్రి, త్యాగరాజస్వామివారికి ప్రియ శిష్యుడు. తన సంగీతరచనలతో గురువైన త్యాగరాజస్వామిని మెప్పించిన ఘనుడు, గొప్ప వాగ్గేయకారుడు. సుబ్బరాయశాస్త్రి అపురూపమూ మిక్కిలి రక్తిరాగమూ ఐన హమీర్ కళ్యాణిలో 'వేంకట శైలవిహార' కృతిని వేంకటేశ్వరుని పై రచించారు.

సంగీత త్రిమూర్తుల తరువాత కాలంలో గల సంగీత రచనలలో 'వర్ణం' ఎక్కువ ప్రచారంలోనికి వచ్చింది. 'వేంకటేశ' ముద్రతో వర్ణాలు రచించిన వారిలో మానాంబుచావడి వేంకట సుబ్బయ్యర్, పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్, పల్లవి గోపాలయ్యర్, 'శ్రీనివాస' ముద్రతో రామ్నాడ్ శ్రీనివాసయ్యంగార్ ము॥ వారు ముఖ్యులు.

హంసధ్వని రాగవర్ణం - ఆదితాళం

మానాంబు చావడి వేంకట సుబ్బయ్యర్

జలజాక్ష విన్నెడబాసి చాల మరులు కొన్నదిర
తెలియునేం రావదేమిరా చెలుడైనశ్రీ వేంకటేశ
నీసాటిదొర వే గానర.

పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్ రచనల్లో వర్ణాలు, కృతులు, జావళీలు, తిల్లానాలు కూడ మిక్కిలి ప్రచారంలోనికి వచ్చాయి. 'వరద వేంకటేశ,' 'ఆది వేంకటేశ,' 'వేంకటేశ' ముద్రలతో వీరు అనేక రచనలు చేసి, త్యాగరాజు ముఖ్యశిష్యులలో ఒకరిగా ప్రీతిపాత్రులైనారు.

వర్ణం రాగం కన్నడ ఆదితాళం

వర్ణం ॥ప॥ సామి ఇది వేళగాదురా
సద్దు సేయకురా

అ॥ప॥ ఏమో యని ఎంచకు శ్రీవేంకటేశ
ఈ మేను నీ సొమ్ముగాద॥
చ॥ దాని దీనివలె నన్నెంచకు॥

'కమనీయ శుభగాత్రుని'గా స్వామిని వర్ణించే ఈ అపురూప రాగ కీర్తన చూడండి

సింధు[illegible] రాగం ఆదితాళం

ప॥ కరుణించుటకిదె సమయమయ్యా
కరిరక్షక నాకలి దీర్చవయ్యా॥
అ॥ప॥ ధరలో నీవంటి దైవము లేదని
పరమానందముతో భజించితిని॥

త్యాగరాజస్వామివారి శిష్యపరంపరలో సుప్రసిద్ధులైన గాయకులు, వాగ్గేయకారులు రామ్నాడ్ శ్రీనివాసయ్యంగార్. 'శ్రీనివాస' ముద్రతో వీరు కృతులు, వర్ణాలు రచించారు.

మోహనరాగవర్ణం - ఆదితాళం

ప॥ నిన్ను కోరియున్నానురా నిఖిలలోకనాయక॥
అ॥ప॥ నన్నుపాలింప సమయమిదే నామీద కృపజూడరా॥
చ॥ సన్నుతాంగ శ్రీనివాసా॥

'సరగున పాలింప సమయమురా నీకు
సాటి ఎవ్వరున్నారు రా సరసిజనేత్రా!'

అంటారు శ్రీనివాసయ్యంగార్ కేదార గౌళరాగంలో 'సరగునపాలింప' అనే కృతిలో (ఆదితాళం)

ఆతర్వాత 'వేంకటేశ్వర పంచరత్నాలు' రచించిన వీణకుప్పయ్యర్ త్యాగరాజ శిష్యపరంపరకు చెందిన గొప్ప వాగ్గేయకారుడు, గాయకుడు. ఈ వేంకటేశ్వర పంచరత్నాలుగా ప్రసిద్ధిపొందిన ఐదు కృతులూ వేంకటేశ్వర స్వామి వారిపై రచింపబడ్డాయి.

మమ్ముబ్రోచు -- సిమ్హేన్ద్రమధ్యమము--ఆది
నన్నుబ్రోవ -- ముఖారి--ఆది
పరోజాక్ష -- సావేరి--ఆది
నీవేదిక్కని -- దర్బారు--ఆది
బాగుమీర -- శంకరాభరణం--రూపకం

ఇదేబాటలో ఆధునిక యుగంలో స్వామి వారిపై కృతులు చేసి ధన్యులైన తిరుపతి నారాయణ స్వామి, కోటీశ్వరయ్యర్, ముత్తయ్య భాగవతార్‌లవంటి వాగ్గేయకారులు ఎందరో మనభారతదేశంలో జన్మించారు.

తిరుపతి వాస్తవ్యుడైన తిరుపతి నారాయణ స్వామి [illegible] స్వామిపై కొన్ని [illegible]మైన కృతులను, జావళీలను రచించారు. ఈయన వాగ్గేయకారముద్ర 'తిరుపతి'

చక్రవాకము రాగము - రూపకతాళము

ప॥ వినరాద నా మనవి - వినతాసుతవాహన॥
అ॥ప॥ కన్నతండ్రి నీ వనుచు
కాచి నే వేడితే ॥వినరాద॥
చ॥ దారిగానని వాని దూరనాడుటలేద
తిరుపతి పురవాస వేంకటేశ ఈశ ॥వినరాద॥

నిర్గుణుడవో గుణుడవో చెప్పమంటున్న ఈకీర్తన--

మలయమారుతం రాగం - రూపక తాళము

ప॥ నిర్గుణుడో గుణుడో నీవు
నిజముగ దెల్పవయ్యా॥
అ॥ప॥ దేవా సద్గుణుడన - తెల్లముగ నశ్వరామ॥
చ॥నీవు నిర్గుణుడవైన - నిఖిలమెట్లుగల్గెరామ
భోగీంద్రశయన
తిరుపతి పురవాస దేవ వెంకటేశ ఈశ
॥నిర్గుణుడో॥

'నాహం వసామి వైకుణ్ఠే,
న యోగి హృదయే, రవా!
మద్భక్తా యత్ర గాయన్తి
తత్ర తిష్ఠామి !నారదా!'

అని నారద పరివ్రాజకోపనిషత్తులో శ్రీమన్నారాయణుడే స్వయంగా ప్రవచించినట్టు, సంగీతప్రియుడైన వేంకటేశ్వరస్వామి ప్రతినిత్యం అన్నమయ్య మేలుకొలుపును, సుప్రభాతగీతం ఇలా సంగీతగానాన్ని వింటూ నిద్రలేస్తూ వున్నాడు! ఇలాగే రాత్రి ఏకాంత సేవానంతరం మళ్లీ అన్నమయ్య లాలిపాట వింటూనే నిద్రలోకి జారుకుంటున్నాడు శ్రీనివాసుడు. నిజంగా ఇది ఎంత ఆశ్చర్యం!.

* * *

తిరుమలలో వసతి

* తిరుమలలో యాత్రికుల కోసం ఉచితంగా లభించే సత్రాలు చాలా వున్నాయి. ఈ గదులలో కరెంటు, నీళ్ళు కూడ ఉచితం. అయితే ఈ గదులలో మంచాలు పరుపులు తదితర సౌకర్యాలు వుండవు. ఇందులో వసతి కావలసినవారు బస్టాండు దగ్గర వున్న కేంద్ర విచారణ కార్యాలయాన్ని సంప్రదించాలి.
* ఫర్నిచరు తదితర సౌకర్యాలతో వసతి కావలసినవారు తిరుమలలోని అసిస్టెంటు ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరుకు (రిసెప్షన్-1) వారిని సంప్రదించాలి. లేదా కనీసం 30 రోజుల ముందుగా జాతీయం చేయబడిన ఏ బ్యాంకు నుంచి అయినా కార్యనిర్వహణాధికారి, తి.తి. దేవస్థానములు వారి పేరు మీద రు.100/- కు డిమాండు డ్రాఫ్టు తీసుకొని వారికి వసతి కావలసిన తేదీ వివరాలతో అసిస్టెంటు ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు (రిసెప్షన్-1), తిరుమల--517 504 వారికి పంపాలి.

రు.100/- డి.డి.ని కార్యనిర్వహణాధికారి, తి.తి. దేవస్థానములు వారి పేరు మీద తీసుకొని వివరాలతో దానిని అసిస్టెంటు ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు (రిసెప్షన్-1) తిరుమల--517 504 వారికి పంపాలి.

* సౌకర్యాలతో వసతి ఈ క్రింద సూచించిన సర్వీసు చార్జీలతో (ఒక రోజుకు) లభిస్తుంది.

I హిల్ వ్యూ సగం కాటేజీలు, శంకుమిట్ట, శేషాద్రినగర్, అంజనాద్రినగర్, గరుడాద్రినగర్ కాటేజీలు.

ఒక భాగం (గీజరు లేకుండా)	రు.15/-
హెచ్.వి.డి.సి. ఒక సూటు గీజరుతో	రు.50/-
హెచ్.వి.సి. అతిథిగృహం పెద్ద సూటు గీజరుతో	రు.30/-
హెచ్.వి.సి. అతిథిగృహం చిన్న సూటు గీజరుతో	రు.25/-

* ముందుగా రిజర్వేషను చేసుకొనవచ్చును.

II మంగళంబావి కాటేజీలు, టి.బి.సి. 3 వ వరుస మొ॥

టి.బి. కాటేజీలు గీజరుతో A, B భాగములు ఒక్కొక్కటి	రు.50/-
టి.బి. కాటేజీలు గీజరుతో C, D భాగములు ఒక్కొక్కటి	రు.60/-
వి.వి.సి.	రు.150/-
ఎమ్.బి.సి. గీజరుతో ఒక్కొక్కటి	రు.50/-
టి.బి.సి. సూటు గీజరుతో	రు.30/-
ఎ.టి.సి. ఒక్కొక్కటి	రు.30/-
ఎ.టి.సి. సూటు	రు.15/-
ఎస్.వి. అతిథిగృహం, ఎన్.జి.జి.హెచ్.I, II, III మూలలోవున్న ఒక్కొక్కసూటు	రు.150/-
ఆర్.బి.జి.హెచ్., ఎస్.ఎన్.జి.హెచ్., ఎస్.వి. అతిథిగృహం, ఎన్.జి.జి.హెచ్. ఒక్కొక్కసూటు	రు.100/-

* రిజర్వేషను పద్ధతి లేదు.

IV

ట్రావెలర్స్ బంగళా లోపలి కాటేజి	రు.150/-
స్పెషల్ టైపు కాటేజీ (నారాయణగిరి) 2 నుండి 4, 6 నుండి 11, 14 నుండి 18	రు.350/-
ఎన్.జి.సి. 5, 12, 13	రు.500/-
హెచ్.ఆర్.జి. కాటేజి ఒక్కొక్క భాగం ఏ.సి.తో	రు.400/-

V

మోది భవన్ ఒక్కొక్క సూటు ఏ.సి.తో	రు.250/-
శ్రీనికేతన్ అతిథిగృహం ఒక్కొక్కసూటు ఏ.సి.తో	రు.500/-
ఇందిరా అతిథిగృహం ఒక్కొక్కసూటు ఏ.సి.తో	రు.500/-
బాలకుటీర్ ఒక్కొక్క సూటు ఏ.సి.తో	రు.250/-

శ్రీనివాసనిలయం ఒక్కొక్కసూటు ఏ.సి.తో	రు.500/-
శ్రీ లక్ష్మినిలయం ఒక్కొక్కసూటు ఏ.సి.తో	రు.500/-
గోదావరి సదన్ ఒక్కొక్కసూటు ఏ.సి.తో	రు.500/-
గాంబుల్ అతిథి గృహం	రు.250/-
పద్మావతి అతిథిగృహం (మాస్టర్ సూటు)	రు.1500/-
" ఒక్కొక్క సూటు	రు.500/-
విద్యాసదన్ మాస్టర్ సూటు	రు.1500/-
" ఇతర సూట్లు	రు.500/-
గోకులం అతిథిగృహం (టి.బి.సి. దగ్గర) ఒక్కొక్కసూటు ఏ.సి.తో	రు.1000/-

ముందుగా రిజర్వేషను పద్ధతి లేదు. వీలునుబట్టి కేటాయిస్తారు.

పెళ్ళి మండపాలు ఉదయం గం॥ 8 నుంచి ఉదయం గం॥ 8 వరకు

శంకుమిట్ట కాటేజీలు తూర్పునెం.272, 260, 266, 267	రు.100/-
టి.బి. కాటేజీలు నెం.71, వరుస III నెం.136, 152	రు.100/-
రుయా కాటేజి, గోగినేని కాటేజి, ఎ.టి.సి. నెం.99	రు.100/-
చిదంబరం చెట్టియార్ కాటేజి	రు.100/-
శ్రీ సీతారామ కల్యాణ మండపం	రు.1000/-

* రిజర్వేషను కొరకు డిప్యూటి ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు (ఆర్), తి.తి. దేవస్థానములు, తిరుమల వారిని సంప్రదించాలి.

నిబంధనలు

* రోజు అనగా కేటాయించిన సమయం నుంచి 24 గంటలు
* కోరిన చోట వసతి లభించని సందర్భంలో మరొకచోట వసతి ఏర్పాటు చేస్తారు. ఎక్కువ చెల్లింపు జరిగివుంటే వసతి సర్వీసు చార్జీలు పోను మిగిలినది తిరిగి ఇస్తారు.
* రిజర్వేషను ఒకరోజుకు మాత్రమే చేయబడుతుంది. రిజర్వేషను చేయించుకున్నవారు ఆ రోజు రాకపోతే రిజర్వేషను రద్దవుతుంది. రిజర్వేషను చార్జీలను తిరిగి ఇవ్వటంగాని, తరువాత రోజుకు జమ చేసుకోవడంగాని జరగదు.
* గడవుకు మించి బస చేసిన సందర్భాలలో అపరాధ రుసుముగా అద్దెకు మూడురెట్లు మొత్తం వసూలు చేస్తారు.
* ఇక్కడ సూచించబడ్డ రుసుములు మార్చబడే అవకాశం వుంది.

తిరుపతిలో వసతి

1.	ఎస్.వి. అతిథిగృహం గది ఒకరోజుకు	రు.100/-
2.	అలిపిరి అతిథిగృహం గది ఒకరోజుకు	రు.75/-
3.	మొదటి కొత్త సత్రం -- సింగిల్ రూము	రు.50/-
	డబుల్ రూము	రు.100/-
	4 పడకలు గలది	రు.100/-
4.	పద్మావతి అతిథిగృహం (ఏ.సి. గదులు)	
	సింగిల్ రూములు (9, 10)	రు.100/-
	రెండు పడకలు గలవి	రు.150/-
	రెండు పడకలు గలది మొజాయిక్‌తో గదులు 11,12,15,17	రు.200/-
	రెండు పడకలు గలది సూపర్ మొజాయిక్‌తో గది నెం.16 మరియు 18	రు.250/-

థామస్ మన్రో దైవభక్తి

విదేశీ పాలకులు కొందరు తమకు జన్మనిచ్చిన దేశంకంటే మిన్నగా భారతభూమిని ప్రేమించారు. హైందవుల ఆచార విశ్వాసాలపట్ల గౌరవం కలిగిన కొందరు తమ క్రింది ఉద్యోగుల అభీష్టాన్ని మన్నిస్తూ వచ్చారు.

మద్రాసు గవర్నరుగావున్న కొల్లేట్ అను తెల్లదొర వద్ద వీరయ్య అనే దుబాసీ వుండేవాడు. అతడు కాంచీపురంలోని వరదరాజ స్వామి భక్తుడు. తరచూ స్వామి దర్శనంకోసం కంచికి వెళ్తూ వుండేవాడు. వీరయ్య నిర్మింప తలపెట్టిన వరదరాజస్వామి మందిరానికి గవర్నరు విశేషంగా ధనం సమకూర్చారు. మద్రాసులో కొల్లేట్ పేరిట ఏర్పడిన ప్రాంతం కాలక్రమేణ కాలాడి పేటగా మారింది.

అలాగే చెంగల్పట్టు జిల్లాకలెక్టరుగా వున్న లైనల్ ప్రైస్ మధురాంతకంలో రామమందిర నిర్మాణానికి కారకుడైనాడు. మధురాంతకం చెరువుకట్ట ప్రతి ఏటా వర్షాకాలంలో తెగి విశేష నష్టం కల్గించసాగింది. దాని మరమ్మత్తులు ఎంతశ్రద్ధగా చేసినా ఫలితం లేకపోయింది. చివరకు చెరువుకట్ట నిర్మాణం సక్రమంగా పూర్తిఅయిన రామమందిరం నిర్మించగలనని కలెక్టర్ మ్రొక్కుకొన్నాడు. చెరువుకు ఏర్పడిన గండి నుండి ప్రవహించే నీటిమీద శ్రీరామచంద్రప్రభువు నిలిచివున్న దృశ్యం కలెక్టరును సంభ్రమాశ్చర్యాలలో ముంచింది. చెరువు కట్ట మరమ్మత్తు జయప్రదంగా ముగిసింది. మరునాడే కలెక్టరు శ్రీరామ మందిర నిర్మాణానికి పూనుకొనినాడు. మధురాంతకంలో నాటి కలెక్టరు వేయించిన శిలాశాసనం నేటికీ నిలిచివున్నది.

దత్తమండలాలకు (రాయలసీమ) తొలి కలెక్టరు (1800 - 1807) తరువాత మద్రాసు రాష్ట్రానికి గవర్నరుగా మరణపర్యంతం (1827) పనిచేసిన సర్ థామస్ మన్రో భారత దేశాన్ని ప్రజలను ప్రేమించినంతగా మరొక విదేశీయపాలకుడు ప్రేమించలేదంటే అతిశయోక్తి కాదు.

ఇంగ్లండులోగల తన బంధువులకు తరచూ లేఖలు వ్రాస్తూ వుండేవాడు మన్రో 12-12-1819న వ్రాసిన లేఖలో "నాకు ఈ దేశ వాతావరణం మనదేశపు దానికంటే చాలా ఇష్టమైనది" అని వ్రాశాడు మన్రో. మరొకలేఖలో (18.10.1826 తేదిగలది) "నేనీ దేశాన్ని వదలి వెళ్లడానికి త్వరపడుతున్నాను. కానీ నాహృదయం చాల క్షీణిస్తున్నది. నా జీవితంలో చాలభాగం ఇక్కడే గడచిపోయింది. ఇది నా స్వంతదేశం కాకపోయెనే అని చింతిస్తూ వుంటాను" అని వ్రాశాడు.

శ్రీ రావినూతల శ్రీరాములు

ఒకానొక సమయంలో మన్రో కడుపు నొప్పితో విపరీతంగా బాధపడుచుండేవాడు. తిరుపతి వేంకటేశ్వరస్వామికి మ్రొక్కుకొనగా అతని జబ్బు నయమైనదట! స్వామివారికి భూములు ఈనాముగా సమర్పించుకొన్నాడు. శాశ్వతంగా నైవేద్యం సమర్పించాడు. ఈనాటికీ "మన్రో తళిగ" అని మన్రో పేరిటనే తిరుమలలో స్వామివారికి కైంకర్యం చేయబడుతూ గంగాళం ప్రసాదం భక్తులకు ఉచితంగా పంచబడుతున్నది.

మన్రో అనంతపురం కేంద్రంగా ఏడు సంవత్సరాలు దత్తమండలాల ప్రధాన కలెక్టరుగా పనిచేశాడు.

ఆప్రాంతంలోని పలు గ్రామాలలో మన్రో గూర్చిన విశేషాలు ప్రచారంలో వున్నాయి.

తాడిపత్రిలోని చింతలవెంకటరమణ స్వామి ఆలయం పూజాదికములు పరమతస్థుల దాడి ఫలితంగా సక్రమముగా జరుగుట లేదు. మన్రో, పరిస్థితిని చక్కదిద్ది స్వామి వారి నిత్యపూజలు నిరాటంకంగా జరుగునట్లు ఏర్పాటు చేశారు.

అనంతపురం పట్టణానికి అనతి దూరంలో గల శింగనమల బ్రాహ్మణులఅగ్రహారం. అక్కడిపంట చెరువు చాలపెద్దది. శ్రీరంగ రాయలు పాలనలో నిర్మితమైనది. ఒక సంవత్సరం వర్షాభావంతో చెరువు ఎండిపోయి తీవ్రమైన కరవు ఏర్పడింది.

బ్రాహ్మణబృందం కలెక్టరు మన్రోతో తాము వరుణదేవుని ప్రీతికై సప్తాహం సంకల్పించామని అందుకు కావలసిన ధన సహాయం చేయుమని కోరారు. మన్రో అంగీ

తిరుమలలో యాత్రికులు చేయవలసినవి

- తిరుమలకు బయలుదేరేముందు మీమీ ఇష్టదేవతలను పూజించండి
- మీ ప్రయాణానికి కావలసిన టిక్కెట్లను, తిరుమలలో వసతిని ముందుగా ఏర్పాటు చేసుకోండి.
- శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిని దర్శించే ముందు శ్రీవారి పుష్కరిణిలో స్నానంచేసి, శ్రీ వరాహస్వామిని పూజించండి.
- స్నానం చేసి శుచిగా, శుభ్రమైన వస్త్రాలతో శ్రీవారి ఆలయంలోకి ప్రవేశించండి
- ఆలయంలో ఉన్నపుడు స్వామివారిపైనే మీ ధ్యానం వుంచండి.
- ఆలయంలో పూర్తిగా నిశ్శబ్దాన్ని పాటిస్తూ 'ఓం శ్రీవేంకటేశాయ నమః' అని మీలో మీరు శ్రీవారిని స్మరించండి.
- తిరుమల సమీపంలోవున్న ఆకాశగంగ, పాపనాశనం తీర్థాలలో స్నానం చేయండి.
- తిరుమలలో ఉన్నపుడు మన ప్రాచీన ఆచార వ్యవహారాలను విధిగా పాటించండి.
- సాటి యాత్రికులను గౌరవించి వారిలో భక్తి భావాలు పెంపొందించండి.
- మీ కానుకలు శ్రీవారి హుండీలోనే సమర్పించండి.
- శ్రీవారి ఆలయంలో మీరు జరిపించ దలచిన పూజలకు గాని వలసిన సమాచారంకోసంగాని తిరుమలలోని లేదా తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారి ఏ సమాచార కేంద్రంలో అయినా అడగండి.

తిరుమలలో చేయకూడనివి

- విలువైన ఆభరణాలు, ఎక్కువడబ్బు మీవద్ద వుంచుకోకండి.
- మాంసాహారాన్ని భుజించకండి.
- ఏ విధమైన మత్తు పదార్థాలు సేవించకండి
- పొగత్రాగకండి.
- వసతి సౌకర్యంకోసం అపరిచితులను ఆశ్రయించకండి.
- శ్రీవారి సత్వర దర్శనంకోసం దళారీలను ఆశ్రయించకండి.
- ఆలయంలో సాష్టాంగ దండప్రణామాలు చేయకండి.
- వీధి వర్తకులనుంచి నకిలీ ప్రసాదాలు కొనకండి.
- శ్రీవారి దర్శనంకోసం కాకుండా వేరే ఇతర ఉద్దేశములతో తిరుమలకు రాకండి.
- శ్రీవారి దర్శనంకోసం త్వరపడకండి. క్యూలో మీవంతు వచ్చేవరకు ఆగండి.
- ఆలయ ప్రాంగణంలో ఉమ్మివేయటంవంటి అసహ్యకరమైన పనులు చేయకండి.
- ఆచార వ్యవహారాల ప్రకారం అలయార్హత లేని సందర్భాలలో ఆలయంలోకి రాకండి.
- తిరుమలలో పువ్వులు పెట్టుకోకండి. పువ్వులన్నీ శ్రీవారి పూజకే.

కరించి ఒక షరతు విధించాడు. సప్తాహం పిమ్మట వర్షం కురవక పోతే బ్రాహ్మణ మాన్యాలన్నీ ప్రభుత్వం వశపరచుకొంటుం దనీ! బ్రాహ్మణసంఘం అందుకు అంగీకరించింది.

వరుణ సప్తాహం వైభవంగా జరిగింది. కానీ అనుకొనినట్లు వర్షం కురవలేదు. భీతావహులైన బ్రాహ్మణసంఘం తమ భూముల మీద ఆశ వదలుకున్నారు. శింగనమల లోనే జన్మించిన చిదంబరస్వామి పెనక చర్లలో వుండేవాడు. ఆయన గొప్ప అవధూత. బ్రాహ్మణసంఘం ఆయనను శరణు వేడింది.

స్వామి శింగనమల చేరుకున్నాడు. చెరువు గట్టున గల ఆంజనేయస్వామి దేవాలయంలో మూడు దినాలు తీవ్ర తపస్సు చేశాడు. మూడవ నాటి సాయంత్రం వర్షం లేకనే చెరువు నిండి పొర్లి ప్రవహించసాగింది. పరిసర గ్రామాల వారు సైతం ఈ వింత చూడడానికి తండోప తండాలుగా రాసాగారు.

ఈవార్త కలెక్టరు మన్రో చెవికి సోకింది. వెంటనే తనగుర్రంమీద శింగనమల విచ్చేసి తటాకాన్ని చూచి ఆశ్చర్యపోయినాడు. ఇది దివ్యశక్తి ప్రభావం అని నమ్మి అందుకు కారకులైన అవధూత చిదంబరస్వామిని తన గుర్రం మీద ఎక్కించి ఊరంతా మెరవణి చేయించాడు. స్వామికి మోకరిల్లి ఆశీస్సులందుకొనినాడు.

గతంలో వివిధ దేవాలయాలకు ఆయా కాలాల్లో రాజులు సామంతులు మొదలగు వారు సమర్పించుకొన్న భూములపై ఆధిపత్యం కొనసాగించవలెనా లేక రద్దు చేయవలెనా అనే అంశం పరిశీలించుటకు మన్రో పూనుకొనినాడు. స్వయంగా పెక్కు దేవాలయాలు దర్శించి నిర్ణయాలు తీసికొనినాడు.

సుప్రసిద్ధ లేపాక్షిదేవాలయాన్ని తొలుత దర్శించాడు. ముందుగా వీరభద్రమూర్తిని చూచాడు. -- మీసాలు ఖడ్గము ధరించి గంభీరాకృతి కలిగిన మూల విరాట్ మన్రోకు సద్భావం కలిగించలేదు. ఈయన కోపిష్ఠి స్వామి. వీరికి ఎలాంటి ఈనాములు వుండ

రాదని పేర్కొనినాడు. అదే ప్రాంగణంలో వున్న శ్రీరాముని విగ్రహంపట్ల ఆయన ప్రసన్నుడైనాడు. ఈస్వామి సాధుశీలి. వీరికి భూములు వుండవచ్చునని తీర్మానించాడు మన్రో.

కదిరి పట్టణం సందర్శించిన సమయంలో జరిగిన సంఘటన.

మన్రో దినచర్యలో సాయం వ్యాహ్యాళి ఒకటి. ఒక చిరుతపులి పొదలమాటున నుండి వచ్చి మన్రోపై ఉరికింది. కానీ ఎలాంటి హాని తలపెట్టక వెనుదిరిగినది. మన్రో కలత చెంది అక్కడి పురోహితుని పిలిపించి జరిగిన సంఘటన భావం వివరించమని కోరాడు. ఆతడు చిరుత రూపంలో కదిరి లక్ష్మీనరసింహుడే తమకు దర్శనమిచ్చినారు. స్వామివారి ఈనాము భూముల రద్దుకూడదని హెచ్చరిక చేసినారని తెలిపాడు.

మన్రో మరునాడు ఆలయంలో స్వామిని దర్శించి ఈనాముల రద్దు తలపెట్టక వెళ్లిపోయారు.

మంత్రాలయంలో మన్రోకు కలిగిన అనుభవం బళ్లారి గెజిట్‌లో సైతం ప్రకటించబడింది.

రాఘవేంద్రస్వామి బృందావనం సమీపించగనే మన్రో తన పాదరక్షలను వదలి పాదచారి యైనారు. తలపై టోపీని తొలగించి వినయపూర్వకంగా బృందావనానికి అంజలి ఘటించాడు.

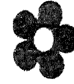
రాఘవేంద్రులు బృందావనం నుండి కదలివచ్చి మన్రోతో ఆలయ భూముల గురించి సంభాషణ జరిపారు. పరిచారకు లెవ్వరికీ స్వామివారి దర్శన భాగ్యంకానీ వారి సంభాషణ కానీ లభ్యం కాలేదు. మన్రో దివ్యాంశ కలవాడని చెప్పటకు ఇది ఒక ఉదహరణ.

తన బస చేరుకొనిన మన్రో మంత్రాలయ మఠమునకు చెందిన ఈనాముల రద్దు ఉత్తర్వును ఉపసంహరిస్తూ ఉత్తర్వు చేశారు.

తన కొసగబడిన మంత్రాక్షతలను ఆనాటి తన భోజనంలో వినియోగించమని మన్రో ఆదేశించారు.

సత్పురుష లక్షణం

సూర్యుడు కోరకుండానే తామర పుష్పాలను వికసింప చేస్తున్నాడు. అలాగే చంద్రుడు కూడ కలువలను విచ్చుకునేట్లుగా చేస్తున్నాడు. ఇక మేఘుడు అయాచితంగానే నీటిని వర్షిస్తున్నాడు. ఇలా సత్పురుషులు ఎప్పుడూ పరోపకారం చెయ్యడానికి సిద్ధంగా వుంటారు గదా!

కడపజిల్లాలో సైతం మన్రోకు దివ్య దర్శనాలు కలిగినవి.

ఒక దేవాలయం అర్చకస్వామి తమ మాన్యాలను రద్దు చేయవలదని మన్రోకు మనవి చేసాడు.

"మీ దేవుడు అంత శక్తి సంపన్నుడు అయితే నాకు దర్శనం చేయించు" అని మన్రో అధికార దర్పంతో అర్చకుని అపహాస్యం చేసాడు. అర్చకస్వామి గాఢ భక్తితో దేవాలయంలోని స్వామికి సాగిలపడినాడు.

చిత్రంగా తెల్లనిగుర్రంపై ఊరేగింపుగా వెడుతున్న దేవుడు మన్రో నేత్రాలకు ఒక్కింత దూరంలో గోచరమైనాడు.

మన్రో అర్చకస్వామి అభ్యర్థన మన్నించి స్వామివారి ఈనాముల జోలికి పోలేదు.

కడపజిల్లా వేంపల్లి సమీపానగల గండి ఆంజనేయక్షేత్రం పరమపావనమైనది. వాయు క్షేత్రంగా ప్రసిద్ధిగాంచినది. పాపాఘ్ని నది రెండు కొండల నడుమగా ప్రవహిస్తూ కనుల విందు చేస్తూవుంటుంది.

ఆ బాటపై మన్రోబృందం వెడుతుండగా ఆశ్చర్యకరంగా కొండ శిఖరాలు రెంటిని కలుపుతూ బంగారుతోరణమొకటి మన్రో కనులకు దర్శనమిచ్చింది.

ఎంత సుందరదృశ్య మిది! అని మన్రో సంభ్రమాశ్చర్యాలు ప్రకటించాడు. ఆతని పరివారంలో ఏ ఒక్కనికి అది గోచరం కాలేదు. పూర్వం శ్రీరాముడు ఇదే బాట గుండా లంకాపురికి వెళ్తుండగా వాయుదేవుడు బంగారుతోరణం కట్టినట్లు స్థలపురాణం చెబుతున్నది. ఈ యుగంలో తిరిగి ఆ బంగారు తోరణాన్ని దర్శించగల భాగ్యం మన్రోకు లభించింది. పరివారకుడొకడు ఆదృశ్యం ఒక మహాపురుషుని అస్తమయానికి సూచన అని తెలిపాడు.

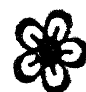
ఆ మహాపురుషుడు మన్రో యే అని తరువాత సంఘటనలు రుజువు పరచినాయి.

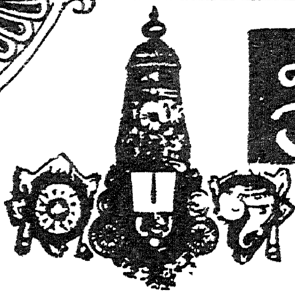
1827లో మద్రాసు గవర్నరుగా వున్న మన్రోకు తన పూర్వ మిత్రులను (దత్తమండలాల రైతులు) దర్శించాలని కోరిక కలిగింది. అనంతపురంజిల్లా గుత్తి చేరగానే ఆయనకు కలరా వ్యాధి సోకింది. ఆయన లక్ష్యపెట్టకుండా కర్నూలుజిల్లా పత్తికొండలో మకాం పెట్టారు. వ్యాధి తీవ్రమై అక్కడే 1827 జూలై 6న అంతిమశ్వాస విడిచాడు.

తమ పెన్నిధిని కోల్పోయినట్లు చెన్న రాజధాని ప్రజానీకం శోక తప్తులైనారు.

పూర్వ జన్మలో మాండవ్యమునే ఇప్పుడు మన్రోగా జన్మించాడని పండితులు తలపోశారు.

అప్పట్లో దత్తమండలాల ప్రజలు తమ బిడ్డలకు మన్రోలప్ప. మన్రోలమ్మ అని నామకరణం చేసికొనేవారు.

శ్రీ వేంకటేశ్వర నిత్య అన్నదాన పథకం

శ్రీనివాసుని దర్శించ కాముకొని వుండే భక్తులకు ఉచిత భోజన సదుపాయాన్ని కల్పించే ఈ పథకంలో పాల్గొనే వారందరికీ జనరూప జనార్దన పూజాఫలం దక్కుతుంది.

భక్తులకు వినతి

అన్నదానం కంటే మించిన దానం మరొకటి లేదు. అందుకే అన్నదాతా సుఖీభవ! అని అన్నారు. మన దేశంలో ఆకలిగొన్న వారికి పేదవారికి అన్నదానం చెయ్యటమన్నది కేవలం సేవ మాత్రమే కాదు. వేద కాలం నుండి వస్తున్న పవిత్ర సంప్రదాయం. అన్నదానం చేసిన వారికి దివిజుల సరసన చోటు లభిస్తుందని పెద్దలంటారు. అన్నం పరబ్రహ్మస్వరూపం అన్నారందుకే.

శ్రీ వేంకటేశ్వర నిత్య అన్నదాన పథకం ద్వారా తిరుమలకు వచ్చే భక్తులకు ఉచితంగా చక్కని భోజనాన్ని అందించాలన్నది దేవస్థాన ఆశయం. ఈ పథకం 1985 లో ప్రారంభమైనప్పటి నుండి దేశం మొత్తం అపూర్వాదరణ లభించింది. ఎందరో దాతలు తమ సహాయాన్ని ఈ పథకానికి అందించారు.

ఈ పథకం క్రింద అందిస్తున్న భోజనం ఎంతో బావుందని కూడా ప్రజలు మెచ్చుకుంటున్నారు ఎందరో భక్తులు ఈ అన్నదాన సౌకర్యాన్ని వినియోగించుకుంటున్నారు. సాధారణ భక్తులు కూడా ఈ పథకంలో పాలుపంచుకోవాలని, తమ సహాయాన్ని అందించాలనే ఉద్దేశంతో దేవస్థానం విరాళాల పరిధిని గణనీయంగా విస్తరించింది. భక్తులు రు.1000/- నుంచి రెట్టింపు సంఖ్యలో ఎంత మొత్తాన్నయినా అన్నదాన పథకానికి ఇచ్చి, ఇది కలకాలం నిర్వహించడానికి దోహదం చేయవచ్చు.

ఎంతో దూరం నుంచి ఎన్నో కష్టాల కోర్చి తిరుమలకు వస్తున్న భక్తుల పట్ల ఆర్ద్ర భావంతో ఈ నిత్యాన్నదాన పథకంలో మీరూ భాగస్వాములై అన్నదానం చేసి ఆదుకున్నామన్న పవిత్ర తృప్తి మీ మనసుకు మిగలనివ్వండి.

అన్నే శ్రితాని భూతాని అన్నం ప్రాణ మితి శ్రుతిః।
తస్మాదన్నం ప్రదాతవ్యం అన్నం హి పరమం హవిః।

—బోధాయన ధర్మసూత్రం

ఆహారం జీవ శక్తి అని, అంతర్గత శక్తి అని వేదాలు ప్రవచిస్తున్నాయి. భౌతిక గుణాతీత మైనది వెలలేని కొలమానం అన్నదానం. అందుకే అన్నదానం చేయాలి

—బోధాయన ధర్మసూత్రం

వందనములతో.........

మీ

శ్రీ డి.వి.ఎల్.ఎన్. మూర్తి,
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు.

అన్నదానంతో ఆదుకోండి
ఆత్మతృప్తిని అందుకోండి!

చంద్రశేఖర్

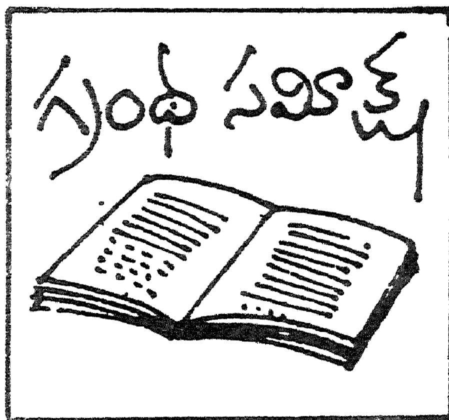
శ్రీ చక్రపూజ
శ్రీ దేవీ శరన్నవరాత్రి పూజ

[సంపాదకులు : శ్రీ సాయి సుధాకర పూర్ణానంద స్వామి -- ప్రతులకు : సంపాదకులు, సెక్టర్-8, నెం.26, ముప్పలవాని పాలెం, విశాఖపట్నం--530 017 -- సైజు : $\frac{1}{8}$ డెమ్మీ, పేజీలు : 81 -- వెల : 10/- (పది రూపాయలు)]

"సర్వే వై దేవా దేవీముపతస్థుః కాసిత్వం మహాదేవి; సాబ్రవీత్ అహం బ్రహ్మస్వరూపిణీ" అను శ్రుతి ప్రమాణాన్ని బట్టి శ్రీవిద్య అంటే బ్రహ్మవిద్య అని అర్థం. వ్యక్తంగా వుండే జగత్తుకు శక్తియని, అవ్యక్తంగా వుండే మూలతత్వానికి శివుడని శ్రీవిద్యా పరిభాష. సూర్యుని నుండి సూర్యశక్తిని విడదీయలేనట్లు శివ-శక్తులను విడదీయలేము. కాబట్టే 'శక్తి శక్తిమతో రభేధః' అన్నారు. శక్తిమంతుడగు శివుని శక్తియే జగన్మాత. మూలప్రకృతి, మహామాయ, శ్రీ అనేది ఆ శక్తికి పర్యాయపదాలు. ఈ శక్తి స్వరూపంలోని బ్రహ్మ మాతృమూర్తిగ ఆరాధింపబడి "భోగమోక్షకరీ విద్యా' అని ఇహంలో సుఖజీవనం, పరంలో మోక్షాన్ని సమకూరుస్తుంది. ఈ శక్తిస్వరూప ఆరాధనా విధానాన్ని శ్రీవిద్య అన్నారు.

"ద్వేవావ బ్రహ్మణో రూపే" అని మైత్రాయణీ శ్రుతిలో చెప్పినట్లు బ్రహ్మ రెండు విధాలు. దీనిని జగద్గురు శ్రీ శంకరాచార్యులవారు బ్రహ్మ సూత్ర ఆనందమయాధికరణ భాష్యంలో "ద్విరూపం హి బ్రహ్మావగమ్యతే, నామరూపభేదోపాధి విశిష్టం, తద్విపరీతం చ సర్వోపాధివివర్జితం" బ్రహ్మ రెండు రూపాలలో తెలియబడుతూంది. అందొకటి నామ-రూప-ఉపాధులతో కూడుకొన్న రూపం. రెండవది దానికి విరుద్ధమగు ఏ ఉపాధులు లేనిది" అని బ్రహ్మకు గల రెండు రూపాలను విశదపఱచియున్నారు. వారే అంతరధికరణ భాష్యంలో - "స్యాత్పరమేశ్వరస్యాపీచ్ఛావశాన్మాయామయం రూపం సాధకానుగ్రహార్థమ్" - భక్తుల - సాధకుల సాధనా సౌలభ్యం కోసరం, సాధకుల అనుగ్రహించుట కోసరం పరమేశ్వరుని ఇష్టానుసారమే మాయామయ శరీర ధారణ జరుగుతుంది" అని చెప్తూ సోపాధిక బ్రహ్మ (ఉపాధితో కూడినది) ఉపాస్యమని, నిరుపాధికబ్రహ్మ జ్ఞేయమని చెప్పియున్నారు.

జగద్రూపమైన బ్రహ్మ సృష్టి - స్థితి - లయ - తిరోధాన - అనుగ్రహభేదాలతో అనేకవిధాల వుండును. కాబట్టే ఆట్టి బ్రహ్మ, బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, మహాకాళి, మహాలక్ష్మి, మహాసరస్వతి మొదలైన రూపాలతో వుండునని సాంప్రదాయకులు చెప్తున్నారు. "యతీనాం మంత్రిణాం చైవ జ్ఞానినాం యోగినాం తథా, ధ్యాన పూజా నిమిత్తం హి తనుర్గృహ్ణాతి మాయయా." అని సుప్రభేదాగమం చెప్తూంది. కాలమాధవీయంలో కూడ ఇదేవిషయం చెప్పబడియుంది.

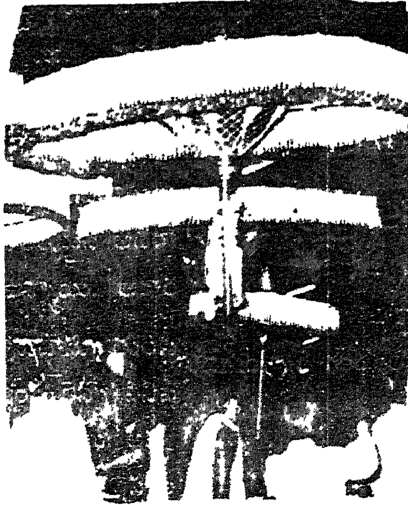
ఇట్లు శ్రీవిద్యా పరబ్రహ్మవిద్యయే యని తేటతెల్లమైంది.

"పుం రూపం వా స్మరేద్దేవీం, స్త్రీరూపం వా విచిన్తయేత్। అథవా నిష్కలం ధ్యాయేత్సచ్చిదానందలక్షణమ్॥" అంటూ దేవీధ్యానం స్త్రీ రూపంలో కాని, పురుషరూపంలో కాని, నిష్కలమైన సచ్చిదానంద రూపంలో కాని చేయవచ్చన్నది శాస్త్రం. ఈ విధంగా త్రిరూపిణియగు పరాదేవి సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ స్వరూపిణి యనియు, శ్రీ శబ్ద వాచ్య అనియు తేలినది. ఈ శ్రీవిద్య నిష్కామోపాసకులకు బ్రహ్మతత్వానుభూతిని ఇస్తుంది. సకామోపాసకులకు వారి వారి అభీష్టాలను తీర్చు కల్ప వృక్షం.

శ్రీవిద్య అనగానే అది శాక్తమనీ, క్షుద్ర విద్య అనీ కొందరి అభిప్రాయం. కానీ అది సరికాదు. "శ్రీ షోడశాక్షరీ విద్యా శ్రీవిద్యేతి ప్రకీర్తితా"- అని షోడశాక్షరి విద్యయే శ్రీవిద్య. పంచదశాక్షరి విద్యకూడ శ్రీవిద్యయే. ఉపనిషద్బ్రహ్మయోగి గారు "నిష్కామానామేవ శ్రీవిద్యాసిద్ధిః, న కదాఽపి సకామానామ్" అంటూ కోరికలతో ఉపాసించువారికి శ్రీవిద్యాసిద్ధి కలుగదని హెచ్చరించియున్నారు. ఈ శ్రీవిద్యోపాసకులకు దేవ్యుపనిషత్తు, భావనోపనిషత్తు మొదలైనవి ముఖ్యగ్రంథాలు.

శ్రీవిద్యలో శ్రీ చక్రపూజ ముఖ్యమైనది. "సర్వతంత్రాత్మికే, సర్వమంత్రాత్మికే..." అని శ్యామలా దండకంలో చెప్పినట్లు శ్రీవిద్య యంత్రాత్మకము, తంత్రాత్మకం కూడ. [illegible] యంత్రాలలో శ్రీ చక్రం నాల ముఖ్య యంత్రం, శ్రీవిద్యోపాసకులకు శ్రీచ[illegible] ముఖ్యసాధన. ఈ శ్రీచక్రం "[illegible] చక్రైశ్చ శక్తి చక్రైశ్చ పంచభిః [illegible]త్మకం జ్ఞేయం శ్రీచక్రం శివయోర్వపుః" [illegible] తొమ్మిది చక్రాలతోకూడిన శ్రీ చ[illegible] శక్తుల శరీరం. "బిందు త్రికోణ [illegible] దశారయుగ్మం, ... శ్రీ చక్ర[illegible] దుదితం పరదేవతాయాః" అని [illegible] ఈ శ్రీ చక్రంలో బిన్దువు, త్రికోణం, అష్టకోణం, దశకోణాలజంట, చతుర్దశకోణం, అష్టదలం మేఖలాత్రయం, నాలుగు ద్వారాలు, తొమ్మిది చక్రాలు వున్నాయి. ఇందు త్రికోణం అష్టకోణం, రెండు దశకోణాలు చతుర్దశకోణం అనేవి శక్తి చక్రాలు. అష్టదళం, షోడశదళం, మేఖలాత్రయం, భూపురత్రయం అనే శివచక్రాలు, ఇలా ఈ తొమ్మిది చక్రాలతో కూడిన శివశక్త్యాత్మకం శ్రీ చక్రం.

ఈ శ్రీ చక్ర మధ్యభాగంలో బిందువు వుంది. ఈ బిందువుతో కలిపి శ్రీచక్రం 44 కోణాలు కలిగి వుంది. "జ్ఞాతా స్వాత్మా భవేత్ జ్ఞాన మర్ఘ్యం జ్ఞేయం హవిః స్థితం శ్రీచక్ర పూజను తేషామేకీకరణమీరితమే" అంటూ సాధకుని వివిధ ఆత్మవిభాగాలను, శ్రీ చక్రంలోని ఆవరణలకు ఐక్యత చెప్పబడింది. ఇట్లు శ్రీ చక్రం దేవియొక్క ప్రతీకం, ఈ శ్రీ చక్రపూజ శ్రీవిద్యలో ఒక ముఖ్య సాధన.

ప్రకటన

గొడుగుల పంపిణీ

మైకుసెట్లవలెనే ఏభై శాతం సబ్సిడీతో గొడుగుల బితను కూడా ఆలయాలకు విరాళంగా ఇవ్వాలని తేది 6-3-82న తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన నిర్వాహక మండలిలో తీర్మానించటం జరిగింది. కనుక గొడుగులు అవసరమైన ఆలయాల అధికారులు తమ అభ్యర్థనలు పంపుకొనవలసిందిగా కోరటమైనది. గొడుగుల జత సగం వెల: రూ. 900 అవుతుంది. కనుక తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం కార్యనిర్వహణాధికారి పేరిట ఆ మొత్తానికి డిమాండ్ డ్రాఫ్టు తీసుకొని ఆయా జిల్లాల అసిస్టెంట్ దేవాదాయ కమీషనర్ల ద్వారా తమ దరఖాస్తులను పంపిన పక్షంలో, అలాంటి వారికి గొడుగులు మంజూరు చేయబడుతవి.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

శ్రీవిద్యా సంపుటితమైన శ్రీసూక్తం పదిహేను బుక్కులతో, పదిహేను కళలతో విరాజిల్లుతూంది. శ్రీకళ, పరాకళ, శ్రీకామదాకళ మొదలైనవి 15 కళలు శ్రీవిద్యా కళలు. ఇట్టి 15 కళలతో గల శ్రీవిద్యయే శ్రీ సూక్తంలో శ్రీరూపిణిగ వర్ణింపబడింది.

ఇట్టి శ్రీ సూక్తం, బహ్వృచోపనిషత్, త్రిపురా ఉపనిషత్తు, దేవ్యుపనిషత్తులలోని మంత్రాలతో, - సూక్తాలతో శ్రీ చక్రపూజా విధానం ఈ గ్రంథంలో శ్రీ సాయిసుధాకర్ పూర్ణానందస్వామి వివరించారు. ఈ గ్రంథం నిత్యం శ్రీ చక్రపూజచేసే శ్రీ విద్యోపాసకులకు చాల ముఖ్యమైనది. ఈ శ్రీ చక్ర పూజావిధానాన్ని పెద్ద అక్షరాలతో నిర్దుష్టంగా ఇందు పొందుపఱచడం విశేషం. ఈ గ్రంథంలో గ్రంథ సంకలిత శ్రీవిద్యోపాసకులకు మరో ముఖ్యమైనదగు దేవీ శరన్నవ రాత్రుల వ్రతాన్ని గురించిన మాహాత్మ్యాన్ని, తెలుపుటేగాక, వేదోక్త క్రమంలో శ్రీదేవీ శరన్నవరాత్రుల పూజా విధానం కూడ ప్రకటించి శ్రీవిద్యోపాసకులకు చాల మేలు చేశారు. శ్రీవిద్యోపాసకులందరివద్ద ఉండ తగిన గ్రంథమిది.

— "స్వామి"

సుశ్లోక లా(రా)ఘవం

[సుశ్లోక రాఘవం - పంత విఠ్ఠల విరచితం; ప్రకాశకులు : శ్రీ కాసుల విశ్వనాథశాస్త్రి; ప్రతులకు : శ్రీమతి ఎ. రాజేశ్వరి, తాళ్ల బస్తి, కబాడి గూడ, హైదరాబాదు--80; వెల : 40/-.]

మహారాష్ట్రదేశీయుడైన పంతవిఠ్ఠలకవి సుశ్లోకలా(రా) ఘవం అనే ఈ కావ్యాన్ని శాలిశక 1775 లో (1833 క్రీ. శ.) రచించాడు. ఇది సంస్కృత భాషలో ముక్తకాలుగా వ్రాసిన 550 శ్లోకాలు గల చక్కని శ్లేష కావ్యం. ముక్త రచన అయినా దీనిలో కవి అభిరుచిని బట్టి, స్వభావాన్ననుసరించి, విషయ దృష్ట్యా కొన్నిచోట్ల సమన్వయం కనిపిస్తుంది.

కవి రామభక్తుడు. కావ్య నామంలోనే ఈ విషయం స్ఫురింపజేశాడు. దానభక్తికి సంబంధించిన చక్కని శ్లోకాలెన్నో శ్లిష్ట కవితా బంధాలుగా ఈకావ్యంలో కనిపిస్తాయి. కావ్యం మొత్తం మీద భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్యాలకు, లోకరీతి నీతులను వర్ణిస్తూ నడిచింది. కవికి ప్రాచీన భక్తులు, సాధకులు, భగవద్దాసులు అయిన మహనీయులపట్ల అతీతమైన ఆదరాభిమానాలు, శ్రద్ధాభక్తులు ఉన్నాయి. ఆకారణాన్ని ఇందులో సమర్థ రామదాసు, తులసీదాసు, కబీరు వగైరాల ప్రశంస లెన్నో వినిపిస్తాయి. మహారాష్ట్ర ప్రాంతపు కవులు, అక్కమహాదేవి వంటి కవయిత్రులు కూడ ప్రశంసింపబడ్డారు. కవితలో ప్రాచీన సంస్కృత కవులైన వామన మయూరాదులు కూడ కీర్తింపబడ్డారు. గీత, ఉపనిషత్తులు వంటి గ్రంథాలలోని వాక్యాలు కొన్ని సందర్భానుసారంగా శ్లోకాలలో చేర్చి ఉద్ధరించబడ్డాయి.

ఈ కవి చిత్ పావన బ్రాహ్మ కులీనుడు. ఇతని కవిత ఆత్మార్థం వ్రాసిన దేకాని ఏరాజాశ్రయం లోనో నిల్చి వ్రాసినది కాదు. శ్లేష లేని శ్లోకం మచ్చుకు ఒకటి కూడా దొరకదు. సందర్భానుసారంగా శ్లేషతోపాటుగా తదితర శబ్దాలంకారాలు అర్థాలంకారాలు కూడ వాడి కవి ప్రతిపద్యచమత్కృతిని సాధించాడు. శబ్దాలకున్న నానార్థాలతోపాటు, సంస్కృత భాషా సహజమైన సంశ్లేష విశ్లేషణశక్తిని కూడా యథేచ్ఛగా వాడి ఈ కవి శ్లేషచమత్కారాన్ని మనోహరంగా నిర్వహించాడు. శబ్దంలోని అక్షరాల మార్పు, విడుపు, విలోమరీతిలో పేరుపు, మధ్యలో విరుపు వంటి వెన్నో పద్ధతులు వాడి అనూహ్యమైన రీతిలో శ్లేషార్థాలు తీసి చూపాడు.

శ్రీ డా॥ ఆదరానుపల్లి యజ్ఞరాములు, డా॥ కుడ్లకుంట అలహసింగరాచార్యులు గ్రంథాన్ని చక్కగా అనువదించడమేకాక, శ్లేషను వివరిస్తూవచ్చారు.

సాహిత్యాభిమానులంతా చదివి ఆనందించ దగిన గ్రంథం.

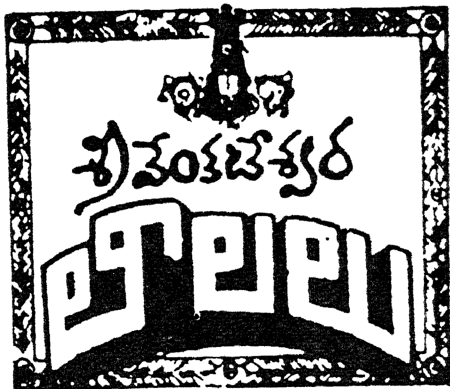
ముట్నూరి సంగమేశం

అన్నీ ఆయనే

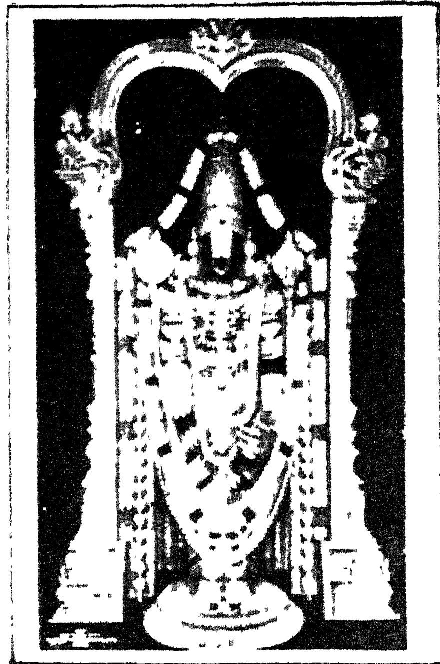
శ్రీమతి ఎస్. విజయలక్ష్మి - బొంబాయి

వేంకటేశ్వర స్వామివారు మా కుటుంబాన్ని ఎల్లప్పుడు ఆదుకుని మా కష్టాల్ని గట్టెక్కిస్తున్నారు.

ఈ సంఘటన జరిగి చాలా కాలం అయింది. నాభర్త కేంద్రప్రభుత్వానికి చెందిన ఒక సంస్థలో డాక్టరుగా పనిచేస్తూ ఉండే వారు. హఠాత్తుగా ఆయనకు కుడిచేయి స్వాధీనం తప్పింది. అది పక్షవాతం కాదని డాక్టర్లు తేల్చారు. అన్ని రకాల పరీక్షలు జరిగేయి కానీ డాక్టర్లు ఒక నిర్ణయానికి

రాలేకపోయేరు. అంటే అసలు చేయి పడిపో వటానికి కారణం ఏమిటో ఎవ్వరికి అంతు పట్టలేదు. ఈ కేసుని ఒక న్యూరో సర్జనుకి రిఫర్ చేస్తే, ఆయన ఒక చిన్న ఆపరేషన్ లాంటిది మెడ వెనుక చేస్తే ఏ సంగతీ అంతు పట్టవచ్చునని అన్నారు. న్యూరో సర్జన్ వేరే హాస్పిటల్ నుంచి వారంకి ఒక సారి పనిచేస్తున్న డిఫెన్స్ హాస్పిటల్‌కి వస్తూ ఉండేవారు. ఆపరేషన్ చేసే రోజు రానే వచ్చింది. ఈయనను సిద్ధం చేసి ఆప రేషన్ చేసే సమయానికి ఫోను వచ్చింది. ఆపరేషన్ చేసే సర్జను కొన్ని అనివార్య కారణాల వల్ల రాలేరనీ ఆపరేషన్ కాన్సిల్ చేయమని వెంటనే ఇంటికి పంపేశారు. ఆ మరుసటి రోజు నామనస్సు బాగులేక క్రింది అంతస్థులో ఉన్న మా స్నేహితుల ఇంటికి వెళ్ళేను. ఆపరేషన్ వాయిదా పడినందుకు ఆమె చాలా విచారం వ్యక్తపరిచారు. ఆ రోజే మా ఇంటినుండి ఉత్తరం వచ్చింది గోత్రనామాలనీ శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి ఆల యంలో పూజ చేయిస్తామనీ వెంటనే నక్షత్రం వగైరా రాయమనీ ఈ సమాచారం మాటల సందర్భంలో ఆమెతో అన్నాను. అంతే ఆమె ఒక్కసారి ఇల్లు దద్దరిల్లేటట్లు గర్జిస్తున్నట్టుగా 'ఏం పూజ చేయిస్తావు' 'ఏం పూజ' అని నాకు అర్థంకాలేదు. ఏమీ తోచలేదు. కళ్ళు

పగ్గించి ఆమెనే చూస్తున్నా. ఆమె ముఖం ఎర్రగా కంది పోయింది కళ్ళవెంట నీళ్ళు అలా కారుతున్నాయి మనిషి ఉగ్రంగా ఉంది. ఈమె ఎందికిలా మారిందోనని అర్థంకాక అయోమయ అవస్థలో ఉన్న నాకు "నా కొండకి రాకుండా ఏంపూజ చేయిస్తావు" అన్నీ మళ్ళీ గద్దించి అడిగే సరికి కొంత అర్థం అయి భయంతో వణక సాగాను. ఇంట్లో ఎవ్వరు లేరు. నేను ఆమె అంతే. ఇంతలో ఆమె మేనకోడలు బయట నుంచి వచ్చి ఇదంతా చూసి విని - వెంకటేశ్వర స్వామివారు వేంచేసారు. "వస్తానని చెప్పి నమస్కారం చేయి" అన్నది వెంటనే ఆమె సోఫా పై తలవాల్చేసింది. వెంటనే లేచి అసలు ఏమీ కానట్లు మామూలుగా అయిపో యింది. నేను వెంటనే ఆమె దగ్గర సెలవు తీసుకొని ఇంటికి వచ్చి నా భర్తకు ఈ సమా చారం తెలియపరిచాను. ఆయన "అవును నేను నా మెడిసన్ ఆఖరి సంవత్సరములో మొక్కుకున్నాను. అన్ని సబ్జక్ట్సు మొదటి ఛాన్సులోనే పాసు అయితే, కొండకు వచ్చి

తలనీలాలు ఇస్తానని. కానీ ఇప్పటి వరకూ ఆ మొక్కు తీర్చనే లేదు అని" "నా చేయి నాకు ఇచ్చేస్తే నేను వెంటనే తిరుపతి వెళ్తాను" అని అంటూ చేయి పైకి ఎత్త ప్రయత్నించాడు. అంతే మెల్లగా చేతిలో చలనం వచ్చి చేయి పైకి ఎత్తగలిగాడు ఆయనంతట ఆయనే. మేము ముందు నమ్మలేక పోయేం. కానీ పూర్తిగా కదలిక వచ్చేసింది. మా కళ్ళ ఎదుట సాక్షాత్తుగా జరిగిన సంఘటన ఇది. శ్రీస్వామివారి మహత్యాన్ని ఇలా కళ్ళ ఎదురుగా చూడగలిగేం అంటే ఆయనేకాదు మేమంతా ఎంతో అదృష్టవంతులం అనుకున్నాం. స్వామిని అందుకే అపార దయాసముద్రుడంటారు. ఏ డాక్టర్లు, ఏ మందూ నయం చేయలేని జబ్బుని త్రుటిలో మాయంచేసి తన మహత్యాన్ని చూపించాడు. ఇది అక్షరాలా నిజంగా జరిగిన సంఘటన. అదీ ఒక డాక్టరుకు అందులోనూ డిఫెన్సు సర్వీసులో ఉన్న ఒక డాక్టరుకు జరిగింది. ఇక ఇక్కడ ఒక చిన్న విషయం-- నమ్మిన వారికి ఆయనే అన్నీ-- ఆయనే డాక్టరు ఆయనే ప్లీడరు ఆయనే అన్నీ.

ఇది జరిగిన కొంతకాలానికి-- నా కుడి కాలిపై తెల్లని మచ్చ ఒకటి కనిపించింది. ఎందుకైనా మంచిదని డాక్టరుకి చూపించేను. ఆయన పరీక్షచేసి ఇది చాలా ఘోరమైన చర్మవ్యాధి అన్నట్లుగా తెల్పేడు. అయినా మందులు వాడితే తగ్గిపోతుందని ధైర్యం చెప్పి ఆ మచ్చ ఉన్న భాగంలో కొంత చర్మం తీసి పరీక్షకని పంపేరు.

అదంతా జరుగుతున్న సమయంలో నా మనస్సుకి తోచిందేవిటంటే-- "ఇదంతా వట్టిది నాకేం వ్యాధి లేదు, నేను పరిపూర్ణ ఆరోగ్యవంతురాల్ని" అని. అదే ఆ డాక్టరుకి చెప్పేను. మీ అభిప్రాయానితో ఏకీభవించ లేక పోతున్నా. నేను డాక్టరుని కాదు, కానీ నాకెందుకో అనిపిస్తూంది నాకు అలాంటిది ఏమీ లేదని. బహుశా ఆ డాక్టర్లు మనసులో నవ్వుకొని ఉంటారు. కానీ ఎందుకో దేముడు-- నా స్వామి నాకు ధైర్యం చెబుతున్నట్లు అనిపించింది. ఏ సంగతి రిపోర్టు వస్తేకానీ తెలియదు. నేను స్వామికి మొక్కుకున్నా తలనీలాలు ఇస్తానని. అప్పుడే కొండకి వెళ్ళి స్వామివారి దర్శనం చేసుకుని కాలినడకన వెళ్ళేదారిలో శ్రీ నరసింహస్వామివారి ఆలయం ఉంది. టి.టి.డి. వారు దాన్ని ఇప్పుడిప్పుడే అంతా బాగుచేయించి పునరుద్ధరించేరు. ఈ కోవెల, ఈ స్వామి మహత్యం చాలా గొప్పది. గొప్ప మహత్వం గల స్వామి కొండ ఎక్కుతూ వీరి దర్శనం చేసుకొని ముందుకు వెళ్తే అన్నీ సిద్ధిస్తాయి. ఇది నా అనుభవం. ఈ దర్శనాలన్నీ చేసి వచ్చేను కనుక, నాకు మనస్సులో గట్టి నమ్మకం కలిగింది. నాకు భగవంతుడు ఈ విధంగా దీవిస్తాడా? లేదు ఇదంతా వట్టిదని అయినా మొక్కు కున్నాను. "స్వామీ! నీకు నా తలనీలాలు ఇస్తానని, రిపోర్టు రాగానే నీ దర్శనానికి వస్తానని". ఇదే ఒక డాక్టరు చదువుతున్న మా స్నేహితుల కూతురైన ఓ అమ్మాయితో చర్చిస్తుండగ-- స్వామి నాపై వచ్చి నాలో నేనే మాట్లాడుకుంటున్నట్లు-- ఈమెకి ఏం జబ్బూ లేదు. ఇది నూటికి నూరుపాళ్ళు నిజం అని చాలా ధైర్యంతో కూడిన ఒక దివ్యవాణిగా మాటలు వెలువడ్డాయి. నేను మామూలుగానే ఉన్నాను. కానీ ఆ మాటలు నేను అన్నవి కావు. వారం తరువాత రిపోర్టు వచ్చింది. నాకు అలాంటి చర్మవ్యాధి ఏదీలేదని రిపోర్టులో తేలింది. ఇది జరిగి నాలుగు నెలలు అయింది. వెంటనే నేను తిరుపతి మళ్ళీ వెళ్ళి దైవదర్శనం చేసుకున్నాను. నా కాలిపై మచ్చ ఎలా మటుమాయం అయిందో నాకే తెలియదు.

✡

(6 వ పేజీ తరువాయి)

నీవ సర్వంబును నిర్మింతు సతతంబు
నీవ యీ విశ్వంబు నెమ్మిదాల్తు,
లీల నింతయు నీవ పాలింతు కరుణచే
సకలంబు తుది నీవ సంహరింతు,
సృష్టి రూపవును సుస్థితిరూపవును నీవ
సంహృతి రూపవు జనని నీవ
శ్రీయు బుద్ధియు ధృతియును హ్రీయు నీవ
పుష్టియును శాంతియును నీవ తుష్టివీవ
ఈశ్వరియు నీవ జగములకెల్ల మోహ
రాత్రి కాల రాత్రివి మహారాత్రి నీవ.

--మార్కండేయ -- 6-40

అని బ్రహ్మచేత ప్రార్థింపబడి ప్రసన్నయై మహాకాళిగా అవతరించి విష్ణువుకు తోడ్ప డిందట. ఇది మొదటి అవతారం. ఈశ్వ రుని కోపాగ్ని నుంచీ పుట్టి సింహవాహనా రూఢయై లోకకంటకుడైన మహిషాసురుణ్ణ చంపిన మహిషాసురమర్దని రెండవ అవ తారం. పార్వతి గంగాస్నానం చేయబోయే సమయంలో ఆమె శరీరంనుంచీ ఉద్భవించి శుంభనిశుంభులు, చండముండులు, రక్త బీజుడు అనే దానవుల్ని సంహరించిన మూడవ అవతారం చాముండేశ్వరి. విష్ణుదేవుని ఆదే శానుసారం వ్రేపల్లెలో నందుని ఇంట జన్మించి తన్ను చంపటానికి ప్రయత్నించిన కంసుణ్ణి 'నిన్ను చంపే మహాత్ముడు క్షేమంగా వున్నాడు' అని హెచ్చరించి అదృశ్యమైన మహామాయ నాల్గవ అవతారం.

విప్రచిత్తు మొదలైన రాక్షసుల్ని దంతా లతో చీల్చి చంపిన రక్తదంతి అవతారం ఐదవది. దనుజ సంహార సమయంలో ఆదేవి పండ్లు దానిమ్మ పువ్వుల లాగా ఎర్రగా ఉన్నా యని మారనకవి వర్ణిస్తాడు. ఆరవ అవతారం శాకంభరి. ఒకప్పుడు అనేక సంవత్సరాలు లోకంలో కరువు సంభవించి ప్రజలు ఆకలితో అలమటిస్తూ వుండగా దేవి వారికి ఆహారంగా ఆకులలములు ప్రసాదించి ఆదుకొన్నదట. ఏడవ అవతారంలో దుర్గముడనే దనుజుణ్ణి చంపి దుర్గాదేవిగా పిలువబడింది. ఎనిమిదవ అవతారం మాతంగి. మతంగ మహాముని కుమార్తెగా ఉదయించి రక్కసుల్ని మట్టు పెట్టడంతో ఈ పేరున వ్యవహరించబడింది. లోక భయంకరుడైన అరుణుడనే రాక్షసుణ్ణి చంపటానికి తొమ్మిదవ అవతారంగా భ్రమ రాకారం (తుమ్మెదరూపం) ధరించడంతో భ్రమరి అనే పేరు పొందింది.

ఈ విధంగా తొమ్మిది అవతారాలు వరుసగా ధరించి దుర్మార్గుల్ని చెండాడిన ఈ దేవి వింధ్యవాసిని, భీమా, అంబికా, పార్వతి మున్నగు పేర్లతో కూడ ఆరాధింప బడుతూవుంది. శాంతి కర్మాలలోనూ, గ్రహ పీడలలోనూ, బాలగ్రహాలు సోకినప్పుడున్నూ ఈ మహాదేవిమాహాత్మ్యాన్ని పఠించినట్ల యితే సమస్త శుభాలూ సమకూరుతాయి. తన్ను పూజించిన వారిని ఆ తల్లి ఏ విధంగా కాపాడుతుందో ఆమే ఈ విధంగా సెలవి చ్చింది--

"నా మాహాత్మ్యము విన్న మానవులకున్ సమ్యక్ శుభోత్పత్తి, సంగ్రామాజేయపరాక్రమంబు, ప్రతి పక్షవ్రాతనాశంబు, సుశ్రీమాంగళ్యము గల్గు వంశములు వర్ధిల్లుమ్మలన్ సమ్మదశ్రీమించన్ విలసిల్లు పుత్రుడు గుణశ్రేష్ఠుండు పుట్టున్ కదున్."

--మార్కండేయ 6-236.

ఈ నవరాత్రోత్సవం తర్వాత జరుపుకొనే పండుగ విజయదశమి. ఈ పండుగకు ఈ పేరు రావటానికి రెండు కథలు ప్రచా రంలో వున్నాయి. మొదటి కథ శ్రీరాము నికి సంబంధించింది. రెండవకథ అర్జునునికి సంబంధించింది. శ్రీరాముడు రావణునితో యుద్ధం చేసేటప్పుడు వాని తలల్ని ఖండించే కొద్దీ అవి తిరిగి మొలుస్తూ వున్నాయట. వాణ్ణి సంహరించే మార్గం తెలియక రాముడు నిద్రలో వున్న దేవిని పూజించాడట. రామ ప్రార్థనకు ప్రసన్నమైన దేవి మేల్కొని ఆయ నకు విజయం కలిగేటట్లుగా దీవించిందట. దేవి అనుగ్రహానికి పాత్రుడైన శ్రీరాముడు రావణుణ్ణి దశమినాడు చంపి, శమీవృక్షాన్ని పూజించి పుష్పక విమానంలో అయోధ్యకు ప్రయాణమయ్యాడట. దేవి మేలుకొన్న దినం ఆశ్వయుజ శుద్ధపాడ్యమి అనీ, రావణ సంహారం దశమినాడు జరిగిందనీ ఆ కార ణంగానే దేవిని పాడ్యమినుంచీ పూజించడం మొదలుపెట్టి దశమితో శమీవృక్షపూజానం తరం పరిసమాప్తిని పొందించటం జరుగు తుందనీ, దశమినాడు రామునికి విజయం సిద్ధించటంతో విజయదశమిగా ఈ పండుగను వ్యవహరిస్తారనీ అభిజ్ఞులంటున్నారు.

రెండవకథ ఈ విధంగా వుంది. అజ్ఞాత వాసానంతరం అర్జునుడు ఉత్తరగోగ్రహణ సమయంలో శమీవృక్షంమీద నిక్షిప్తంచేసిన గాండీవాన్ని స్వీకరించి కౌరవుల్ని ఓడించి విజయాన్ని పొందాడట. దశమినాడీ కార్యం జరగడంతో విజయదశమి అని ఈ పండుగను వ్యవహరిస్తారట. అర్జునునకు విజయుడనే పేరుండటంకూడ ఇందుకు కారణం. శమీవృ క్షాన్ని పూజించే సందర్భంలో పఠించబడుతూ వున్న క్రింది శ్లోకాల్లో అర్జునుణ్ణీ, రాముణ్ణీ పేర్కొనడంవల్ల పై కథలు కల్పించబడ్డాయని విజ్ఞుల ఊహ-- ఆ శ్లోకాలివి--

శమీ శమయతే పాపం
శమీ శత్రు వినాశనీ,
అర్జునస్య ధనుర్ధారీ
రామస్య ప్రియవాదినీ.

కరిష్య మాణ యాత్రాయాం
యథాకాలం సుఖం మయా,
తత్ర నిర్విఘ్న కర్త్రీత్వం
భవ శ్రీరామ పూజితే.

ఈ కథలు ఎలా వున్నా ఆశ్వయుజ శుక్ల పక్ష దశమీ సాయంకాలాన్ని విజయ కాలమని వ్రతగ్రంథాలు పేర్కొంటున్నాయి.

ఆశ్వినస్య సితే పక్షే
దశమ్యాం తారకోదయే
సకాలో విజయో నామ
సర్వ కామార్థ సాధకః.

ఆశ్వయుజ శుద్ధ దశమీ దినంనాటి సాయంకాలానికి విజయకాలమని పేరు. ఆ కాలంలో పూజలు చేసేవారు సమస్త కార్యా ల్లోనూ విజయాన్ని పొందగలరట.

ఈ కారణంగా దీనికి విజయదశమి అని పేరు వచ్చిందని జ్యోతిష్యుల అభిప్రాయం.

ఈ పండుగ సమయంలో శమీవృక్షాన్ని (జమ్మిచెట్టు) పూజించడంలోని రహస్యాన్ని సుప్రసిద్ధ విమర్శక పండితులు శ్రీ సురవరం

ప్రతాప రెడ్డి ఈవిధంగా ఊహిస్తున్నారు. "అతి ప్రాచీనకాలంలో ఆర్యుల దేవతలలో 'అపరాజితాదేవి' ముఖ్యదేవత. పరాజయం లేని దేవత అని ఈ పదానికర్థం. నవమీశేషయుక్తమైన దశమీ దివసంలో అపరాజితాదేవిని పూజిస్తే ఆమె విజయాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. ఈ విజయదశమి క్షత్రియుల పండుగ కావడంతో రాజులు యుద్ధయాత్రకు బయలుదేరేటప్పుడు విజయాధిదేవత అయిన అపరాజితాదేవిని దశమినాడు పూజించి జైత్రయాత్రకు బయలుదేరేవారు. 'అపరాజిత' అనే శబ్దానికి వైద్య గ్రంథాల్లో 'శమీ వృక్ష భేదము' అనే అర్థం వుంది. (శబ్ద కల్పద్రుమము) అపరాజితాదేవిపూజ తర్వాతి కాలంలో శక్తిపూజగా పరిణమించినప్పటికీ దాని పర్యాయపదం యొక్క అర్థమైన శమీ వృక్షపూజకూడ తరువాతి కాలంలో ఏర్పడివుండవచ్చు. జనసామాన్యంలో అపరాజితా దేవి పూజలేనందువల్ల తత్పర్యాయపదార్థమైన శమీ వృక్షానికి పూజచేయడం ఆచరణలోనికి వచ్చివుంటుంది." (హిందువుల పండుగలు - 46వ పేజీ) ఈ ఊహ సమంజసమూ సయుక్తికమూ సముచితమూ అని చెప్పవచ్చు.

ఇది శరత్కాలంలో వచ్చే పండుగ. ఈ కాలంలో వర్షాలుండవు. ఎండగానీ, చలిగానీ అధికంగా వుండకపోవటంతో ప్రయాణాలకు ఈ కాలం చాల అనుకూలం. రాజులు యుద్ధయాత్రలకు ప్రధానంగా ఈ కాలాన్నే ఎన్నుకొనేవారట. ఈ పండుగనాడు మనంచేసే ఆయుధపూజ, శమీ పూజ, గ్రామ పొలిమేరల్ని కోలాహలంగా దాటిరావటం ఇవన్నీ రాజులు యుద్ధానికి వెళ్లేముందు చేసే సన్నాహాలకు సంకేతాలే. ఒకప్పుడిది క్షత్రియుల పండుగే అయినా (ఆశ్వయుజ పాడ్యమినాడు ప్రారంభించి 9 దినాలు వరుసగా దేవీపూజచేసి, పదవ దినం శమీవృక్షపూజానంతరం రాజులు యుద్ధానికి బయలుదేరేవారట.) ఈ నాడు సర్వప్రత్తులవారూ విజయాకాంక్షతో ఈ దశమి రోజు తమకు జీవనాధారాలైన ఉపకరణాల్ని పూజించడం జరుగుతూ వుంది. నూతనంగా ప్రారంభించే సమస్త కార్యాలకూ ఈ విజయ దశమి ప్రశస్తమైందని మన విశ్వాసం. ఇది కార్యాచరణకు ఆత్మస్థైర్యాన్నీ, నమ్మకాన్నీ ప్రసాదిస్తుందనడంలో సందేహమేముంది?

సర్వ మంగళ మాంగల్యే
శివే సర్వార్థసాధికే
శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి
నారాయణి నమోస్తుతే.

పయనమాయెను

పయనమాయెను స్వామి పసిడి రథంబున
పరమ భక్తులపాలి భాగ్యమై తనరుచు. ॥పయన॥

దినకరకోటి దివ్యతేజముతోడ
కనులకు మిరుమిట్లు గొలుపు కాంతులతోడ
వనజలోచనుడు వరదహస్తముతోడ. ॥పయన॥

వజ్రకిరీటము శిరమున మెఱయగ
తిరుమణి నుదుటను దీప్తిమంతముగాగ
ఉరమున శ్రీలక్ష్మి యున్నతముగ నొప్ప
కరుణార్ద్రహృదయుడు కమనీయ మూర్తియై. ॥పయన॥

కౌస్తుభమణి రత్నకాంచనహారంబు
లురమున శృంగార భరముగ వెలయగ
కరముల శంఖ చక్రంబుల వరకాంతి
సురమునివరకోటి కానంద మొదవగ. ॥పయన॥

* * *

వెడలెను శ్రీహరి వేంకట రమణుడు
కనక రథంబున కళ్యాణ మూర్తియై. ॥వెడలెను॥

శ్రీదేవి భూదేవి చిరునగు మొగముల
చెలువుమీరగ ఇరువెంతల జేరగ
భక్త జనుల కనుల పండువై భాసిల్ల
ముక్తిని సమకూర్చు మోహనాకారుడు. ॥వెడలెను॥

భవుడాదిగా శుక బ్రహ్మేంద్రాదులు
పరిపూర్ణ భక్తులు ప్రార్థన సేయగ
గరుడ విష్వక్సేన తుంబురు నారద
సనకాది మునులు సన్నుతి సేయగ. ॥వెడలెను॥

వేద నాదముల వినుతులు వెలయగ
భజన బృందముల వైభవమలరగ
మంగళ వాద్యముల్ మధురమై తనరగ
పురవీధులందున పుండరీకాక్షుడు. ॥వెడలెను॥

శ్రీ బుర్రి చెంగారెడ్డి

ఆర్షవాక్కు

శ్రీమతి భమిడిపల్లి విజయలక్ష్మి

మన భారతీయ సాహిత్య భాండాగారంలో ఎన్నో సామెతలు, సూక్తులు వున్నాయి. ఈ లోకోక్తు లన్నింటికి మూలం దైవభాష సంస్కృతమే. సప్రమాణంగా ఒక మాటచెప్పాలంటే ఛందోబద్ధమైన సంస్కృత శ్లోకాన్ని ఉదాహరించటం మన వారి ఆచారం. ఏదైనా చర్చల్లో తర్జన భర్జనలు జరుగుతూంటే ఏ గ్రంథంలోని శ్లోకమైన ఉదాహరిస్తే ప్రమాణంగా అందరూ ఆమోదిస్తారనేది మన అనుభవంలోని విషయమే.

1. వినాశకాలే విపరీతబుద్ధిః

న నిర్మితో నైవ చ దృష్ట పూర్వం
నశ్రూయతే హేమమయః కురంగః
తథాపి తృష్ణా రఘునందనస్య
వినాశకాలే విపరీతబుద్ధిః.

బంగారు లేడి ఉండదని తెలిసినా శ్రీరాముడు తృష్ణవల్ల వినాశం తెచ్చుకొన్నాడు.

2. ఋణాను బంధ రూపేణ.....

ఋణాను బంధ రూపేణ
పశుపత్ని సుతాలయాః,
ఋణక్షయే క్షయం యాంతి
తత్ర కా పరిదేవనా?

పశువులు, భార్య, గృహం, ఋణానుబంధం వల్ల వస్తాయి. ఋణం తీరినప్పుడు మనల్ని విడిచి వెడతాయి. వీటికై విచారించడం దేనికి?

3. బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ

కిం కిం న కుర్యాత్ ప్రాజ్ఞోఽపి
ప్రేర్యమాణః స్వకర్మభిః,
ప్రాగేవ హి మనుష్యాణాం
బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ.

తన కర్మ వల్ల ప్రేరేపించబడిన మనిషి ఏమి చేయలేడు? బుద్ధి మనిషిని కర్మననుసరించి నడిపిస్తుంది.

4. అతివినయం ధూర్తలక్షణం

ముఖం పద్మదళాకారం
వచ శ్చందన శీతలమ్,
హృత్కర్తరీ సమంచాతు
వినయం ధూర్త లక్షణమ్.

తామర రేకులవంటి ముఖము, మంచి గంధమువలె చల్లనైన పలుకులు, కత్తెరతో సమానమైన మనస్సు, మిక్కిలి వినయపు మాటలు-- ధూర్తులకుండే లక్షణాలు.

5. వసుధైక కుటుంబకం

అయంనిజః పరశ్చైతి
వికల్పో లఘుచేతసామ్,
ఉదారచరితానాం తు
వసుధైకకుటుంబకమ్.

స్వపర భేదం చిన్న మనస్సు కలవారికి మాత్రమే ఉంటుంది. ఉదార హృదయులకు లోకమంతా ఒకే కుటుంబముగా గోచరిస్తుంది.

6. దండం దశగుణం భవేత్

విశ్వామిత్రా హి పశుషు
కర్దమేషు జలేషు చ
అంధే, తమసి వార్ధక్యే
దండం దశగుణం భవేత్.

పక్షులు, కుక్కలు, శత్రువు, పాము, పశువులయందు, బురదయందు, నీటియందు, చీకటిలో, కళ్లు కనిపించనప్పుడు ముసలి తనమునందు ఉపయోగించటానికి దండం (కర్ర) పది లాభాలు కల్గి వున్నది.

7. బాలానాం రోదనం బలమ్

పక్షిణాం బల మాకాశం
మత్స్యానా ముదకం బలమ్,
దుర్బలస్య బలం రాజా
బాలానాం రోదనం బలమ్.

పక్షులు ఆకాశంలో, చేపలు నీటిలో బలాన్ని కలిగివుంటాయి. బలహీనుడికి రాజు అండబలము-- చిన్న పిల్లలు 'ఏడుపు' ఆయుధంగా అన్నీ సాధించే బలం కల్గివుంటారు.

8. ధనమూల మిదం జగత్

వేదమూల మిదం బ్రాహ్మం
భార్యామూల మిదం గృహమ్,
కృషిమూల మిదం ధాన్యం
ధనమూల మిదం జగత్.

వేదము వల్ల బ్రాహ్మణత్వం, భార్యవల్ల గృహం, వ్యవసాయం వల్ల ధాన్యం, ధనం వల్ల ఈ జగత్తూ ఆధారపడి వున్నాయి.

9. దుష్టం దూరేణ వర్జయేత్

శకటం పంచహస్తేషు
దశహస్తేషు వాజినమ్,
గజం హస్తసహస్రేషు
దుష్టం దూరేణ వర్జయేత్.

ఐదు అడుగుల దూరంగా బండికీ, గుర్రానికి పది అడుగుల దూరంలోనూ, వేయి అడుగులదూరంగా ఏనుగుకీ వుండాలి. కాని దుష్టులకి వీలైనంత దూరంగా వుండాలి.

10. పుస్తకం, వనితా విత్తం పరహస్తం గతం గతమ్

పుస్తకం వనితా విత్తం
పరహస్తం గతం గతః,
అథవా పునరాయాతి
జీర్ణం భ్రష్టా చ ఖండశః.

ఇతరుల పాలైన పుస్తకం, స్త్రీ, ధనము ఈ మూడూ పోయినట్లే లెక్క! అలాకాక తిరిగివస్తే పుస్తకం చిరిగి శిథిలమై, స్త్రీ భ్రష్టురాలై, ధనము కొంతభాగంగా మాత్రమే రాగలదు.

ఇలా ఎన్నో సామెతలు సంస్కృత వాఙ్మయంలో వున్నాయి. మన దైనందిన జీవనంలో అడుగడుగునా హెచ్చరిక చేస్తూ ఉద్దేశిస్తూ వుంటాయి.

✡ ✡ ✡

జిహ్వాకో రుచి

శ్రీ బులుసు జీ. ప్రకాష్

'జిహ్వాకో రుచి' అన్నారు పెద్దలు. ఒకరికి ఓ కూర ఇష్టమైతే, వేరొకరికి ఇంకో కూర ఇష్టం. ఒకరికి పులుసు ఇష్టమైతే, ఇంకొకరికి చారు ఇష్టం. కొందరికి రెండూ ఇష్టమే!

కొందరికి సాహిత్యం ఇష్టమైతే మరి కొందరికి సంగీతం ఇష్టం. అందరికీ అన్నీ ఇష్టం అనే మాట అనలేము. అందుకే 'లోకోభిన్న రుచిః' అన్నారు. వారి వారి అభిరుచిని బట్టి, అవగాహననుబట్టి ఎవరికి అనుకూలంగా వారు భాష్యం చెప్పుకుంటారు. అర్థం చెప్పుకుంటారు.

అయితే భగవద్భక్తులైన భాగవతులు మాత్రం, మానవుని సకల ఇంద్రియాలు భగవదర్చనకే అని చెప్పారు. అందులోకీ 'జిహ్వ' యొక్క ప్రాముఖ్యం మరీ ఎక్కువ.

'శ్రీనాథు వర్ణించు జిహ్వ జిహ్వ' అని పోతనామాత్యుడు ప్రహ్లాదునిచేత అనిపించాడు.

దాక్షిణాత్య విష్ణుభక్తులలో పన్నిద్దరాళ్వారులున్నారు. అందులో కేరళను పరిపాలించిన కులశేఖరాళ్వారు ఒకరు. ఆయన విరచించిన 'ముకుందమాల' అనే స్తోత్రంలో-- 'జిహ్వే! కీర్తయ కేశవమ్' అని ఒకచోట అన్నారు. 'ఓ నాలుకా! కేశవునే కీర్తించు' అని అర్థం.

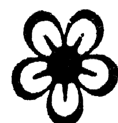
భక్త కవి అయిన కూచిపూడి సిద్ధేంద్ర యోగి 'పిబరే రామరసం, హే రసనే!పిబరే రామరసం!' అని గానం చేశారు. 'ఓ నాలుకా! రామసుధారసాన్నే గ్రోలు' అన్నారు. ఈ రామరసం ఎటువంటిది? 'శుక శౌనక కౌశిక ముఖ పీతమ్'- - శుకుడు, శౌనకుడు, విశ్వామిత్రుడు మొదలైన ఋషులచే త్రావబడ్డది.

మరో భక్తకవి నారాయణ తీర్థులవారు 'బ్రూహి ముకుందేతి, రసనే! పాహి ముకుందేతి' అని గానం చేశారు. 'ఓ నాలుకా! ముకుందా! అని పలుకు. రక్షించు ముకుందా! అని పలుకు!' అన్నారు.

అయితే పూర్తిగా జిహ్వతో ఏది రుచి చూడకుండా తిండీ తిప్పలూ మానేసి, ఈ భౌతిక ప్రపంచంలో జీవించడం సాధ్యమా? అని మనలో కొందరు అనుమానించవచ్చు. దానికి 'లలితా మర్యాదుడైన ప్రహ్లాదుడు' ఒక ఉదాహరణ.

> "పానీయంబులు త్రావుచున్,
> గుడుచుచున్, భాషించుచున్,
> హాసలీలా నిద్రాదులు సేయు-
> చున్, దిరుగుచున్, లక్షించు-
> చున్, సంతత శ్రీ నారాయణ
> పాదపద్మ యుగళీ చింతామృతా-
> స్వాద సంధానుండై..."

ఆ విధంగా వుండడానికి అందరూ ప్రయత్నం చేయాలి.

యువవాణి

మీరూ రాయండి!

అడుగడుగున గుడి వుంది
అందరిలో గుడి వుంది .... అన్నాడొక కవి

పవిత్రమైన ఈ భారతావనిలో ఎన్నెన్నో ప్రాచీన ఆలయాలు. అద్భుతమైన కళా నైపుణ్యం, అనంతమైన చరిత్రగల ఆలయాలు ఎన్నో! వాటి గురించి తెలుసుకోవాలని అందరికీ ఉంటుంది.

అందుకే మీరూ రాయండి!

మీ సమీపంలో ఉన్న దేవాలయాల చరిత్ర, విశేషాలు, స్వామివారి మహిమలు మీరూ రాయండి.

ప్రచురించిన ప్రతి రచనకు తగిన పారితోషికం ఉంటుంది.

నలుపు, తెలుపు ఫొటోలు జతచేయటం, కవరు మీద, రచనమీద 'మన దేవాలయాలు' శీర్షికకు అని రాయటం మరువకండి.

మీ రచనలు పంపవలసిన చిరునామా.

సంపాదకులు, సప్తగిరి మాస పత్రిక
తి.తి. దేవస్థానములు, తిరుపతి - 517 507.

దర్శించండి!

శ్రీ వేంకటేశ్వర మ్యూజియం ఆలయకళ తిరుపతి

SRI VENKATESWARA MUSEUM ON TEMPLE ART TIRUPATI

తరించండి!

కాలము:
ఉదయం 8గం.
నుండి రాత్రి 8గం.
వరకు

ప్రవేశ రుసుము:
పెద్దలకు రు.1.00
పిల్లలకు రు.0.50

చరిత్రకు మానవ సంస్కృతికి సాక్ష్యంగా నిలిచేవి శిల్పాలు, శాసనాలు, సాహిత్యం, కళలు మొదలైనవి. ఇవన్నీ ఒకే కప్పు క్రింద కనిపించే ప్రదేశం పురావస్తు ప్రదర్శన శాల

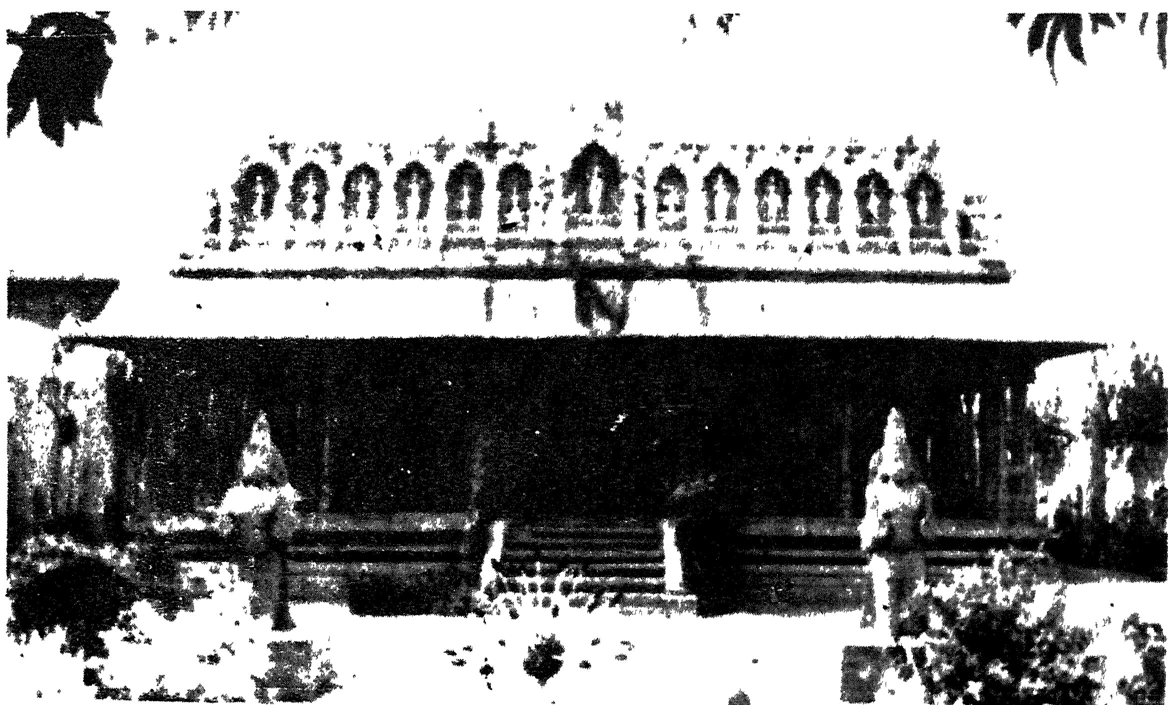

శ్రీ గోవిందరాజ స్వామి వారి ఆలయానికి ఉత్తరం వైపున తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారి పురావస్తు ప్రదర్శన శాల ఉంది.

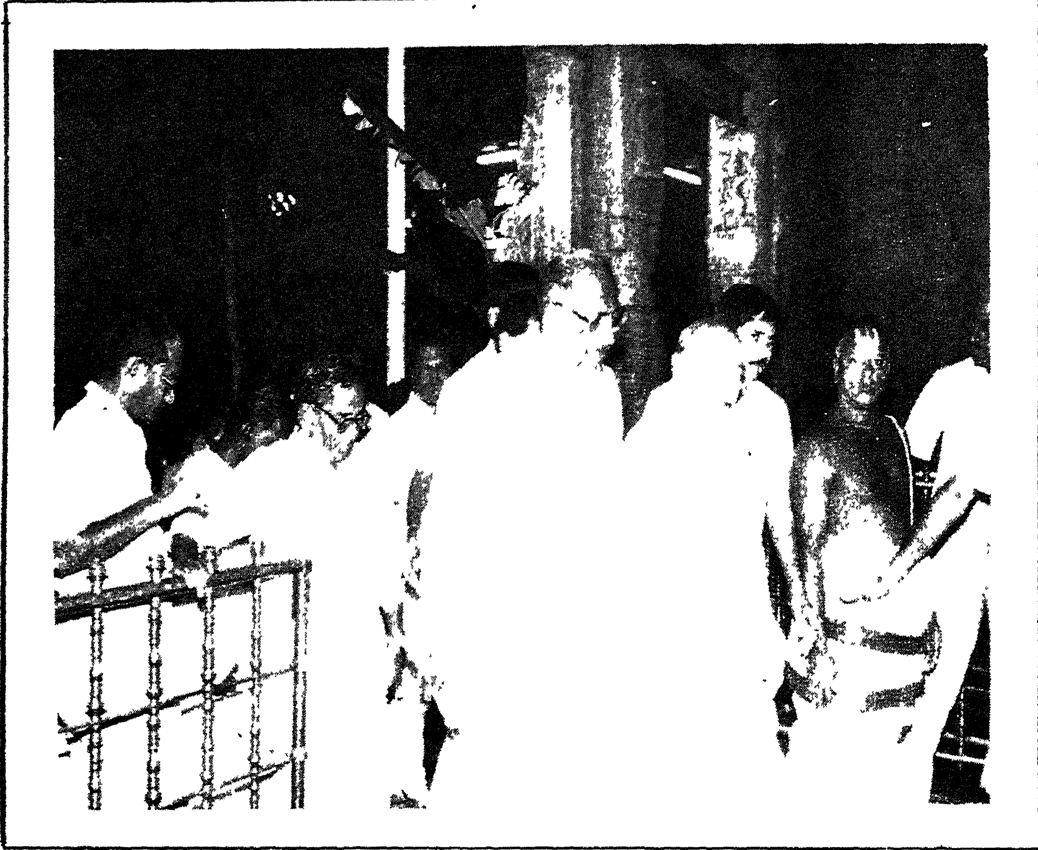
ఇందులో వైష్ణవం యొక్క ఆవిర్భావము, అభివృద్ధి, వాస్తు శాస్త్రము, శిల్ప ప్రమాణ శాస్త్రము, శిల్ప శాస్త్రము, ఆళ్వారుల వివరాలు, వైష్ణవ ఆచారాలు, 108 దివ్యక్షేత్రాల ఫోటోలు, ఆయుధాలు, శాసనాలు, సంగీత సాధనాలు మొదలైన ఎన్నో విషయాలు చూడవచ్చు. 8వ. శతాబ్దం నుంచి నేటి వరకు లభించిన ఎన్నో అపూర్వ శిల్పాలు ఛాయాచిత్రాలు దారు మూర్తులు కూడ ఇందులో దర్శించవచ్చు.

'చంద్రశేఖర్'

తిరుమలలో ప్రధాని

వార్తాలహరి

భారత ప్రధానమంత్రి శ్రీ పి.వి.నరసింహారావు ఆగష్టు 30, మంగళవారం నాడు తిరుమలలో శ్రీవారిని దర్శించారు. ప్రధానికి ఆలయ మహద్వారం వద్ద తి.తి.దే. అధ్యక్షులు శ్రీ ఎ.చెంగల్ రెడ్డి, కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ డి.వి.ఎల్.ఎన్.మూర్తి, ధర్మకర్తల మండలి సభ్యులు శ్రీ ప్రకాష్ అగర్వాల్, శ్రీ టి.టి.వాసు, శ్రీ శ్రీరామమూర్తి, శ్రీ ఎన్.శేషగిరిరావు, దేవాదాయశాఖ కమిషనర్ శ్రీ వినాయక్, రాష్ట్ర సహకార శాఖమంత్రి శ్రీ ఆర్.చెంగారెడ్డి, ఇన్‌ఛార్జి మంత్రి శ్రీ జి.వెంకటరెడ్డి, తదితర అధికార ప్రముఖులు స్వాగతం పలికారు.

ప్రధాని శ్రీవారి ఆలయంలో దాదాపు పది నిముషాల సేపు గడిపారు. శ్రీవారి దర్శనానంతరం వకుళాదేవిని, విమాన వేంకటేశ్వరుని, యోగనరసింహస్వామి ఆలయాన్ని దర్శించారు.

అనంతరం రంగనాయక మండపంలో వేదపండితులు ప్రధానిని ఆశీర్వదించారు.

తర్వాత ప్రధానికి తి.తి.దే. అధ్యక్షులు శ్రీ ఎ.చెంగల్ రెడ్డి, ప్రధాని వెంట ఉన్న ముఖ్యమంత్రి శ్రీ కోట్ల విజయభాస్కరరెడ్డికి, దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ డి.వి.ఎల్.ఎన్.మూర్తి శ్రీవారి ప్రసాదాలు అందజేశారు.

తిరుమలలో రాష్ట్రపతి

భారత రాష్ట్రపతి శ్రీ శంకర దయాళ్‌శర్మ సతీసమేతంగా సెప్టెంబరు 1 గురువారం నాడు తిరుమలలో శ్రీవారిని దర్శించారు.

ఆలయ మహద్వారం వద్ద రాష్ట్రపతికి రాష్ట్ర ఉపముఖ్యమంత్రి శ్రీ కోనేరు రంగారావు, మంత్రి శ్రీ ఆర్. చెంగారెడ్డి, తి.తి.దే. అధ్యక్షులు శ్రీ ఎ.చెంగల్ రెడ్డి, కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ డి.వి.ఎల్.ఎన్.మూర్తి, పార్లమెంటు సభ్యులు శ్రీ మాగుంట సుబ్బరామి రెడ్డి, ధర్మకర్తల మండలి సభ్యులు శ్రీ శ్రీరామమూర్తి, శ్రీ ఎన్.శేషగిరి రావు తదితర అధికార ప్రముఖులు ఘనంగా స్వాగతం పలికారు.

రాష్ట్రపతి శ్రీవారి సన్నిధిలో దాదాపు 10 నిమిషాలు గడిపారు. గర్భగుడి చుట్టూ ఆయన ప్రదక్షిణం చేశారు. అనంతరం శ్రీవారి హుండీలో కానుకలను సమర్పించారు.

తరువాత తి.తి.దే. అధ్యక్షులు శ్రీ ఎ.చెంగల్ రెడ్డి రాష్ట్రపతికి పరకామణిని చూపించారు.

రంగనాయక మండపంలో రాష్ట్రపతి దంపతులను వేదపండితులు ఆశీర్వదించారు.

సెప్టెంబరు 2 శుక్రవారం

రాష్ట్రపతి సెప్టెంబరు 2 శుక్రవారం నాడు శ్రీవారి సుప్రభాత సేవలో, శ్రీవారి అభిషేకలో పాల్గొన్నారు. పిదప శ్రీవారి అర్చన, తోమాలసేవలో కూడా ఆయన పాల్గొన్నారు.

రాష్ట్రపతి భార్య శ్రీమతి విమలా శర్మ తమ మనుమరాళ్లతో కలిసి తెల్లవారు జామున తడిబట్టలతో స్వామి వారి చుట్టూ ప్రదక్షిణం చేశారు.

తిరుచానూరులో

రాష్ట్రపతి శ్రీ శంకరదయాళ్‌శర్మ సెప్టెంబరు 2 శుక్రవారం తిరుచానూరులో శ్రీ పద్మావతీ అమ్మవారిని దర్శించారు. దర్శనానంతరం తిరిగి ఆయన తిరుమల వెళ్లారు.

సాయంత్రం సహస్ర దీపాలంకరణ సేవలో పాల్గొని, తిరిగి శ్రీవారిని దర్శించారు.

సెప్టెంబరు 3

సెప్టెంబరు 3 శనివారం నాడు రాష్ట్రపతి శ్రీవారిని దర్శించారు. సుప్రభాతం, తోమాలసేవల్లో ఆయన పాల్గొన్నారు.

అనంతరం ఆయన ఢిల్లీ వెళ్ళారు.

కళాకారుడికి డాక్టరేట్

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం, సప్తగిరి మాసపత్రికలో ఆర్టిస్టుగా పనిచేస్తున్న శ్రీ జగదీశ్వరన్‌కు అమెరికాలోని కాలిఫోర్నియా అంతర్జాతీయ విశ్వవిద్యాలయం ఇటీవల డాక్టరేట్ డిగ్రీ ప్రదానం చేసింది.

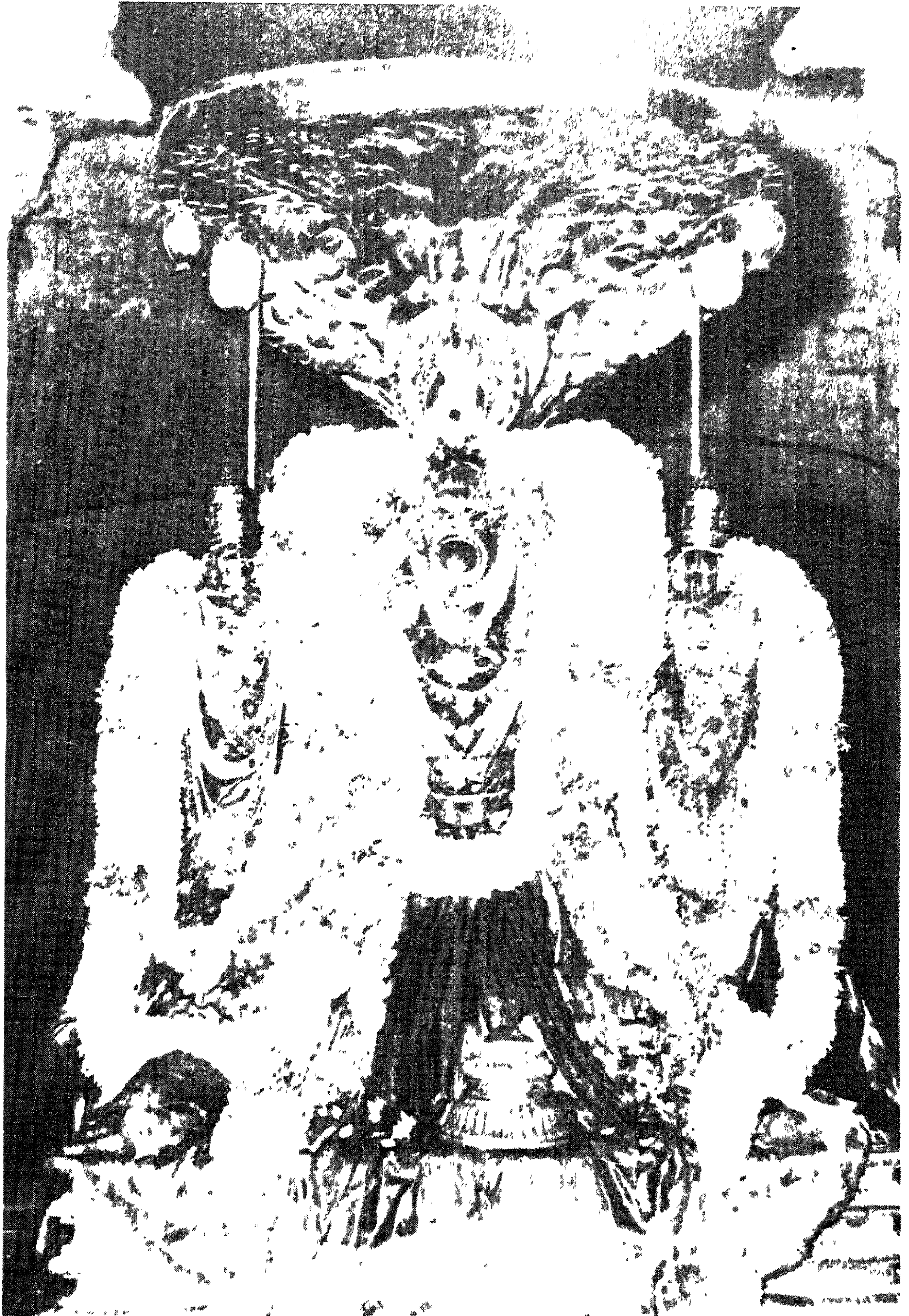
శ్రీ జగదీశ్వరన్ "మానిలన్" అన్న కలం పేరుతో తమిళంలో ఎన్నో గ్రంథాలు రాశారు. ఆయన గత 15 సం॥ రాలుగా తి.తి.దే.లో పని చేస్తున్నారు. ఆయన న్యూఢిల్లీ ఆథర్స్ గిల్డ్‌లో సభ్యులు గాను, స్థానిక ప్రెస్‌గిల్డ్‌కు సంయుక్త కార్యదర్శిగాను ఉన్నారు.

ధర్మకర్తల మండలికి నూతన సభ్యుడు

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తల మండలికి నూతన సభ్యుడుగా మద్రాసుకు చెందిన ప్రముఖ పారిశ్రామికవేత్త శ్రీ టి.టి.వాసు నియమితులయ్యారు. ధర్మకర్తల మండలి సభ్యులు శ్రీ రామానుజం, గోవారాష్ట్రానికి గవర్నరుగా నియమితులు కావడం వల్ల ఈ ఖాళీ ఏర్పడింది. శ్రీవాసు ఆగష్టు 29న ధర్మకర్తల మండలి సభ్యునిగా ప్రమాణ స్వీకారం చేశారు.

సంపాదకుడు (సప్తగిరి)
తి.తి. దేవస్థానములు
తిరుపతి-517 507
ఫోన్ : 22294

Published on behalf of TT Devasthanams by N S. Ramamurthy, M.A., Editor-Incharge and.
Printed at T.T.D. Press, by M. Vijayakumar Reddy, Manager, TTD. Press, Tirupati - 517 507

Regd. No. H/TPP/13.

